

**Louise Ejgod Hansen
Karen Nordentoft**

KULTURHUSE I DANMARK

- et kvantitativt studie af et mangfoldigt felt

DELTAG • Om deltagerkultur i Danmark

**NORDEA
FONDEN**
Vi støtter gode liv

AARHUS
UNIVERSITET

kulturhusene

Titel:

Kulturhuse i Danmark
– et kvantitativt studie af et mangfoldigt felt

Forfattere:

Louise Ejgod Hansen og
Karen Nordentoft

Udgivelsesår: 2020

Udgiver:

Center for Kulturevaluering, Aarhus Universitet
og Kulturhusene i Danmark

Grafiker: Signe Thur

Trykkeri: Godsbanens grafiske værksted

ISBN: 978-87-972619-0-3

Projekt:

Rapporten er en del af projektet DELTAG, som er et samarbejdsprojekt mellem Kulturhusene i Danmark og Aarhus Universitet, der begge bidrager til finansiering af projektet.

DELTAG skal undersøge og udvikle deltagelsesformer i kulturhuse og andre borgerinddragende kulturinstitutioner. Nordea-fonden har støttet projektet med 3,3 mio. kr.

Kulturhuse i Danmark

- et kvantitativt studie af et mangfoldigt felt

Indledning	5	Kapitel 4: Organisatoriske forskelle og deres betydning	27
Folkene bag	6	Organiseringsform	28
Undersøgelsens hovedresultater	6	Antal ansatte	31
Kapitel 1: Metode	8	Antal frivillige	34
Definition af kulturhusene	8	Økonomi	37
Kortlægning	9	Kapitel 5: Geografiske forskelle og deres betydning	40
Spørgeskemaet	10	Kommunestørrelse	41
Kapitel 2: Det samlede billede	12	Regionale forskelle	45
Organisering og rammer	12	Geografisk dækningsområde	48
Aktiviteter	14	Konklusion	51
Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper	16	DELTAGs formål	52
Brugergrupper og brugerantal	17	Videre forskning	52
Økonomi	20		
Kapitel 3: Sammenligning mellem bibliotekerne og de øvrige kulturhuse	22		
Organisering og rammer	22		
Aktiviteter	23		
Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper	24		
Brugergrupper og brugerantal	25		
Økonomi	26		

Indledning

Der er mindst et kulturhus i alle kommuner i Danmark, og i langt de fleste en del flere. Hermed er kulturhuse den nok mest udbredte form for kulturinstitution i Danmark, og det kan derfor undre, at der ikke er en større viden om området. Med svar fra over 300 kulturhuse i hele landet afdækker denne rapport dermed et centralt og underbelyst område af dansk kulturliv. Det gør den som en del af projektet DELTAG, der er støttet af Nordea-fonden og igangsat af foreningen Kulturhusene i Danmark og Aarhus Universitet. DELTAG har til formål at undersøge og udvikle kulturhuse og andre kulturinstitutioner, der danner rammen om borgerinitierede eller borgerinddragende kulturaktiviteter. Denne rapport præsenterer resultaterne af projektets kvantitative undersøgelse, som består af en indledende kortlægning og en spørgeskemaundersøgelse.

Som med alle dele af DELTAG-projektet er det intentionen med det kvantitative studie, at forskningen skal være tæt knyttet til udvikling og læring, og det er vores håb, at såvel kulturhuse, offentlige myndigheder som andre med interesse for kulturhusene kan anvende rapporten som et vidensgrundlag på området. I løbet af DELTAGs projektperiode vil rapporten blive suppleret med yderligere analyser, der især vil inkludere kvalitative data, herunder data fra vores borgerforskere, projektets såkaldte Aktive Deltagere. Den samlede analyse vil blive præsenteret i projektets slutrapport, som offentliggøres ultimo 2021. Herudover indgår de forskellige datatyper i Karen Nordentofts ph.d.-projekt, der forventes afsluttet i 2022.

I overensstemmelse med DELTAG-projektets overordnede rammesætning, har vi lagt vægten på de kulturhuse, der danner rammen om og på forskellig vis faciliterer borgernes deltagelse i kultur både som publikum og udøvende samt som medansvarlige for aktiviteter og overordnet organisering. Vi har desuden i overensstemmelse med DELTAG-projektets overordnede inklusion af 'andre borgerinddragende kulturinstitutioner' valgt at medtage landets biblioteker. Udviklingen på biblioteksområdet har betydet, at de på flere områder minder om kulturhusene og tjener nogle af de samme funktioner. Undersøgelsen var derfor en oplagt mulighed for at

belyse forskelle og ligheder mellem kulturhuse og biblioteker.

Undervejs i undersøgelsesprocessen er vi blevet bevidste om, hvorfor der mangler overblik over netop kulturhusene. En del af forklaringen er manglende national lovgivning og støtteordninger rettet specifikt mod kulturhuse, for det er medvirkende til en uklar afgrænsning af, hvad et kulturhus er. Det er den virkelighed, vi har mødt i vores undersøgelse: Der findes et væld af meget forskellige former for kulturhuse både hvad angår organisering, finansiering og indhold. Det har gjort identificeringen og selve definitionen af, hvad et kulturhus er, til en del af undersøgelsen.

Rapporten består af en indledning og konklusion samt 5 kapitler. I kapitel 1 redegør vi for undersøgelsens metoder og de valg, vi har foretaget i forhold til at afgrænse feltet af kulturhuse. Det lyder nørdet og ikke-nørdede læsere kan vælge at springe kapitlet over, men vi tillader os alligevel at gøre opmærksom på, at der er både praktiske og kulturpolitiske implikationer i at afgrænse og definere kulturhusbegrebet.

Kapitel 2 er rapportens hovedkapitel forstået således, at det er her, vi præsenterer resultaterne af den samlede undersøgelse. I kapitel 3 dykker vi ned i en af de mest afgørende forskelle i feltet af kulturhuse, nemlig forskellen mellem folkebibliotekerne. Nogle vil nok kalde dem de egentlige kulturhuse, og det kan have sin rimelighed, men hovedpointen i undersøgelsen er, at biblioteker og kulturhuse på nogle områder ligner hinanden, og det er disse ligheder og forskelle, der er fokus i kapitel 3.

Herefter præsenterer vi i kapitel 4 fire forskellige delanalyser, der handler om organisatoriske forskelle. Vi ser på organiseringsform, antal professionelle ansatte, antal frivillige og økonomien. På den måde begynder vi også at tegne nogle af forskellene i kulturhuslandskabet og belyser, hvad forskellige organisationsmæssige parametre har af betydning i forhold til undersøgelsens deltages temaer. I delanalyserne ser vi kun på feltet af øvrige kulturhuse, idet bibliotekerne allerede blev analyseret i kapitel 3. I kapitel 5 undersøger vi geografiske forskelle. Her præsenterer vi tre delanalyser, hvor vi ser på regionale forskelle, på forskellen mellem store og små kommuner og på forskellen mellem, hvilket geografisk område, de forskellige kulturhuse dækker. Afsluttende konkluderer vi og trækker tråde til de undersøgelser, det resterende DELTAG-projekt kommer til at gennemføre.

Folkene bag

- **Louise Ejgod Hansen:** seniorforsker i DELTAG og forskningsleder på Center for Kulturevaluering. Har bidraget til design af kortlægningen og spørgeskemaundersøgelsen samt analyse af data og udarbejdelse af rapporten.
- **Karen Nordentoft:** Ph.d.-studerende i DELTAG. Har bidraget med sparring ift. kortlægningen, design af spørgeskemaundersøgelsen samt analyse af data og udarbejdelse af rapporten.
- **Hans-Peter Degn:** Centerleder Center for Kulturevaluering. Har bidraget til design af spørgeskemaundersøgelsen samt databehandling.
- **Birgit Eriksson:** seniorforsker i DELTAG. Har bidraget med sparring ift. kortlægningen, design af spørgeskemaundersøgelsen og sparring ift. rapporten.
- **Søren Søeborg Ohlsen og Peter Ørting** fra KHiD og styregruppen for DELTAG har bidraget med deres omfattende praksisviden til design af begge undersøgelser. Herudover har undersøgelsens resultater været diskuteret med dem.
- **Line Nordentoft og Julie Johanne Svendsen:** Hhv. videnskabelig assistent og praktikant ved Center for Kulturevaluering. Begge har bidraget til kortlægningen.

En række tidligere og nuværende kulturhus- og biblioteksledere har bidraget til kvalitetssikring af spørgeskemaundersøgelsen, ligesom DELTAG-projektets borgerforskere fra en række forskellige kulturhuse og andre borgerinddragende kulturinstitutioner har bidraget med kommentarer til rapportudkastet.

Undersøgelsens forskere har haft frie hænder ift. udarbejdelse af undersøgelsesdesign samt analyse, resultater og konklusioner af undersøgelsen.

Undersøgelsens hovedresultater

Rapporten præsenterer resultaterne af en kvantitativ undersøgelse af kulturhuse i Danmark gennemført som en del af DELTAG-projektet, der i et samarbejde mellem Kulturhusene i Danmark og Aarhus Universitet ønsker at skabe viden om og udvikling af deltagelsesprocesser i borgerinvolverende kulturhuse og kulturinstitutioner i Danmark. Undersøgelsen er gennemført af Center for Kulturevaluering ved Aarhus Universitet i tæt samarbejde med DELTAGs forskningsteam.

- Undersøgelsen dækker et bredt felt af borgerinddragende kulturhuse i Danmark, herunder folkebibliotekerne. På baggrund af en indledende kortlægning er skemaet udsendt til i alt 630 kulturhusledere, hvoraf 308 har besvaret det fulde skema.
- Kulturhuse defineres i undersøgelsen som huse, der har mindst tre af følgende faciliteter: Åbne rum, scene eller udstillingsrum, værksteder, mad og drikke samt personale/frivillige, der kan understøtte borgerinitierede aktiviteter.
- Kulturhusene rummer mange forskellige aktiviteter, som borgerne kan deltage i som publikum eller som udøvende. Der er tale om en kombination af kunstneriske og kulturelle aktiviteter, politiske og sociale aktiviteter, håndværksmæssige aktiviteter m.m.
- Blandt publikumsaktiviteterne er de mest udbredte foredrag og koncerter. Blandt de aktiviteter, brugerne selv kan udøve, er det borgermøder og politisk aktivisme, musik, leg og spil samt bevægelse, der er mest udbredte.
- Kulturhusene har typisk en bred målgruppe med primært fokus på voksne og ældre, men også børn, unge og børnefamilier kommer regelmæssigt i over halvdelen af husene. Mere specifikke grupper som udsatte borgere og borgere med minoritetsetnisk baggrund kommer regelmæssigt i omkring hvert tredje kulturhus.
- I mange kulturhuse har brugerne indflydelse på husets overordnede drift og virke samt mulighed for selv at initiere kulturaktiviteter.
- Stort set alle kulturhuse bakker op om brugerinitierede aktiviteter. De mest udbredte måder at støtte på er adgang til gratis lokaler, udstyr, hjælp til PR på sociale medier og personale eller frivillige, der hjælper brugerne.
- Når det gælder husets drift, så har brugerne i omkring halvdelen af kulturhusene formel indflydelse via fx generalforsamling, mens der er arbejdsgrupper, brugernævn e.l. i omkring en tredjedel af husene.
- Kulturhusenes organisationsform varierer. Mest udbredt er kommunale institutioner, herefter kommer foreninger og selvejende institutioner.
- Der er en betragtelig størrelsesforskel på kulturhusene. Det gælder i forhold til økonomien, hvor knap hvert femte hus har en omsætning på under 100.000 kr., mens en tiendedel har en omsætning på over 10 mio. kr. Også hvad angår antallet af brugere, er der stor variation. 28% af kulturhusene havde i 2019 under 5.000 brugere, mens 4% havde mere end 500.000 brugere.
- En stor del af kulturhusene har ingen eller meget få ansatte. Tre af ti kulturhuse har ingen ansatte og lige så mange har 1-3 ansatte.
- Mange kulturhuse er afhængige af frivillige kræfter og det typiske antal er på 11-50 frivillige.
- Økonomisk er husene absolut mest afhængige af kommunale driftsmidler og af gratis/billige kommunale lokaler. Herudover er en stor andel meget afhængige af egenindtægter.

- Når vi ser på forskellen mellem bibliotekerne og de øvrige kulturhuse, så er der markante forskelle, når det gælder størrelse og organisering. Bibliotekerne er væsentligt større og er organiseret som kommunale institutioner med et ansat personale, der i høj grad står for at arrangere kulturaktiviteterne.
- Mens bibliotekerne ligner hinanden meget, er der store variationer blandt de øvrige kulturhuse, og her finder vi også en relativt stor andel af huse, der er drevet af frivillige.
- Bibliotekerne udbyder en større palette af kulturaktiviteter og har også et større antal brugere. Samtidig er der flere biblioteker end øvrige kulturhuse, der bakker op om brugerinitierede aktiviteter på flere forskellige måder. De brugerinitierede aktiviteter fylder dog mindre i bibliotekernes vifte af aktiviteter.
- Til gengæld har brugerne i de øvrige kulturhuse væsentligt større indflydelse, blandt andet i form af formel indflydelse via generalforsamling eller formelle organer.
- Bibliotekerne og de øvrige kulturhuse synes at tiltrække brugere med lidt forskellig motivation. Brugere af bibliotekerne lægger større vægt på læring og ny viden, mens de i de øvrige kulturhuse vægter medindflydelse og socialt samvær højest. Tilsvarende er det for de øvrige kulturhuse vigtigere, at de forskellige brugergrupper interagerer, end for bibliotekerne.
- Når vi ser på de organisatoriske forskelle, så er der i foreningerne en høj grad af brugerindflydelse og frivillige organiserer i stort omfang kulturaktiviteterne. Til gengæld når de kommunale kulturhuse i højere grad ud til udsatte borgere og borgere med minoritetsetnisk baggrund, ligesom det typisk har flere forskellige aktiviteter i huset.
- De selvejende institutioner prioriterer brugerinvolvering lavest, men samtidig er det her, vi finder flest huse med mere end 50 frivillige.
- Antallet af ansatte er afgørende for, hvilke målgrupper kulturhuset henvender sig til, idet der blandt huse med flere end seks årsværk er flere, som henvender sig til børn og unge. Brugerindflydelsen aftager ikke overraskende med antallet af ansatte, og det er også i huse med mange ansatte, at brugerne i højere grad kommer for at deltage som publikum. I huse uden ansatte har brugerne mest indflydelse, men alligevel vurderes det at engagere sig i civilsamfundet at være mindst væsentlig som brugermotivation – det tyder på, at disse huse ikke betragter det at være involveret som frivillig i et kulturhus som et bidrag til civilsamfundet i sig selv.
- Ser vi på antallet af frivillige, så tegner der sig et billede af, at jo flere frivillige, jo mere brugerindflydelse. Det er huse uden frivillige og huse med flest frivillige, der har det største antal brugere. Et stort antal frivillige udgør i sig selv et fællesskab, hvilket også kan ses af, at huse med mange frivillige i højere grad vurderer, at brugerne kommer for det sociale fællesskab.
- Økonomisk har vi at gøre med et felt med både meget store og meget små kulturhuse, og også her ser vi, at de danner forskellige rammer for borgernes mulighed for deltagelse. De mellemstore i højere grad giver brugerne indflydelse via arbejdsgrupper og uformelle møder. Flere af disse huse rummer også udsatte borgere. De store huse lægger mere vægt på publikumsaktiviteter og har en bredere palette af aktiviteter og et større brugerantal. Målgrupperne børn og unge og minoritetsetniske danskere er mere udbredte i disse huse.
- Geografisk ser vi, at publikumsaktiviteter er mest udbredte i kulturhusene i de største kommuner og mindst udbredte i de mindste kommuner. Foreningsformen er mest udbredt i de mindste kommuner samtidig med at disse huse har et lavere antal frivillige. Ungdomshuse er mest udbredte i de mellemstore og store kommuner. Udsatte borgere er oftest en målgruppe i de største og de mindste kommuner.
- Også regionalt er der en række forskelle. Kulturhusene i Region Nordjylland har flest frivillige og sammen med Region Syddanmark den største andel huse uden ansatte, mens Region Midtjylland har den største andel af huse med under 1.000 brugere. Kulturhusene i Region Sjælland prioriterer en bredt sammensat målgruppe højest. Huse i Region Hovedstaden har den laveste grad af formel brugerindflydelse.
- Når vi ser på hvilket geografisk område, kulturhuse dækker, så er det klar de huse, der dækker en helt kommune, der er størst og har flest forskellige aktiviteter. De kommunedækkende huse adskiller sig ikke voldsomt fra de huse der dækker en ny med eller uden opland. Langt flere af huse, der dækker et bestemt boligkvarter, har værksteder. Både udsatte borgere og borgere med minoritetsetnisk baggrund er hyppigere brugergrupper i boligkvarterhusene. Huse, der dækker landsbyer eller landområder, er hyppigere foreninger, har det laveste antal brugere og er mest afhængige af egenindtægter.

Kapitel 1: Metode

Rapporten præsenterer resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse gennemført af DELTAG og Center for Kultur-evaluering. Men faktisk har gennemførelsen af undersøgelsen været todelt, da det kun ville være muligt at udsende et spørgeskema, hvis vi på forhånd havde identificeret de kulturhuse, der skulle modtage skemaet. Derfor gennemførte vi i sommeren og efteråret 2019 en omfattende kortlægning af feltet af kulturhuse i Danmark.

Definition af kulturhusene

Udgangspunktet for kortlægningen af kulturhusene var definitionen fra RECCORD-projektet, der lyder:

“Et kulturhus er, generelt set, en særlig type af kulturinstitution, der ofte kombinerer kunst og kreative aktiviteter (med rum og tekniske faciliteter til udstillinger, prøver, forestillinger, værksteder) med et fokus på mangfoldighed (en variation af aktiviteter, brugere og brugergrupper). Kulturhuse tilbyder åbne og fleksible rum og kombinerer kulturelle og sociale aktiviteter såvel som professionelle og amatøraktiviteter. De lægger stor vægt på borgernes engagement, på at involvere frivillige og på at være åbne for bottom-up initiativer. De har ofte et relativt lille budget (finansieret af offentlige og evt. private midler samt egenindtægter) og er normalt tæt knyttet til deres lokalsamfund.”

Final Project Report. RECCORD – Rethinking Cultural Centres in a European Dimension s. 2-3.

Dette operationaliserede vi i kortlægningen på den måde, at vi medtog kulturhuse, der opfyldte minimum tre af nedenstående kriterier:

- 1 Åbne værksteder og faciliteter for udøvelse af kunst og kultur
- 2 Mulighed for borgerinitierede aktiviteter
- 3 Involvering af borgere som deltagere i socio-kulturelle aktiviteter
- 4 Kombination af professionelle og amatøraktiviteter
- 5 Kombination af sociale og kulturelle aktiviteter
- 6 Fokus på mangfoldighed (forskellige aktiviteter, forskellige brugere og/eller forskellige brugergrupper)

RECCORD: Forsknings- og udviklingsprojekt om europæiske kulturhuse (2015-17)

Målet med RECCORD var at forstå, hvordan – og med hvilke effekter – kulturhusene forstår og arbejder med deltagelse (eller borgerinvolvering). Samtidig var projektet i lighed med DELTAG ikke bare om, men også med deltagelse. 38 kulturhuse fra 14 lande tog del i en forskningsproces, hvor kulturhusansatte som borger-forskere var på feltarbejde og indsamlede viden i for dem fremmede kulturhuse. Forskerholdet bag bestod af Birgit Eriksson, Carsten Stage og Camilla Møhring Reestorff (Aarhus Universitet), og både de og de europæiske kulturhuses ansatte og organisationer fik ved at have deltagelse som både emne og metode en dybdegående viden om de deltagelsesformer, der praktiseres i husene.

Et af projektets resultater var en afdækning af, hvordan kulturhusene tilbyder særlige muligheder for deltagelse:

De har rum for kunst- og kulturproduktion (øverum, værksteder o.l.) og bruges ofte af både professionelle og amatører. De har mange forskellige brugere og brugergrupper og er åbne for initiativer fra disse. Derudover er de lokalt forankrede og har typisk mange frivillige.

Et andet resultat var, at kulturhusenes brugere deltager på mange forskellige måder: som publikum til kulturelle aktiviteter, i undervisning (ofte i kreative praksisser), i samskabelse, i beslutningsprocesser med medbestemmelse, i formelle og uformelle offentligheder og i samvær i fælles rum og lokaler. Ved at kombinere disse former har kulturhusene stor betydning og kan fx give kunstneriske oplevelser, samhørighed, velvære, læring, handlekraft og lokal udvikling. Kulturaktiviteter er med til at skabe liv og fællesskaber, og samtidig skaber kulturhusene rum for deltagelse, der kan give

borgerne medindflydelse på deres lokalsamfund. De kombinerer dermed kulturel, social og demokratisk deltagelse. RECCORD danner et vigtigt udgangspunkt for DELTAG, der bygger videre på metoder, resultater og erfaringer fra dette projekt.

FINAL PROJECT REPORT RECCORD – Rethinking Cultural Centres in a European Dimension

https://pure.au.dk/portal/files/118639411/RECCORD_Report.pdf

The RECCORD Project: Practicing and Researching Participation in Cultural Centres

<https://www.youtube.com/watch?v=MVKka16psdk>

Undervejs i kortlægningsprocessen erfarede vi, at kriterierne ikke var tilstrækkeligt entydige, og vi valgte derfor at medtage en række tvivlstilfælde og dermed gøre kortlægningen inklusiv frem for eksklusiv.

Det betød til gengæld, at vi i spørgeskemaundersøgelsen havde behov for at sikre, at kun kulturhuse, der lever op til undersøgelsens kriterier, ville blive medtaget. Til det formål udviklede vi i samarbejde med DELTAGs styregruppemedlemmer fra KHiD følgende liste over 5 faciliteter og valgte, at kun de huse, der rummede minimum tre af disse, skulle medtages. De fem faciliteter var følgende:

- 1 Værksteder (fx stof, træ, medier/it, 'maker space', maling, keramik)
- 2 Mad og drikke (fx salg fra café eller brugeradgang til køkkenfaciliteter)
- 3 Scene/udstillingsrum til præsentation af fx teater, film, musik, billeder eller foredrag.
- 4 Områder, åbne rum eller lokaler med fri adgang, som brugerne kan benytte til selvorganiserede aktiviteter og socialt samvær.
- 5 Ansatte eller frivillige tilknyttet huset, der kan hjælpe brugerne med at igangsætte og gennemføre aktiviteter.

På den måde fik vi frasorteret en række huse, der, til trods for at de var medtaget i kortlægningen, ikke levede op til undersøgelsens definition af, hvad et kulturhus er.

Inklusion af folkebibliotekerne

Vi har i vores undersøgelse valgt konsekvent at medtage folkebibliotekerne i vores kortlægning. Det har vi gjort, både fordi biblioteker og kulturhuse i en del tilfælde er helt eller delvis sammenfaldende, og fordi mange biblioteker varetager forskellige kulturhusfunktioner¹. Det kræver et par indledende bemærkninger: Vi har i denne undersøgelse undersøgt bibliotekerne som kulturhuse. Vi er helt med på, at bibliotekerne også er meget andet end kulturhuse, men en undersøgelse heraf ligger uden for undersøgelsens rammer. Det har en betydning, når vi fx sammenligner økonomi: Bibliotekernes økonomi er generelt større end kulturhusenes.

Her er det vigtigt at have in mente, at bibliotekerne har en række forpligtelser, der ligger ud over det, vi har medtaget som kulturhusrelevante aktiviteter, herunder naturligvis kerneopgaven udlån af materialer såsom bøger. En anden væsentlig bemærkning er, at vi i den del af undersøgelse, hvor vi sammenligner bibliotekerne med de resterende kulturhuse, kalder disse 'øvrige kulturhuse'. Denne betegnelse ligger i forlængelse af vores valg om at medtage bibliotekerne i vores undersøgelse og dermed betragte dem som kulturhuse. I forlængelse heraf ser vi betegnelsen 'øvrige kulturhuse' som en neutral beskrivelse, der anerkender såvel bibliotekernes rolle på området som de forskelle, der er mellem bibliotekerne i undersøgelsen og de kulturhuse i undersøgelsen, som ikke er biblioteker. Det er hverken vores ønske at signalere, at bibliotekerne er kulturhuse, eller at de øvrige kulturhuse er de rigtige kulturhuse. Diskussionen af denne form for valorisering er typisk kulturpolitisk betinget, hvad enten de øvrige kulturhuse ønsker at gøre opmærksom på eventuelle skævvridninger og forfordelinger, eller kommuner ønsker at skabe synergier eller rationaliseringer på området. Det ligger uden for vores opdrag som forskere at positionere os i den form for politiske diskussioner.

Kortlægning

Kortlægningen blev gennemført i juni-oktober 2019. Udgangspunktet for kortlægningen var, at vi ønskede at identificere alle de kulturhuse i hele landet, der levede op til vores definition af kulturhuse.

Kortlægningen blev gennemført som en kombination af desk research, hvor de primære kilder var Kultunaut og kommunernes hjemmesider. Herudfra blev der udarbejdet

1) Det kunne diskuteres, hvorvidt andre kulturinstitutionstyper som fx. museer også burde have været medtaget helt systematisk. Det var dog vores skøn, at dette ville udvide undersøgelsens omfang betragteligt. Vi valgte derfor med museer, teatre m.m. at lade afgrænsningen være en del af kortlægningen og dermed tage udgangspunkt i den lokale situation. I det omfang, det lokalt blev vurderet, at fx et egnsteater eller en kunsthall levede op til kriterierne beskrevet i kapitel 1, "Definition af kulturhuse", er disse blevet medtaget i kortlægningen. Omfanget heraf er relativt begrænset. Herudover indgår alle de kulturinstitutioner, der er med som Aktive Deltagere i DELTAG. Omkring en femtedel af disse er biblioteker, hertil kommer et museum og et teater.

en liste, som blev kontrolleret gennem dialog med lokale eksperter, som vi formodede havde et overblik over de lokale kulturhuse. I første fase af kortlægningen søgte vi at være i dialog med de enkelte kulturhuse for 1) at få deres vurdering af, hvorvidt de levede op til definitionen i form af de ovenstående kriterier, 2) at høre dem, om de var bekendte med andre lokale kulturhuse, der levede op til kriterierne. Efter en pilotkortlægning af kulturhusene i Region Nordjylland måtte vi erkende, at tidsforbruget til denne opgave var for stort ift. vores ressourcer. Det skyldes først og fremmest, at antallet af kulturhuse var større, end vi havde forestillet os. Vi valgte derfor i den øvrige kortlægning at kontakte en relevant medarbejder i de enkelte kommuners kulturforvaltninger og bede om deres vurdering af den udarbejdede liste over kulturhuse i kommunen. Det lykkedes i langt størstedelen af kommunerne at få en dialog med en kommunal medarbejder enten via mail eller telefonisk. Efterfølgende blev disse oplysninger søgt kvalitetssikret via de enkelte kulturhuses hjemmeside (hvor en sådan eksisterede).

Svagheden i vores kortlægning er knyttet dels til tolkningen af kriterierne. Flere af disse kræver en vurdering, og i og med at vi delvis lagde denne vurdering over til de kommunale medarbejdere, åbnede vi op for, at der lå forskellige fortolkninger af kriterierne til grund. Dette blev søgt modvirket gennem vores egen desk research, men denne gav ikke i alle tilfælde tilstrækkelige oplysninger. Herudover er der en risiko for, at de kommunale medarbejdere ikke i alle tilfælde havde kendskab til alle kulturhuse i kommunen. Dette må formodes især at gælde private og frivillige kulturhuse uden kommunal støtte.

Kortlægningen resulterede i en liste over i alt 650 kulturhuse og biblioteker. Usikkerheden om, hvorvidt vi havde alle kulturhuse med, gjorde, at vi valgte en relativt åben tolkning af kriterierne og derfor i tvivlstilfælde valgte at medtage dem frem for at udelukke. Vi er klar over, at der til trods for dette givetvis er kulturhuse, som ikke blev medtaget i vores kortlægning.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet skulle skabe viden om kulturhusene i forhold til følgende fire temaer:

1. Hvad er et kulturhus?

Her ville vi dels gerne have muligheden for en yderligere afgrænsning således, at kortlægningens brede og åbne tilgang til definitionen af, hvad et kulturhus er, blev skærpet, og at de huse, der ikke levede op til undersøgelsens kriterier, kunne sorteres fra. Desuden var vi interesserede i at vide, hvordan husene selv betegner sig.

2. Deltagelse i kulturaktiviteter

Her var vi interesserede i hvilke aktiviteter, kulturhusene tilbyder borgerne at deltage i. Vi inkluderede både aktiviteter, hvor borgerne kan være publikum og aktiviteter, hvor borgerne selv kan praktisere. Herudover var vi interesserede i en vurdering af, hvorfor borgerne kommer i kulturhuset (er det fx for at udfolde sig praktisk/kreativt eller for at indgå i socialt samvær) samt i husenes prispolitik.

3. Målgrupper, brugere og brugerinddragelse

Under dette tema spurgte vi til, hvilke mål kulturhusene har for deltagelse ift. antal og sammensætning af målgrupper, hvilke målgrupper, der kommer i huset og hvordan husets brugere kan få indflydelse i huset.

4. Organisering af aktiviteter

Her ville vi især vide hvilke grupper, der arrangerer aktiviteterne i huset (lønnede personale, foreninger m.m.) samt hvordan kulturhuset bakker op om borgernes initiativer.

5. Baggrundsviden om jeres hus

Med denne del af undersøgelsen ønskede vi et mere faktisk overblik over fx økonomi, organisering og geografi.

Tilsammen skulle disse 5 temaer dækkes i et skema, der skulle kunne besvares på 10-15 minutter. Det resulterede i et skema med i alt 19 lukkede spørgsmål eller spørgsmålsbatterier samt et afsluttende åbent spørgsmål.

Think-aloud test

For at højne undersøgelsens troværdighed valgte vi at gennemføre i alt fire såkaldte think-aloud tests med kulturhus- og/eller biblioteksledere, der udfyldte et udkast til spørgeskemaet under vores observation. Umiddelbart efterfølgende blev der gennemført såkaldte kognitive interviews med dem i op til en time om skemaet og deres opfattelse af spørgsmål og svarmuligheder. Dette medførte en sidste revision af skemaet og en øget opmærksomhed på, at de organisatoriske forhold for nogle af kulturhusene er ret komplekse, fx. fordi samme hus rummer flere forskellige institutioner. Dette kunne medføre, at respondenterne havde svært ved at afgrænse, hvilken organisatorisk enhed, de skulle svare på

vegne af, især ift. de mere faktuelle spørgsmål i tema 5. Vi valgte på denne baggrund at skærpe formuleringerne omkring på hvilken organisations vegne, respondenterne svarede, både i henvendelsesmail, indledning til spørgeskemaet og undervejs. Dog peger både henvendelser fra respondenter og svarene på undersøgelsens afsluttende, åbne spørgsmål på, at der reelt er en del tilfælde, hvor det ikke har været muligt eller meningsfuldt for respondenterne at foretage klare organisatoriske afgrænsninger.

Distribution

Data er indsamlet via Survey-Xact og skemaet udsendt via mail til lederen (enten daglig leder eller formand) af det enkelte kulturhus. Både inden og efter udsendelse af skemaet måtte vi frasortere et antal respondenter, fordi det ikke var muligt at finde en gyldig mailadresse. Vi endte af denne grund med at distribuere til i alt 630 kulturhuse.

Skemaet blev udsendt første gang 31. marts 2020, og der blev efterfølgende udsendt rykkere den 20. og 27. april.

Svarprocent og frasorterede respondenter

I alt 406 kulturhuse svarede på skemaet.

Som det fremgår af kapitlet Definition af kulturhusene brugte vi det indledende spørgsmål om husenes faciliteter som grundlag for at sortere i respondenterne. Denne rent kvantitative, kriteriebaserede frasorteringsmetode valgte vi at kombinere med en mere kvalitativ. Vi havde indsat et åbent

Tabel 1: Antal respondenter og besvarelser

Antal kontaktede respondenter	Antal besvarelser af det oprindelige skema i alt	Antal besvarelser af det fulde skema i alt	Antal frafilterede respondenter	Antal geninviterede respondenter	Antal besvarelser fra geninviterede respondenter
630	406	308	133	52	35

spørgsmål til de respondenter, der ikke levede op til kriteriet om minimum tre facilitetstyper. Dette spørgsmål lød: "Vi vil gerne vide lidt mere om, hvordan I selv beskriver jeres hus, og hvad I tilbyder borgerne". Svarene herpå blev anvendt til at lave en kvalitativ vurdering af, hvorvidt vi betragtede det enkelte hus som et kulturhus. Vurderingen blev foretaget af DELTAGs forskere og KHiDs medlemmer af DELTAGs styregruppe. De kulturhuse, vi vurderede, skulle medtages, blev geninviteret til at besvare hele skemaet.

Denne lidt kringlede proces resulterede i, at vi fik i alt 308 besvarelser af det samlede skema. Det svarer til en svarandel på to tredjedele af respondenterne.

Tilgang til definition af et kulturhus

Vi har valgt en proces med en kombination af kvantitative kriterier og en kvalitativ vurdering af, hvad der er et kulturhus. Det afspejler, at vi ikke har haft en fast og objektiv definition af, hvad et kulturhus er, og at en del af formålet med DELTAG er at opbygge et større kendskab til landskabet af kulturhuse i Danmark. Vores tilgang hertil i denne kvantitative del af undersøgelsen afspejler, at vi fastholder en eksplorativ undersøgelsesform, som så vidt muligt opererer med en praksis-baseret forståelse af kulturhusene.

Hvor mange kulturhuse er der i Danmark?

Vores undersøgelse bidrager til at belyse udbredelsen af kulturhuse i Danmark og et i den sammenhæng vigtigt resultat er, at der er flere kulturhuse, end vi havde forventet. I forlængelse heraf er det oplagte spørgsmål, hvor mange der er.

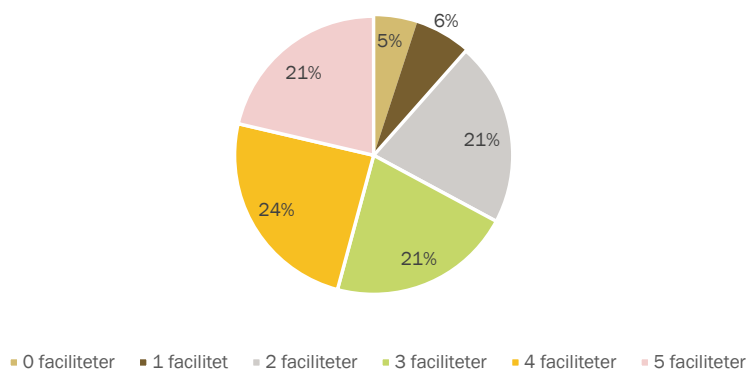
Det nørdede svar findes i datasættets forskellige filtreringer. Vi startede med omkring 630 kulturhuse. Men hvis vi kun vil vide noget om de øvrige kulturhuse, skal bibliotekerne trækkes fra. I alt var 107 af de 630 kulturhuse i undersøgelse var biblioteker, og så er vi nede på lidt over 500 kulturhuse.

Vi har ikke fået svar fra alle, men blandt de 348 øvrige kulturhuse, vi samlet set har fået svar fra, er der omkring 30%, der ikke lever op til undersøgelsens kriterier. Men af disse valgte vi at geninvitere omkring 40%. Det betyder, at det kun var omkring 18%, vi valgte at frasortere.

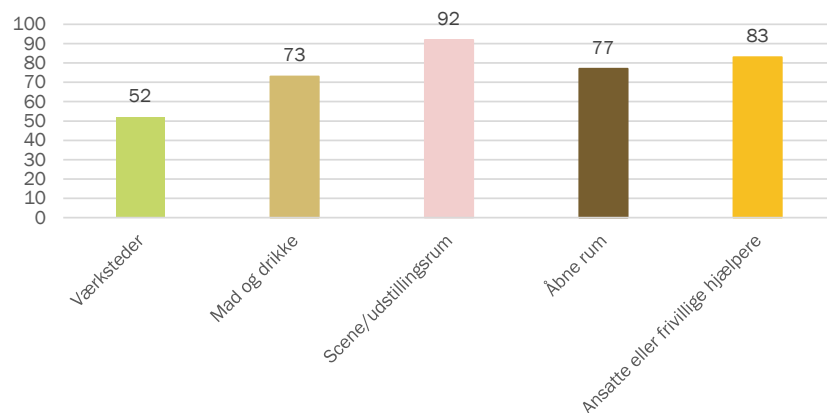
Overfører vi det på det samlede antal øvrige kulturhuse fra kortlægningen på omkring 500 huse, så er der omkring 410 kulturhuse i Danmark – plus de huse, vi ikke har kunnet komme i kontakt med og dem, vi har overset i vores kortlægning.

Kapitel 2: Det samlede billede

Antal faciliteter
(alle svar fra det oprindelige skema)

Udbredelse af de forskellige faciliteter
(angivet i %)

I denne del af rapporten ser vi på samtlige besvarelser og tegner dermed landskabet af kulturhuse i hele landet. Det samlede billede tegnes inklusiv bibliotekerne, som altså i denne del indgår på lige fod med de øvrige kulturhuse. Datagrundlaget i denne del af rapporten er samtlige fulde besvarelser, i alt 308, hvoraf der er 52 biblioteker.

Hensigten med dette kapitel er ikke at lave en sammenlignende analyse mellem biblioteker og de øvrige kulturhuse. Dette har ikke været undersøgelsens formål. Undersøgelsens formål har været at få indblik i kulturhusene inklusiv og eksklusiv bibliotekerne samt at få indblik i nogle af de forskelle, der er væsentlige i kulturhuslandskabet.

Organisering og rammer

Af de fem faciliteter, vi har medtaget i undersøgelsen, har kulturhusene typisk fire. Den mest udbredte er scene- eller udstillingsrum og den mindst udbredte er værkstedsfaciliteter. Hvis der er tale om et bibliotek, er det en kommunal institution, hvilket også gælder en tredjedel af de øvrige kulturhuse. Lige så mange af disse er foreninger. Kulturhusene er nye huse, overvejende etableret i løbet af de sidste 20-30 år. Typisk har kulturhusene enten ingen eller et meget lille antal ansatte medarbejdere, mens der er mellem 11 og 50 frivillige tilknyttede husene. Kulturhusene kalder sig kulturhuse - og alt muligt andet, heriblandt er aktivitetshus/center og medborgerhus nogle af de udbredte betegnelser.

Faciliteter

Ser vi på hvor mange forskellige faciliteter, de forskellige kulturhuse har, og her undtagelsesvis kigger på det samlede antal besvarelser, dvs. inklusiv de kulturhuse, der blev sorteret fra, fordi de havde mindre end 3 faciliteter (se metodekapitel), så kan vi se, at omkring 10% af husene har ingen eller én facilitet, og at de øvrige huse fordeler sig jævnt på 2, 3, 4 og 5 faciliteter, dog med en lille overvægt af huse, der har fire faciliteter.

Hvis vi går over til at se på de kulturhuse, vi har medtaget i den fulde undersøgelse, så er alle fem faciliteter ret udbredte. Og der er ingen af faciliteterne, som ikke er tilstede i over halvdelen af husene.

- Næsten alle (92%) kulturhuse i undersøgelsen har et scene- eller udstillingsrum til præsentation af forskellige former for kunst og kultur.
- Mere end 4 ud af 5 kulturhuse (83%) har enten personale eller frivillige, der kan hjælpe brugerne med at igangsætte og gennemføre aktiviteter. Der er således tale om bemandede huse, hvor de tilknyttede personer ikke alene har driftsopgaver (rengøring, administration m.m.), men også går aktivt ind i faciliteringen af borgernes egne kulturaktiviteter.

- Lidt over tre-fjerdedele (77%) har adgang til åbne rum, hvor borgerne kan mødes til selvorganiserede aktiviteter og socialt samvær.
- Næsten lige så mange (73%) af alle huse har en eller anden form for servering eller adgang til køkkenfaciliteter.
- Værkstedsfaciliteter er den mindst udbredte facilitet, idet kun omkring hvert andet hus (52%) har disse.

Organisationsform

Vi ser kun i begrænset omfang på organisering i dette kapitel. Her adskiller bibliotekerne sig så meget fra de øvrige kulturhuse, at vi primært fokuserer på de organisatoriske aspekter i kapitel 3, hvor de øvrige kulturhuse og bibliotekerne behandles som to forskellige grupper.

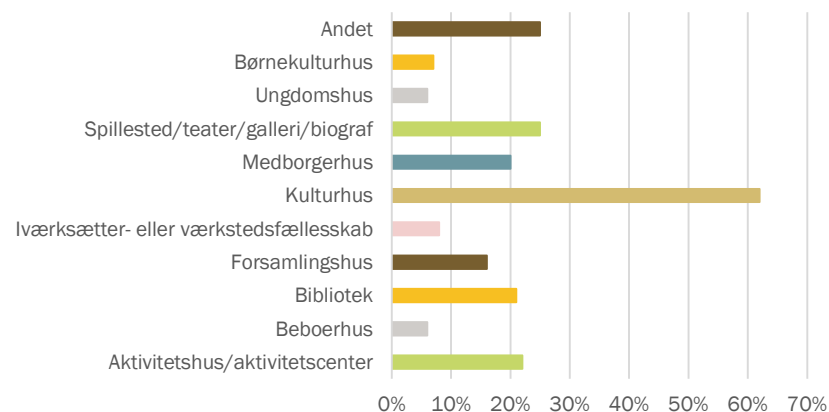
Helt overordnet hæfter vi os dog ved, at en tiendedel af kulturhusene angiver, at de har en anden organisationsform, og sammen med de åbne svar afgivet hertil peger det på, at der i mange tilfælde er tale om komplekse og/eller sammensatte organisationer. En del af disse eksempler er kombinationer af kulturhus og bibliotek, andre er huse, hvor det ikke er samme organisation, der står for husets drift som for at fylde det med aktiviteter. Der er også eksempler på, at flere forskellige organisationer har et fælles hus og et omfattende samarbejde. Denne form for organisatorisk kompleksitet er også medvirkende til, at en del af respondenterne har haft svært ved at svare præcist på netop de organisatoriske spørgsmål, for hvad skal tælles med, når grænserne er flydende? Et par eksempler blandt de åbne svar:

- *Kulturhuset består af mange forskellige huse/institutioner. heraf er nogle kommunale (musik og billedskole) og andre er foreningshuse og selvejende institutioner. Kommunen står for den overordnede drift af området*
- *Huset ejes af xx [anonymiseret af os] kommune, som yder driftstilskud, administreres af en ulønnet styregruppe, lejeindtægter giver et væsentligt bidrag til driften.*

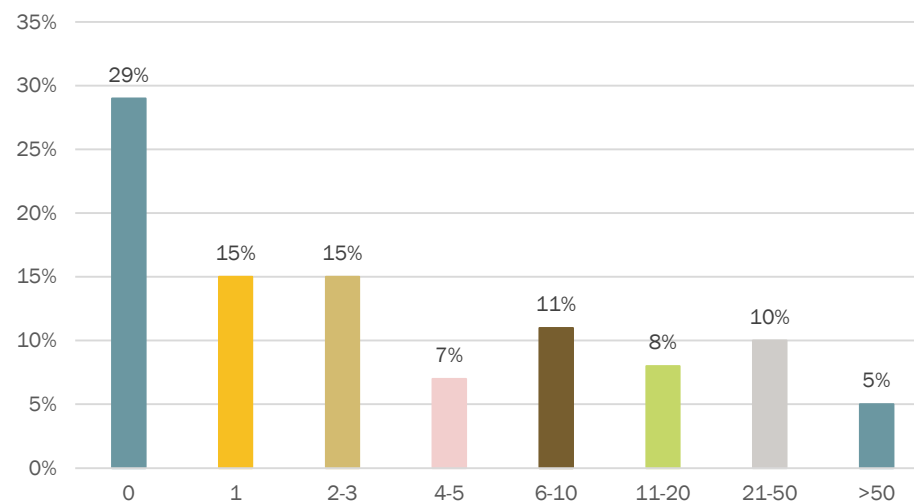
Betegnelser

At undersøgelsen dækker et mangfoldigt felt, afspejler sig i de titler, husene har. Svarene viser, at den mest udbredte betegnelse er kulturhus, som 62% anvender. Herudover anvendes betegnelserne aktivitetshus/aktivitetscenter, bibliotek, medborgerhus og spillested/teater/galleri/biograf i mellem hvert fjerde og hvert femte hus. Omkring hvert sjette hus betegnes som et forsamlingshus. Betegnelserne beboerhus, iværksætter- eller værkstedsfællesskab, ungdomshus og børnekulturhus er de mindst udbredte og anvendes af 6-8% af husene. Der er en stor del af husene, der anvender mere end én betegnelse, hvilket peger på områdets mangfoldighed og kompleksitet.

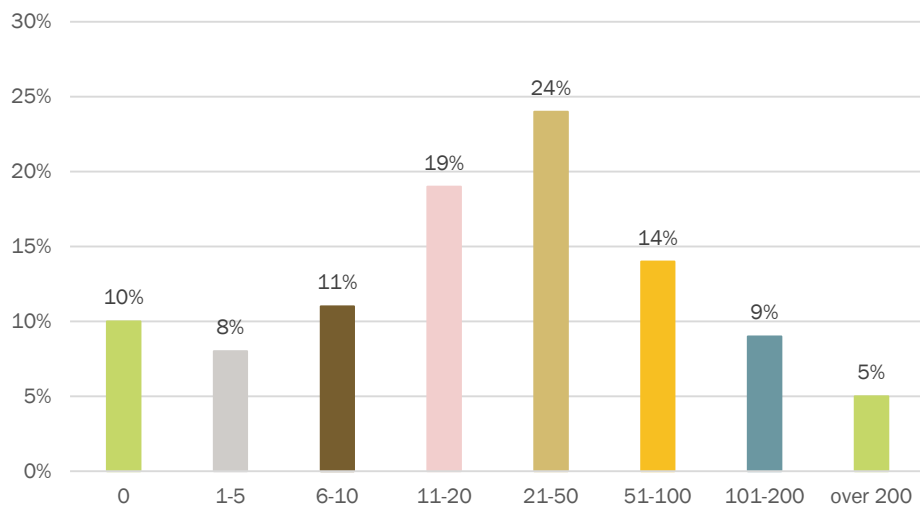
Hvilke betegnelser bruger kulturhusene selv om deres hus? (mulighed for flere svar)

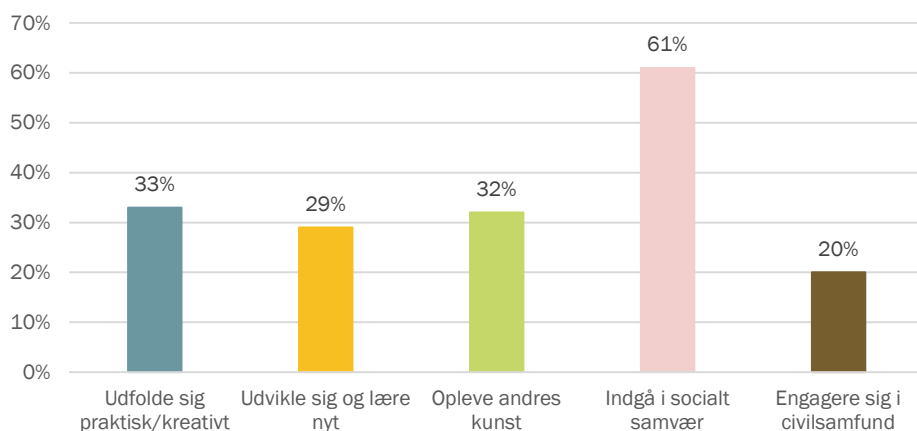
Antal ansatte

Antal frivillige

Hvorfor kommer brugerne? Andelen af brugere, der vurderes til i meget høj grad at komme for at...

Bemanding

Mere end en fjerdedel af kulturhusene har ikke lønnet personale, mens 30% har 1-3 ansatte. Der er altså samlet set tale om, at over halvdelen af kulturhusene enten har intet eller et meget lille antal ansatte. For de resterende kulturhuse er der en relativt jævn fordeling af huse, der har fra 4 til over 50 ansatte.

Antallet af tilknyttede frivillige er væsentligt højere end lønnet personale. Lidt under halvdelen af husene har mellem 11 og 50 frivillige. Hvert tiende kulturhus har ingen frivillige, mens kun 5% af kulturhusene har mere end 200 frivillige.

Etableringsår

Omkring 30% af kulturhusene er etableret inden for de seneste ti år. Det peger på, at der er sket en omfattende nyetablering af kulturhuse i 2010'erne. Yderligere en tredjedel er fra perioden 1990-2010, hvilket vil sige, at der er tale om nyere kulturhuse. Ret få af kulturhusene (11%) er fra den periode i 1960'erne og 1970'erne, hvor der ellers blev gjort en stor national indsats for at udbygge den kulturelle infrastruktur. Om det skyldes, at der ikke blev etableret mange kulturhuse i denne periode, eller at disse kulturhuse er nedlagt og nye opstået, kan vores undersøgelse ikke svare på, det ville kræve en historisk kortlægning. Omkring hvert tiende kulturhus er fra før 1960.

Aktiviteter

Kulturhusene har vurderet en række årsager til, at brugerne kommer i husene. Det er her vigtigt at huske på, at det er kulturhuslederne (som er dem, der har svaret på spørgeskemaet), der kommer med deres vurdering af brugernes motivation for at komme i huset. Svarene viser, at brugerne både kommer for selv at være aktivt udøvende og for at være publikum til forskellige arrangementer. Det vurderes således, at 55% af brugerne kommer i meget høj eller i væsentlig grad for at udfolde sig praktisk/kreativt, mens kun 17% gør det i ringe grad eller slet ikke. Næsten tilsvarende kommer 58% i meget høj eller væsentlig grad for at opleve andres kunst og 17% kun i ringe grad eller slet ikke. Brugernes motiveres dog ikke alene af selve aktiviteten, men også af fx at engagere sig i samfundsspørgsmål eller bidrage til civilsamfundet. Det vurderes, at det i meget høj eller væsentlig grad er motivationen for omkring halvdelen af brugerne. Det, der vurderes vigtigt, er imidlertid det udbytte, borgerne får ved at komme i kulturhuset. For i over to tredjedele af kulturhusene vurderes det, at brugerne i meget høj eller væsentlig grad kommer for at udvikle sig og lære nyt. Og i mere end ni ud af ti huse kommer brugerne for at indgå i socialt samvær.

Publikumsaktiviteter

Kulturhusene har en lang række aktiviteter, som borgerne kan deltage i som publikum. Foredrag topper listen, idet 90% af kulturhusene har denne aktivitet, mens koncerter er næstmest udbredte med 85%. Over 70% af kulturhusene har endvidere teater og scenekunst, udstillinger af billedkunst og kunsthåndværk samt debatarrangementer. Næsten lige så mange (66%) har fællesspisning, mens litteraturoplæsninger (54%) og filmforevisninger (50%) er de mindst udbredte publikumsaktiviteter.

I og med at alle aktivitetsformerne findes i mindst halvdelen af husene må man sige, at kulturhusene er kendetegnet ved at huse en bred vifte af arrangementer. Hvis vi ser på, hvor mange forskellige publikumsaktiviteter, der er i husene, så fordeler de sig i fem cirka lige store grupper, hvoraf den ene femtedel er huse med op til fire forskellige aktiviteter, mens de øvrige femtedele har hhv. 5, 6, 7 eller 8 forskellige publikumsaktiviteter.

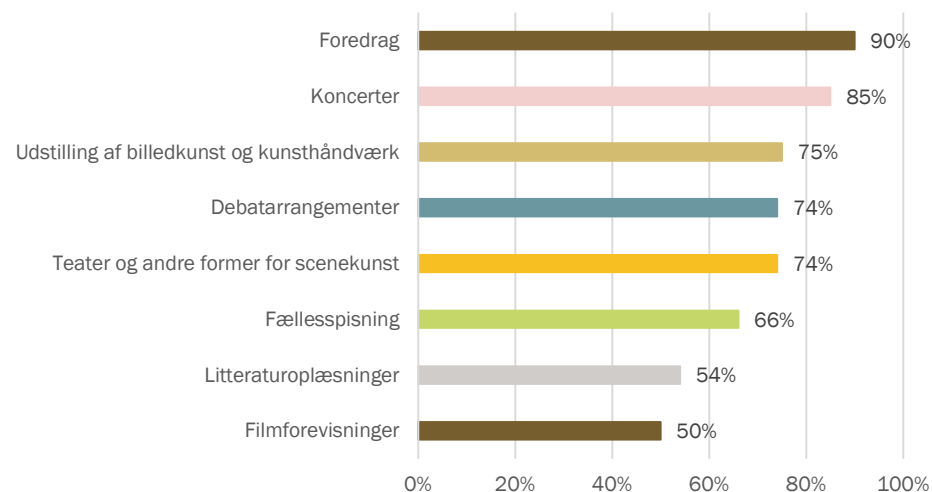
Praksisaktiviteter

De aktiviteter, hvor borgerne er udøvende er også vidt udbredte, om end tallene for den enkelte aktivitet generelt er lavere end for publikumsaktiviteterne. Borgermøder og politisk aktivisme er mest udbredt (76%). Over halvdelen af husene tilbyder mulighed for at praktisere musik, leg og spil, bevægelse, billedkunst og kunsthåndværk og håndarbejde, mens teater og scenekunst ligger lige under halvdelen. Mellem hvert tredje og hvert femte hus tilbyder skrivekunst, film og digitale medier, reparationer af ting og sager, madlavning og træ- og metalarbejde, mens under hvert tiende har dyrehold, nyttehaver, planteværksted e.l.

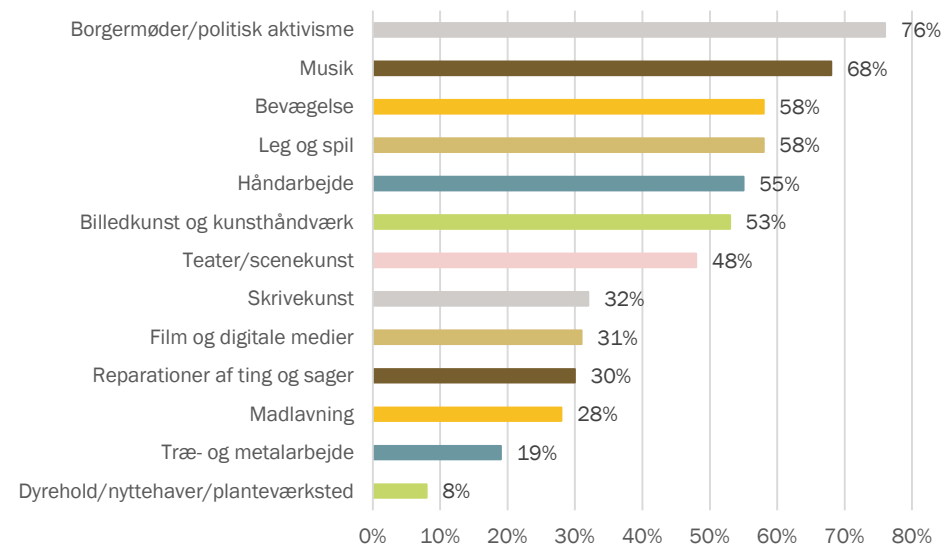
Sammenhæng mellem publikums- og praksisaktiviteter

Vi har set på, hvorvidt de aktiviteter, hvor brugerne er hhv. publikum og udøvende, spejles genre-mæssigt i kulturhusene. Er det fx. således, at hvis man kan gå til koncert i et kulturhus, så kan man typisk også spille musik selv? Der ser ud til at være en vis sammenhæng, således at hvis man praktisk kan udøve en bestemt type kultur, er det ofte også muligt at dyrke denne kulturtype som publikum. Mest udtalt er dette for musik og scenekunst; hhv. 93% og 94% af de kulturhuse, hvor man kan praktisere musik/scenekunst, har samtidig også koncerter/teaterforestillinger på repertoire. Mindst udtalt er sammenhængen mht. film; her er det i 72% af de huse, hvor man selv kan arbejde med film og medier, at man kan være publikum ved filmforevisninger. Den anden vej rundt er sammenhængen mindre udtalt. I 74% af de kulturhuse, der arrangerer koncerter, kan brugerne også selv spille musik. Og i mindre end halvdelen af de kulturhuse, der viser film, kan man selv arbejde med film og medier.

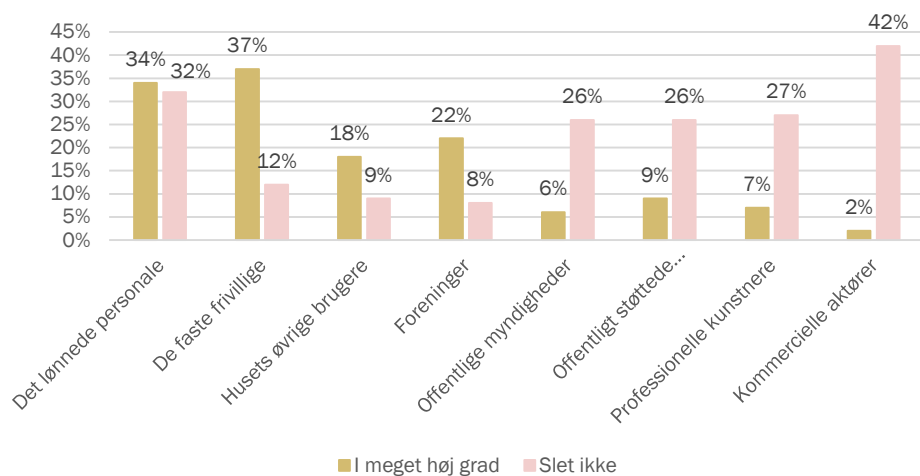
Publikumsaktiviteter

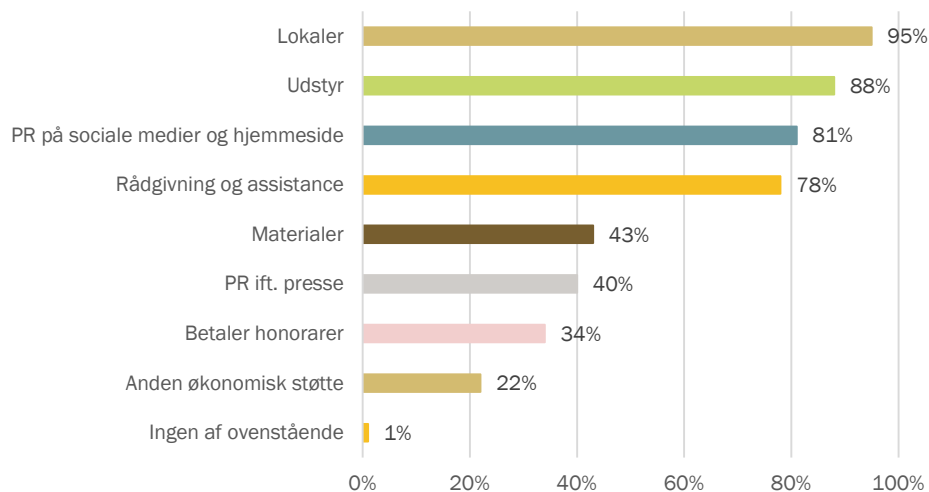
Aktiviteter, borgene selv kan praktisere

Hvilke grupper arrangerer kulturaktiviteter?

Opbakning til brugerinitierede aktiviteter

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Et vigtigt kendetegn ved kulturhusene er, at brugerne her ikke alene har mulighed for at deltage i en række kulturaktiviteter, men også være medbestemmende i forhold til kulturhusets virke og de aktiviteter, der planlægges og gennemføres. Det er således kun 1% af kulturhusene, der slet ikke bakker op om brugerinitierede aktiviteter.

I forhold til aktiviteterne har vi undersøgt, hvilke grupper, der står for husenes aktiviteter og hvilke former for opbakning, der gives til brugerinitierede aktiviteter. Udover at se på aktiviteter, har vi også i undersøgelsen spurgt til, hvordan borgerne er involveret i og har indflydelse på kulturhusets mere overordnede virke.

Arrangørgrupper

Det er først og fremmest de ansatte og de faste frivillige, der arrangerer aktiviteterne i kulturhusene. Herudover arrangerer husets øvrige brugere og foreninger også i nogen grad aktiviteterne, mens det i langt mindre omfang er offentlige myndigheder, offentligt støttede institutioner og professionelle kunstnere, der står for arrangementerne. Den mindst udbredte arrangørgruppe er kommercielle aktører, der slet ikke står for aktiviteter i 42% af kulturhusene og kun gør det i ringe grad i yderligere 33% af husene. Dette tegner et klart billede af, at det er civilsamfundet, der sammen med det lønnede personale står som arrangører i kulturhusene, mens hverken erhvervslivet eller offentlige aktører spiller en stor rolle i forhold til husenes aktiviteter.

Opbakning til brugerinitierede aktiviteter

Langt størstedelen af husene bakker på forskellig vis op om, at brugerne selv tager initiativ til og gennemfører aktiviteter i kulturhusene. Det sker på en række forskellige måder, hvoraf de fire mest udbredte er gratis lokaler (95%), udstyr (88%), hjælp til PR via sociale medier og hjemmeside (81%) samt rådgivning og assistance fra personale eller frivillige (78%). At så stor en andel af husene bakker op om brugerinitierede aktiviteter peger på, at kulturhusene i høj grad stiller en infrastruktur (udstyr, lokaler, digitale kommunikationsplatforme) til rådighed.

Herudover stiller mellem en tredjedel og halvdelen af husene materialer til rådighed, tilbyder PR i form af pressecarbejde og betaler honorar til optrædende. Det, der kendetegner disse former for opbakning, er, at de i højere grad kræver ekstra ressourcer fra kulturhusets side. Det drejer sig dels om økonomi til materialer eller honorar og dels om mandskabsmæssige ressourcer, hvad enten det er lønnet personale eller frivillige, til at varetage PR-arbejde.

Brugernes indflydelse på husets virke

Det er vigtigt for langt størstedelen af kulturhusene, at brugerne har medindflydelse på husets aktiviteter og virke. 60% af kulturhusene erklærer sig meget enig i dette, mens 28% er delvist enige.

I tråd med at brugernes medindflydelse er vigtig i kulturhusene giver langt størstedelen af husene brugerne mulighed for at øve indflydelse på husets virke og organisering. I halvdelen af husene har brugerne formel indflydelse via generalforsamling, plads i bestyrelsen eller andre beslutningsdygtige fora. I lidt over en tredjedel af kulturhusene er der arbejdsgrupper, brugernævn e.l., hvor brugerne kan komme med ideer og indstille forslag. Det er en lidt større andel end de huse, der holder mere uformaliserede idé- og planlægningsmøder, hvilket sker i næsten tre af ti huse. Omkring hvert femte hus er brugerdrevet, hvilket vil sige, at ansvar og beslutningskompetence ligger hos brugerne. I lidt mindre end en tiendedel af kulturhusene har brugerne ikke mulighed for at deltage i beslutninger om husets virke.

Mange af kulturhusene angiver, at brugerne også har indflydelse på andre måder. Mange af disse kan beskrives som ad hoc eller uformelle muligheder for indflydelse. Et par eksempler på dette er:

"Brugerne kan altid ønske og bringe forslag ind og har indflydelse via deltagelse i fx læse, skrive- og lytteklubber"

"Det helt uformelt via dialog med ansatte og kunstnere ad hoc. En stor mangel for os at det ikke er en organiseret form på det."

En del af kommentarerne viser, at brugerne har indflydelse på aktiviteter, men ikke på driften, sådan som denne kommentar peger på:

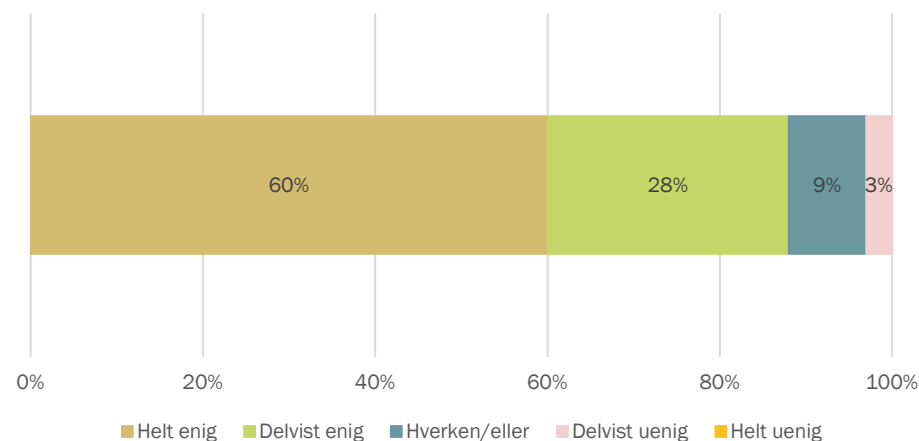
"Brugerne har selv indflydelse på egne arrangementer og aktiviteter, men som sådan ikke på den overordnede drift."

Der beskrives samlet set en bred vifte af indflydelsesmuligheder, der dog typisk er enten mere indirekte (fx via brugerundersøgelser) eller vedrører muligheder for at få indflydelse på aktiviteter frem for det mere overordnede niveau.

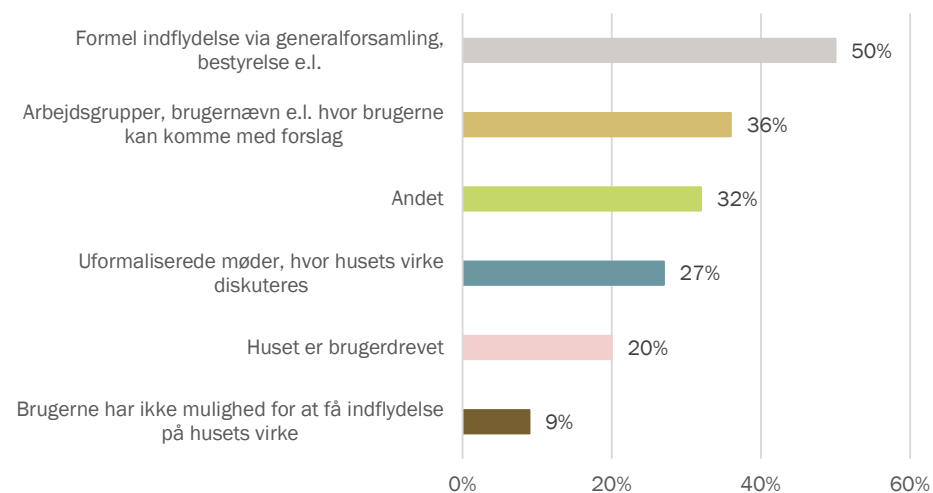
Brugergrupper og brugerantal

I forhold til kulturhusets brugere har vi både undersøgt, hvor mange der kommer i kulturhusene, hvem de typiske målgrupper er og hvad der er vigtigt for kulturhusene i

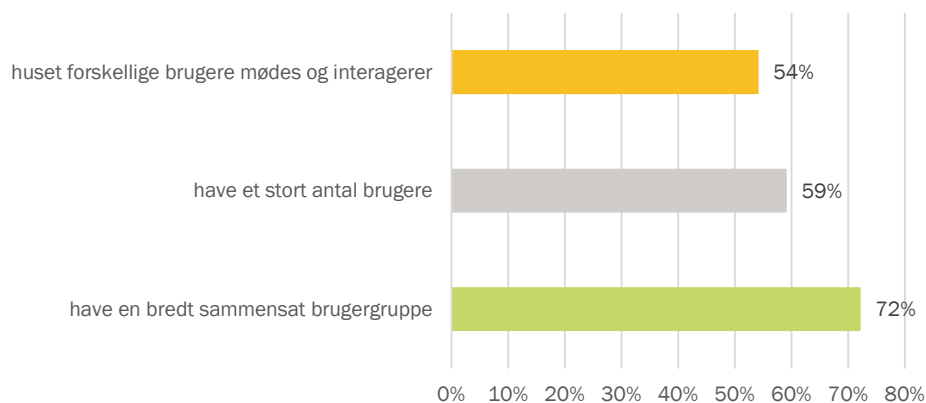
Det er vigtigt, at brugerne har medindflydelse på husets aktiviteter og virke

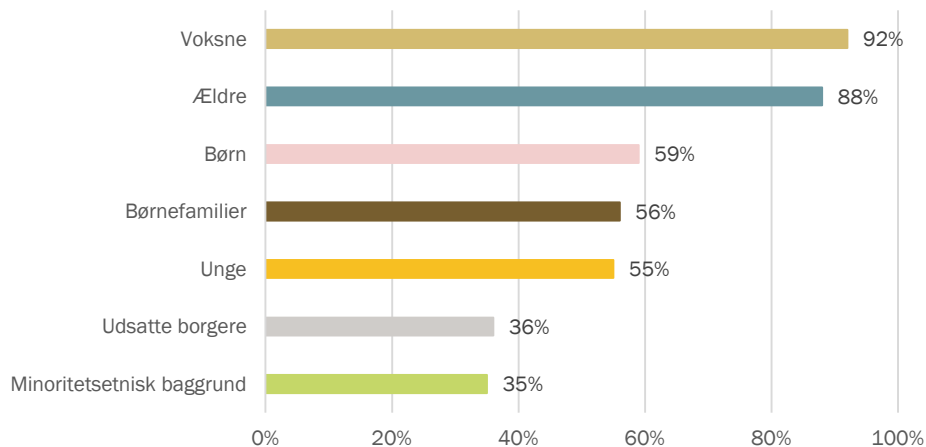
Brugernes mulighed for at få indflydelse

Andel af huse, der er helt enige i, at det er meget vigtigt at...

Målgrupper, der kommer regelmæssigt i huset

forhold til brugerne. Der ligger en værdimæssig prioritering bag at vægte et stort antal højere end en bredt sammensat målgruppe. En sådan prioritering siger noget om kulturhusets målsætninger og værdier, hvad enten dette afspejler husets egne prioriteringer eller de kulturpolitiske målsætninger, et givet kulturhus er forpligtet på. Forholdet mellem kulturhusets eget værdigrundlag og de kulturpolitiske rammebetingelser er ikke belyst i denne undersøgelse, men vil være i fokus i blandt anden Karen Nordentofts casestudier i hendes ph.d.-afhandling.

Når vi har undersøgt, hvorvidt det er vigtigt, at forskellige brugergrupper interagerer med hinanden, så er det ud fra en ide om, at det også kan ses som et element i, hvordan kulturhusene fungerer som demokratiske institutioner. Netop fordi kulturhusene typisk er multifunktionelle, kan de danne ramme om møder på tværs af holdninger, livsstil, socio-demografisk baggrund m.m.

En del af vores interesse i forhold til brugergrupper er også hvilket område, de forskellige kulturhuse dækker, og dermed hvilket lokalsamfund kulturhuset indgår i.

Også i denne del af undersøgelsen er det vigtigt at erindre, at respondenterne er kulturhusledere, og at vi ikke kender deres vidensgrundlag for svar angående fx målgruppe. Derfor har vi også spurgt relativt overordnet til, hvilke målgrupper der regelmæssigt kommer i deres huse. Om der ligger systematiske brugerundersøgelser, et godt praksiskendskab eller det bedst mulige skøn bag dette svar, giver undersøgelsen ikke svar på.

Prioritering af mål ift. brugerne

Det er generelt vigtigere for kulturhusene at have en bredt sammensat målgruppe (72% helt enig), end det er at have et stort antal brugere (59% helt enig). Det i alle tilfælde lavest prioriterede mål er, at de forskellige brugere mødes og interagerer, men det prioriteres dog stadig højt af over halvdelen af kulturhusene (54%).

Målgrupper

De fleste kulturhuse har en lang række forskellige målgrupper, der regelmæssigt kommer i huset. De to mest udbredte er voksne og ældre, som kommer regelmæssigt i ni ud af ti kulturhuse. Herefter kommer børn, unge og børnefamilier, der kommer regelmæssigt i næsten seks ud af ti huse, mens de smallere målgrupper – udsatte borgere og borgere med minoritetsetnisk baggrund – kommer regelmæssigt i lidt over hvert tredje hus.

At kulturhusene appellerer bredt kan vi også se af, at der er relativt få af kulturhusene, der er målrettet specifikke målgrupper. Der er således kun 9 af undersøgelsens huse, der er et børne- eller ungekulturhus uden at henvende sig til voksne og/eller ældre. Endnu mere markant er der kun et enkelt kulturhus, der henvender sig til udsatte borgere uden også at henvende sig til de brede målgrupper voksne og/eller ældre.

Hvis vi ser på de andre målgrupper, som er angivet som åbne svar til spørgsmålet om målgrupper, så peger de på, at enkelte kulturhuse også har internationale brugere, enten ex-pats eller turister. I alt 6 kulturhuse angiver denne målgruppe.

Antal brugere

Der er meget stor variation i hvor mange brugere, de forskellige kulturhuse har, og det fordeler sig relativt jævnt i hele spektret op til 500.000 besøgende. Lidt under 30% af husene har op til 5.000 besøgende, yderligere knap 30% har mellem 5.000 og 50.000, og der er også omkring 30% der har 50.000-500.000 brugere. Kun 4% har mere end en halv million. Omkring en tiendedel svarer, at de ikke kender antallet af brugere. Opgørelsen af antal brugere er uanset kulturhusets størrelse og personalemæssige ressourcer et vanskeligt tal at opgive, idet der er tale om åbne huse, hvor brugerne har mulighed for at komme og gå frit. De forskellige brugertyper kan være forskelligt prioriteret i kulturhusene, og det er vigtigt at holde sig for øje, hvad formålet med kulturhuset er, når man vurderer fx balancen mellem et betalende publikum til arrangementer og brugere, der mere uorganiseret anvender åbne rum til fx sociale og politiske aktiviteter.

Geografisk dækning

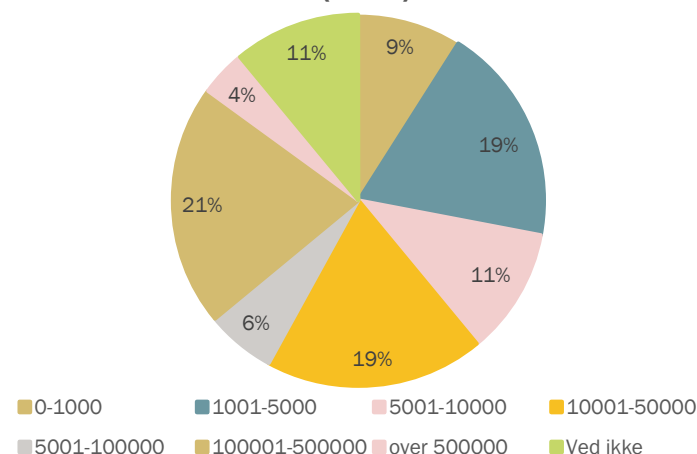
Vores undersøgelse viser, at den største andel af kulturhusene dækker en hel kommune, hvilket gælder for fire ud af ti huse. Yderligere en fjerdedel dækker en stor/mindre by med opland, hvilket vil sige at over halvdelen af kulturhusene dækker et ret stort geografisk område. I tillæg hertil dækker 9% af kulturhusene en stor by og yderligere 9% en mindre by. Tilsammen dækker 12% af kulturhusene landsbyer og landområder. 5% af kulturhusene dækker et bestemt boligkvarter.

Vi vender tilbage til forskellen på bibliotekerne og de øvrige kulturhuse i næste kapitel, men i forhold til dækningsgrad er det vigtigt at have in mente, at bibliotekerne stort set alle sammen dækker en hel kommune, hvilket vil sige, at andelen af øvrige kulturhuse, der gør det, er væsentligt lavere.

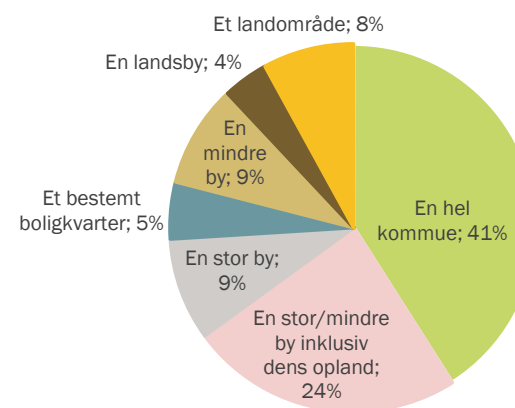
Undersøgelsen giver et klart billede af, at kulturhusene primært er et byfænomen, og at deres geografiske dækningsområde er relativt stort og omfatter en del borgere. Det kan tilføjes, at vi i denne undersøgelse har fokuseret på borgerinddragende kulturhuse og at de kriterier, vi har opstillet herfor, har medvirket til, at de såkaldte 'nøglehuse', altså de huse, der danner fysiske rammer om forskellige aktiviteter, men uden at have frivillige eller ansatte, der koordinerer og igangsætter aktiviteter, ikke er medtaget i denne undersøgelse. Fra kortlægningen har vi det indtryk, at disse huse, herunder en række forsamlingshuse, er placeret i landsbyer og landområder.

Antal brugere, besøgende, publikummere

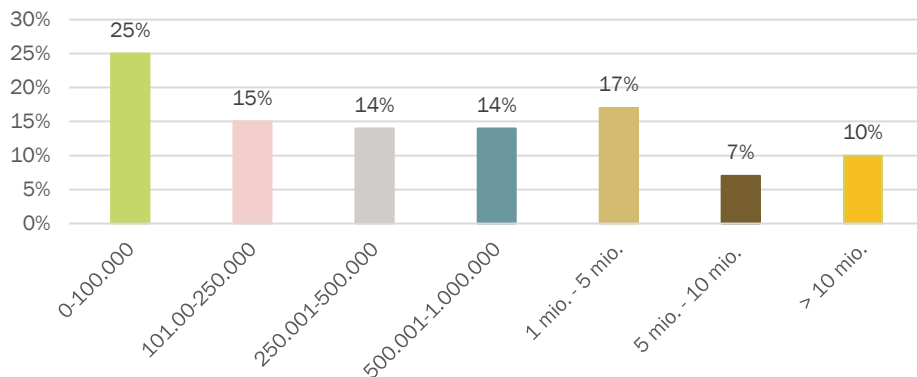
(2019)

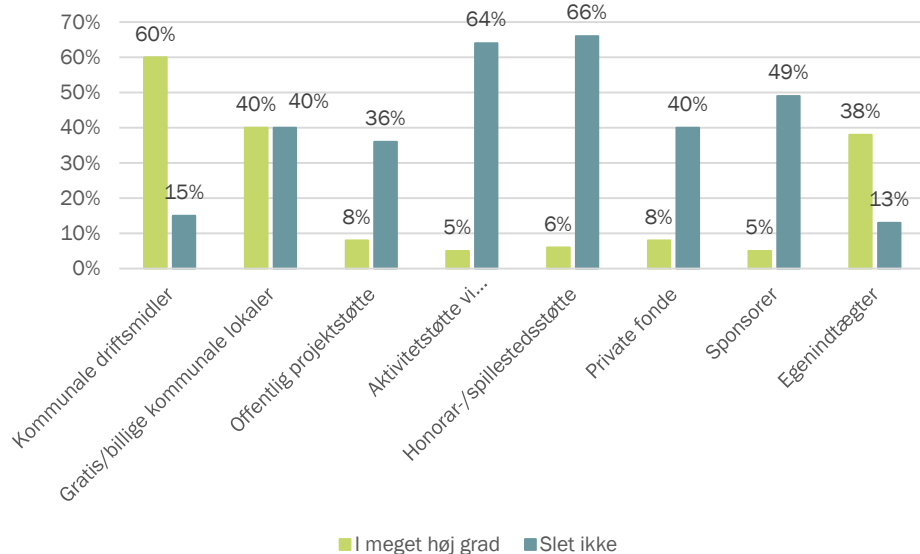
Hvilket område dækker kulturhuset primært?

Samlet omsætning

I hvilket omfang er huset afhængig af følgende finansieringskilder?

Økonomi

Også når vi kigger på økonomien, er der stor forskel på kulturhusene. Det gælder både i forhold til den samlede omsætning og finansieringen. Igen betyder det noget, at der ikke er en samlet, national ramme om kulturhusene. Det giver mulighed for en høj grad af mangfoldighed, men også meget forskellige vilkår og finansieringsformer.

Samlet omsætning

Der er en ret jævn fordeling af huse med alt fra en meget lille økonomi til huse med en omsætning på over 10 mio. kr. Omkring hvert femte kulturhus har en omsætning på under 100.000 kr. Herefter fordeler de sig jævnt med omkring 15% i intervallerne op til en kvart million, mellem en kvart og en halv million, en halv til en hel million og mellem en og fem millioner. En noget mindre andel (9%) har en omsætning på 5-10 mio. kr., mens der er 10%, der har en omsætning på mere end 10 mio. kr.

Finansiering og økonomisk afhængighed

I forhold til økonomi har vi stillet spørgsmål til, hvilke kilder, kulturhusene er økonomisk afhængige af.¹ På den måde gav undersøgelsen os mulighed for at få et indblik i, hvor vigtig en række forskellige støttemuligheder er for kulturhusene.

Der er ingen tvivl om, at kommunernes støtte er den absolut vigtigste for kulturhusene. Det gælder både kommunale driftsmidler, som 60% af husene er meget afhængig af, og kun 15% slet ikke er afhængig af, og det gælder gratis eller billige kommunale lokaler, som 40% af husene er meget afhængig af. Der er dog også en stor andel af husene, nemlig 40%, der slet ikke er afhængige af lokaler stillet til rådighed af en kommune.

Ud over den kommunale støtte, er egenindtægter en afgørende indtægtskilde. 38% af kulturhusene er meget afhængige af disse indtægter og kun 13% er slet ikke afhængige heraf.

De øvrige indtægtskilder, vi har medtaget i undersøgelsen, er sponsorindtægter, offentlig projektstøtte, aktivitetsstøtte via Folkeoplysningsloven, honorar- eller spillestedsstøtte samt støtte fra private fonde. For alle disse gælder, at der kun er en ret lille andel på mellem 5 og 8% af husene, der er meget afhængige heraf. Disse former for finansiering er

1) Når vi valgte at spørge til økonomisk afhængighed frem for en fordeling af forskellige indtægtskilder, har det at gøre med undersøgelsens design. Vi vidste på forhånd, at et præcist indblik i, hvordan de forskellige kulturhuses økonomi er skruet sammen, havde krævet, at vi supplerede spørgeskemaundersøgelsen med indsamling af årsregnskaber. En analyse af den art ligger uden for rammerne af denne undersøgelse, om end vores resultater, der jo peger på meget forskellige økonomiske vilkår, bestemt gør det relevant at gennemføre en sådan, evt. baseret på en stikprøve.

altså ikke afgørende for at sikre kulturhusenes drift, omend der stadig er en del huse, der er delvist finansieret af disse kilder.

Det viser sig også, når vi ser på andelen af huse, der slet ikke er afhængige af disse kilder. De to nationalt rammesatte og specifikt målrettede støtteordninger, aktivitetsstøtte og honorar- og spillestedsstøtte, er de mindst anvendte, idet omkring to tredjedele af husene slet ikke er afhængige heraf. Det gælder under halvdelen af husene, når vi ser på sponsorindtægter, private fonde og offentlig projektstøtte. Samlet set ser det ud til, at kulturhusene primært er afhængige af kommunal støtte og egenindtægter, men at husene typisk har en kludetæppefinansiering, hvor en række forskellige finansieringsmuligheder tilsammen udgør det økonomiske grundlag.

Prispolitik

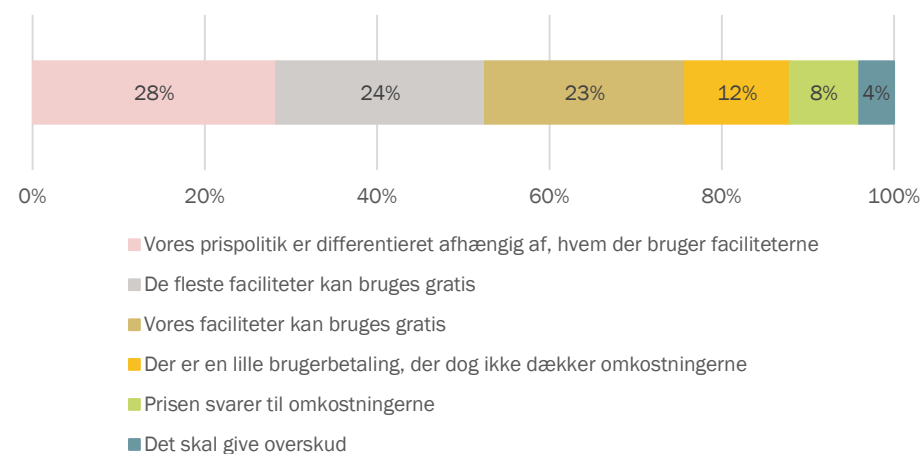
Egenindtægterne er væsentlige for kulturhusene og dermed er det heller ikke forventeligt, at kulturhusene stiller alle faciliteter gratis til rådighed for borgerne. Samtidig er kulturhusene i et kulturpolitisk perspektiv med til at demokratisere adgangen til kultur, og der er ingen tvivl om, at det netop er en af årsagerne til, at kulturhusene modtager offentlig støtte. Derfor er kulturhusenes prispolitik interessant – og igen ser vi et varieret billede.

Det mest udbredte er en differentieret prispolitik (28%), hvor det er afgørende, hvem der bruger faciliteterne. Det peger på en form for medlemsstruktur e.l., hvilket stemmer godt overens med, at der er en del foreninger blandt kulturhusene. Mere end hvert femte kulturhus (23%) stiller alle faciliteter gratis til rådighed og yderligere 24% stiller de fleste gratis til rådighed. Det vil sige, at næsten halvdelen af alle kulturhuse stiller samtlige eller mange faciliteter gratis til rådighed for de borgere, der ønsker at anvende dem. I og med, at yderligere 12% har en lille brugerbetaling, der ikke dækker omkostningerne, er det kun 12% af kulturhusene, der skal have omkostningerne ved brug af faciliteter dækket eller skabe en indtjening.

Der tegner sig altså et billede af, at kulturhusenes faciliteter i et ret stort omfang er gratis, eller i hvert fald tilgængelige på billigere vilkår end markedets. Samtidig kan vi se, at kulturhusene i høj grad er afhængige af egenindtægterne, hvilket indikerer, at egenindtægterne ikke i så høj grad kommer via indtægter på faciliteterne, men på entréindtægter i forbindelse med arrangementer, hvor brugerne er publikum.

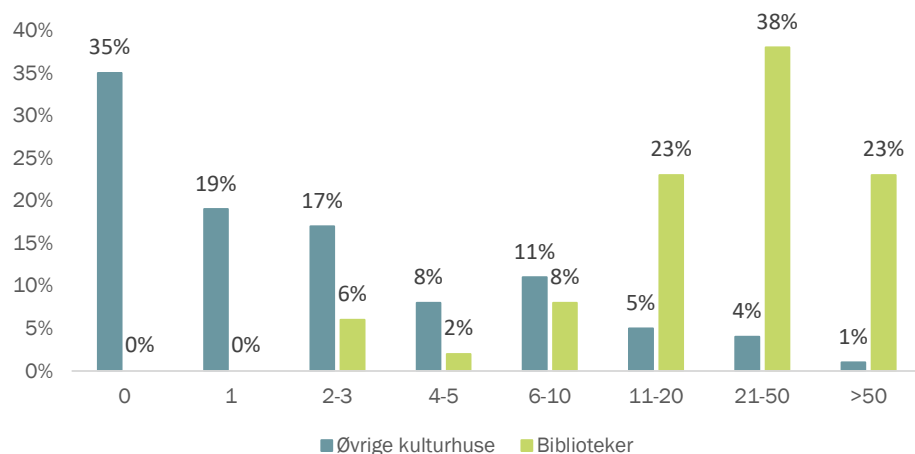
Prispolitik

Hvilket af nedenstående udsagn beskriver bedst prispolitikken for brug af jeres faciliteter (fx lokaler)?
Typisk gælder det at ...

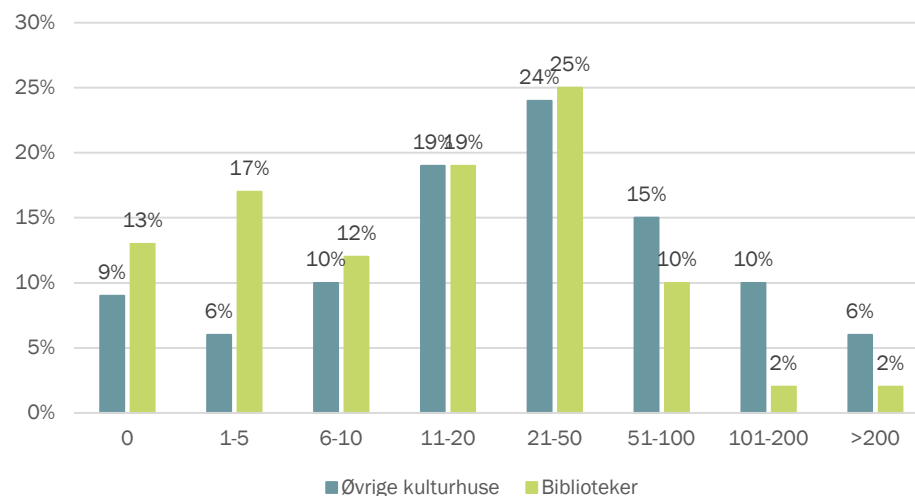

Kapitel 3: Sammenligning mellem bibliotekerne og de øvrige kulturhuse

**Antal ansatte
(hele årsværk)**

Antal frivillige

Da vi valgte at medtage landets folkebiblioteker i vores undersøgelse, skete det på baggrund af nyere tendenser på biblioteksområdet. I takt med online-adgang til information og materialer som litteratur, film og musik har bibliotekerne gennem de sidste 20 år gennemgået en udvikling, der gør, at de i højere grad minder om kulturhusene.¹ Ligesom de øvrige kulturhuse spiller bibliotekerne en rolle som mødesteder og dermed en arena for deltagelse, og i en del af landets kommuner er biblioteker og kulturhuse tæt sammenkoblede såvel fysisk som organisatorisk. Med udgangspunkt i DELTAG-projektets inklusion af andre borgerinddragende kulturinstitutioner var det derfor oplagt systematisk at medtage folkebibliotekerne i undersøgelsen. Mens analysen i kapitel 2 medtager alle kulturhusene uden at skelne mellem biblioteker og øvrige kulturhuse, vil vi i det følgende kapitel se på forskellene.

Inden vi dykker ned i en sammenligning baseret på undersøgelsen er det vigtigt at slå fast, at der helt overordnet er forskel på rammerne for folkebibliotekerne og de øvrige kulturhuse. Folkebibliotekernes virke er reguleret i Biblioteksloven (LBK nr. 100 af 30/10/2013). Det betyder bl.a.: at bibliotekerne findes i alle landets kommuner; at de er en kommunal forpligtelse, og dermed altovervejende kommunale institutioner; at de er professionelt drevne institutioner, der modtager kommunale driftsmidler; og at de er forpligtet til at henvende sig bredt til borgerne i kommunen. Disse rammevilkår kommer tydeligt frem i vores undersøgelse.

Organisering og rammer

I forhold til faciliteter, så adskiller bibliotekerne sig fra de øvrige kulturhuse ved i højere grad at have åbne rum og i lavere grad at have mad og drikke. Mens alle biblioteker har åbne rum, gælder det kun lidt under tre fjerdedele af de øvrige kulturhuse. Omvendt tilbyder kun 60% af bibliotekerne mad og drikke, mens det gælder for 76% af de øvrige kulturhuse. Hvad angår scene/udstillingsrum, værksteder og ansatte eller frivillige, der hjælper brugerne, er der ingen forskel på bibliotekerne og de øvrige kulturhuse.

Betegnelsen kulturhus er udbredt blandt bibliotekerne, idet lidt mere end fire ud af ti biblioteker anvender denne betegnelse. Dette signalerer tydeligt det, der også ligger til grund for denne undersøgelse, nemlig at bibliotekerne i høj grad varetager kulturhusfunktioner. Kulturhusbetegnelsen er langt mere udbredt end 'medborgerhus', der er den næstmest udbredte betegnelse blandt bibliotekerne; den bruges af 10% af undersøgelsens biblioteker. De øvrige betegnelser er ikke udbredte.

Bibliotekerne er kommunale institutioner, og her er der altså ikke samme variation i organisationsformen som for de øvrige kulturhuse. Typisk er bibliotekerne etableret tidligere end kulturhusene, hvilket stemmer overens med, at bibliotekerne har været en central del af den nationale kulturelle infrastruktur siden Danmark fik sin første bibliotekslov i 1920. Når vores undersøgelse alligevel viser, at en fjerdedel af husene blev etableret i dette årtusinde, så peger det på, at en ret stor del af bibliotekerne gennem de sidste 20 år har fået nye fysiske rammer.²

Bibliotekerne adskiller sig markant fra de øvrige kulturhuse, når det gælder bemanning. Det gælder både antal ansatte, der er markant højere³, og antal frivillige, der er noget lavere. Der er således ingen biblioteker, der har 0 eller 1 professionelt årsværk, og det typiske billede er, at antallet af ansatte årsværk ligger på mere end 20. En fjerdedel af bibliotekerne har mere end 50 ansatte. Til sammenligning har 35% af de øvrige kulturhuse ingen ansatte og kun 5% har mere end 20 ansatte.

En væsentligt større andel af biblioteker end af øvrige kulturhuse har ikke tilknyttet nogen frivillige (hhv. 13% og 9%), og en større del af bibliotekerne har også lavere antal frivillige tilknyttet. Der er tilsvarende væsentligt færre biblioteker end øvrige kulturhuse, der har et stort antal frivillige (4% af bibliotekerne har mere end 100 frivillige, blandt de øvrige kulturhuse har 16%). Det tegner et billede af, at bibliotekerne i langt mindre grad benytter frivillige end de øvrige kulturhuse.

Aktiviteter

Generelt viser vores undersøgelse, at bibliotekerne både udbyder og vægter de kulturaktiviteter, hvor borgerne selv er praktiserende, lavere end de øvrige kulturhuse. Samtidig vægtes oplysning og læring højere på bibliotekerne, mens socialt samvær vægtes lavere. Det peger på forskellige forståelser af, hvad formålet med hhv. bibliotekerne og de øvrige kulturhuse er, hvilket er en interessant iagttagelse. Det indikerer, at værdien bag igangsættelse og gennemførelse af forskellige aktiviteter er forskellig på bibliotekerne og på de øvrige kulturhuse.

1) Blandt andre har Nanna Kann-Rasmussen og Casper Hvenegaard Rasmussen forsket i folkebibliotekerne, deres kulturpolitiske rammevilkår og strategier på biblioteksområdet. Se f.eks. Rasmussen, Skot-Hansen og Jochumsen (2012): "Biblioteket i byen – Place, Space and Relations". The 40th anniversary jubilee conference at the Swedish School of Library and Information Science - Bibliotekshögskolan i Borås, Borås, Sverige. samt Kann-Rasmussen og Tank (2016): "Strategi som legitimitetsarbejde: Strategiske svar på bibliotekernes udfordringer" Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling.

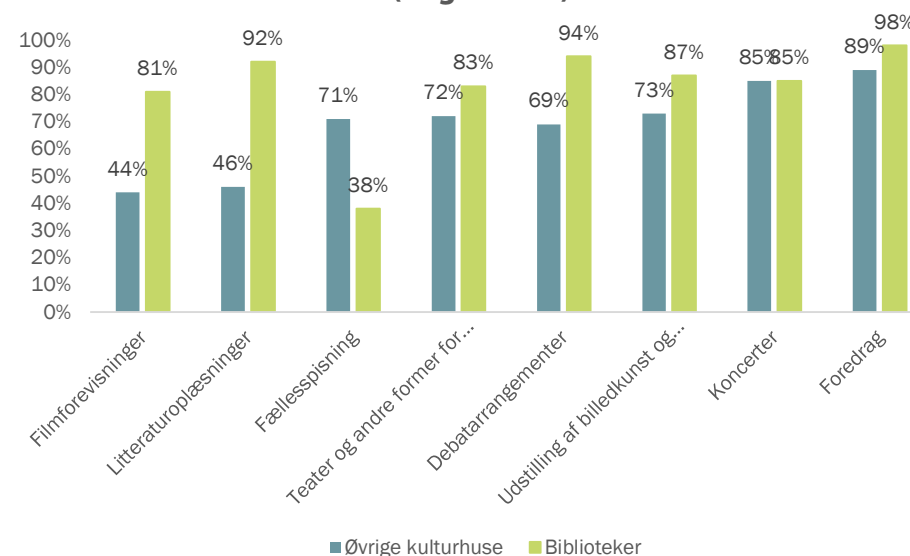
2) Det gælder fx hovedbiblioteket i Aarhus, der siden 2016 har holdt til på Dokk1 på Aarhus Havn, og centralbiblioteket i Herning, der i 2014 flyttede ind i en totalrenoveret bygning på gågaden i Herning.

3) Forskellen er forstærket af vores valg om, at henvende os til kommunernes samlede biblioteker og ikke til de enkelte biblioteksfilialer.

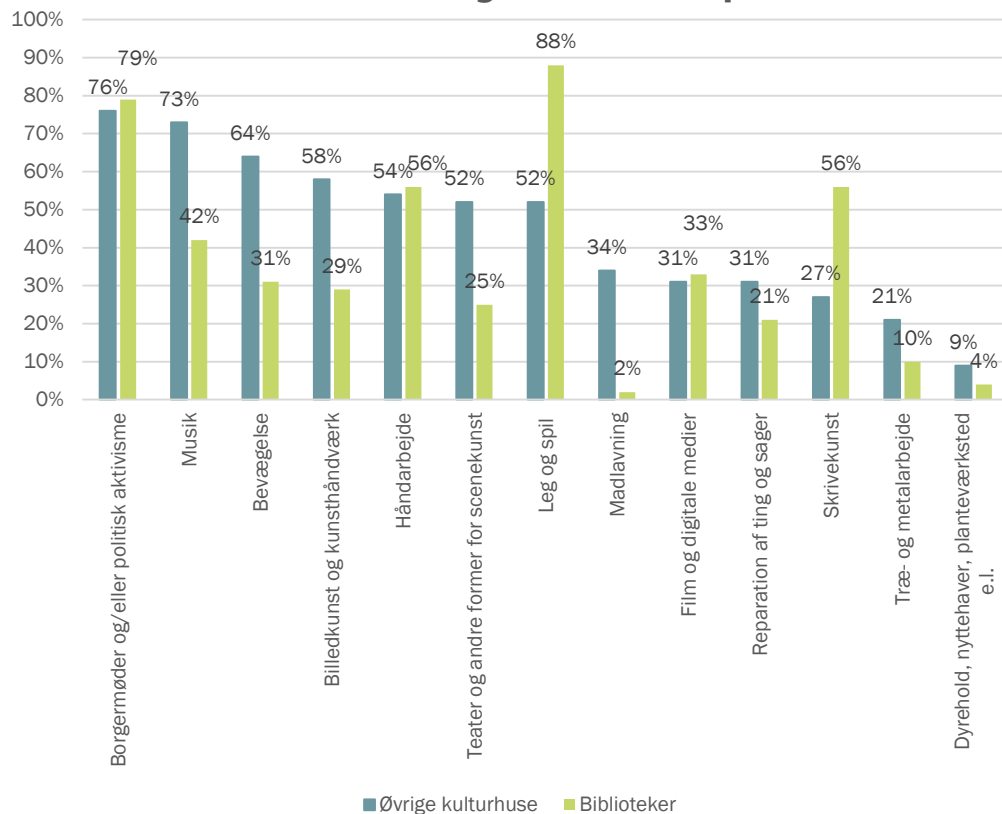
Hvorfor kommer brugerne på bibliotekerne og i de øvrige kulturhuse?

Når vi ser på, hvorfor brugerne kommer i kulturhuset, så adskiller bibliotekerne sig fra de øvrige kulturhuse. Når det gælder årsagen 'at udfolde sig praktisk og kreativt', så vurderer kun en tredjedel af bibliotekerne, at det i meget høj eller væsentlig grad er grund til, at brugerne kommer, mens det i de øvrige kulturhuse vurderes at gælde for næsten to tredjedele af brugerne. Ligeledes kommer en væsentligt lavere andel på bibliotekerne i meget høj grad pga. det sociale samvær (37% mod 66%). Til gengæld er andelen, der kommer for at udvikle sig og lære nyt højere på bibliotekerne (46% i meget høj grad mod 25% i de øvrige kulturhuse). Formålet at engagere sig i samfundsspørgsmål og bidrage til civilsamfundet vægtes lige højt, idet det i meget høj grad er årsag til at komme på omkring hvert femte bibliotek og øvrige kulturhus.

Publikumsaktiviteter (angivet i %)

Aktiviteter, borgerne selv kan praktisere

4) I anden halvdel af det 19. århundrede var der flere forslag fremme om oprettelse af enten lovbestemte eller ikke-obligatoriske brugernævn (eller "laanerraad" ved folkebibliotekerne. Før årtusindeskiftet havde godt en femtedel af kommunernes biblioteker brugernævn- eller råd. Antallet anslås at være faldet markant siden. (Kilde: forespørgsel hos Danmarks Biblioteksforening). Når vi i vores undersøgelse finder 25% er det vigtigt at bemærke, at vi ikke har spurgt specifikt til disse formaliserede brugernævn, men netop noget bredere til "arbejdsgrupper, brugernævn e.l."

5) Det fremgår fx af de kulturvaneundersøgelser, som Kulturministeriet har lavet siden 1964. Den seneste er fra 2012 (Epinion og Pluss Leadership (2012): "Danskernes kulturvaner 2012" Kulturministeriet. Modsat bibliotekerne er de øvrige kulturhuse ikke medtaget i denne form for borgerundersøgelser, hvilket må formodes at skyldes den uklare afgrænsning af, hvad et kulturhus er.

Bibliotekerne skiller sig ud fra de øvrige kulturhuse ved at tilbyde næsten alle publikumsaktivitetsformer i større omfang (81-98%). Undtagelsen er fællesspisning, der ligger markant lavere, idet kun 38% af bibliotekerne har det som aktivitet mod 71% af de øvrige kulturhuse.

Der er en væsentligt større forskel på bibliotekerne og de øvrige kulturhuse, når det kommer til aktiviteter, som borgerne selv kan praktisere. Musik, teater og scenekunst og billedkunst er langt mere udbredte på de øvrige kulturhuse end på bibliotekerne. Også aktiviteter som dyrehold, madlavning og træ- og metalarbejde er tilgængeligt på langt færre biblioteker (mellem 2 og 10%), mens skrivekunst i tråd med bibliotekernes fokus på litteraturformidling udbydes på væsentligt flere biblioteker end øvrige kulturhuse. Også leg og spil er væsentligt mere udbredt på bibliotekerne.

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Bibliotekerne adskiller sig fra de øvrige kulturhuse først og fremmest ved, at det lønede personale i langt højere grad står for kulturaktiviteterne; det gør de i meget høj grad på 85% af bibliotekerne, hvor det kun er tilfældet i 24% af de øvrige kulturhuse. Blandt de øvrige kulturhuse er der mere end en tredjedel (38%), hvor et lønnet personale slet ikke arrangerer, hvilket matcher godt med, at 35% af dem ikke har et lønnet personale.

I de øvrige kulturhuse er det i højere grad såvel de faste frivillige som de øvrige brugere, der arrangerer kulturaktiviteter i sammenligning med bibliotekerne, som jo netop har færre frivillige tilknyttet. Bibliotekerne ligger til gengæld højere end de øvrige kulturhuse i forhold til at tilbyde de forskellige former for støtte til aktiviteter, der sker på initiativ af brugerne. Undtagelsen er rådgivning og assistance fra personalet og anden økonomisk støtte. Det tegner et billede af, at brugerinitierede aktiviteter fylder mindre på bibliotekerne, men at der er god opbakning til det, når det sker.

Når vi ser på viften af muligheder for brugerinvolvering, så præger det bibliotekerne, at de er kommunale institutioner, hvilket sætter begrænsninger for især brugernes formelle indflydelse. Så mens næsten hvert fjerde af de øvrige kulturhuse er brugerdrevet, er der kun en enkelt biblioteksfilial, der afrapporterer, at det er tilfældet. I seks ud af ti øvrige kulturhuse, har brugerne formel beslutningskompetence via generalforsamlingen, plads i bestyrelsen eller tilsvarende beslutningsdygtige fora. Heller ikke denne form for inddragelse af brugerne er udbredt på bibliotekerne (4%). Som kommunale institutioner reguleret af biblioteksloven har bibliotekerne ikke en bestyrelse eller en medlemskare og lovgivningen åbner ikke op for, at brugerne har en formel beslutningskompetence. Denne ligger i sidste ende hos kommunalbestyrelsen.

Brugerne har også i højere grad en konsulterende eller rådgivende rolle i de øvrige kulturhuse sammenlignet med bibliotekerne. Mens 39% af de øvrige kulturhuse har ar-

bejdsgrupper, brugernævn e.l., gælder dette kun 25% af bibliotekerne⁴. Uformelle møder findes på 29% af de øvrige kulturhuse og 17% af bibliotekerne.

Hvad angår medbestemmelse, er der altså stor forskel på de øvrige kulturhuse og bibliotekerne, idet de øvrige kulturhuse i langt højere grad giver forskellige såvel formelle som uformelle muligheder for indflydelse. Det afspejler sig også i, at kun 5% af de øvrige kulturhuse ikke giver brugerne mulighed for at deltage i beslutninger om husets virke, mens 29% af bibliotekerne ikke gør det.

Brugergrupper og brugerantal

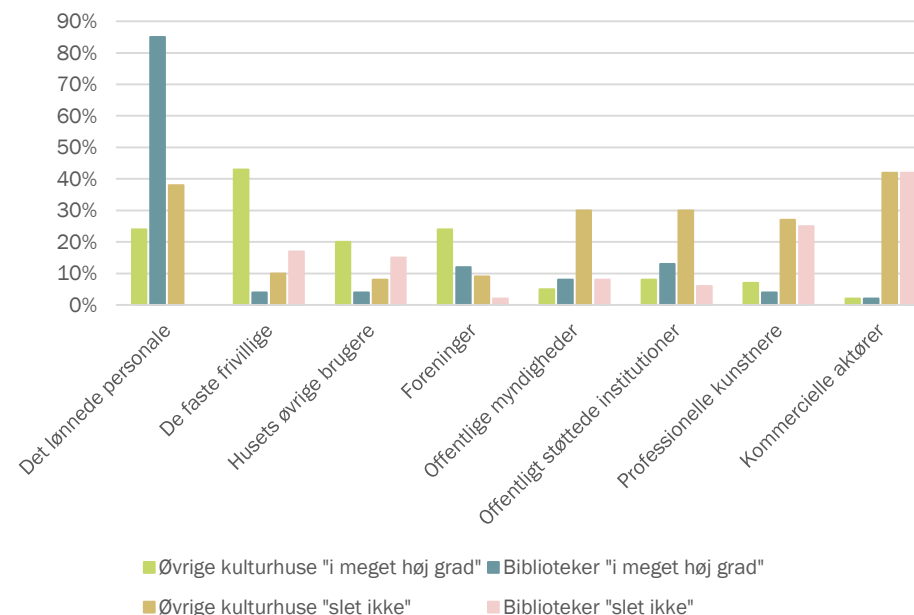
Det er generelt vigtigere for både bibliotekerne og de øvrige kulturhuse at have en bredt sammensat brugergruppe, end det er at have et stort antal brugere. De øvrige kulturhuse prioriterer brugernes medindflydelse på husets virke og aktiviteter højere (62% helt enig) end bibliotekerne (50% helt enige). For bibliotekerne er det lavest prioriterede mål, at de forskellige brugere mødes og interagerer. Dette mål prioriteres højere blandt de øvrige kulturhuse, hvor det er lige så vigtigt som et stort antal brugere.

At bibliotekerne prioriterer en bredt sammensat og stor brugergruppe frem for fx brugernes indflydelse er i overensstemmelse med, at alle målgrupper kommer på bibliotekerne i væsentligt højere grad end på de øvrige kulturhuse. Det peger på, at bibliotekerne typisk har en meget bred brugersammensætning, mens sammensætningen er lidt mere snæver i de øvrige kulturhuse, der især har dårligere fat i minoritetsetniske og udsatte borgere. Her skinner det igennem, at bibliotekerne er den kulturinstitution, som størstedelen af danskerne kommer på.⁵

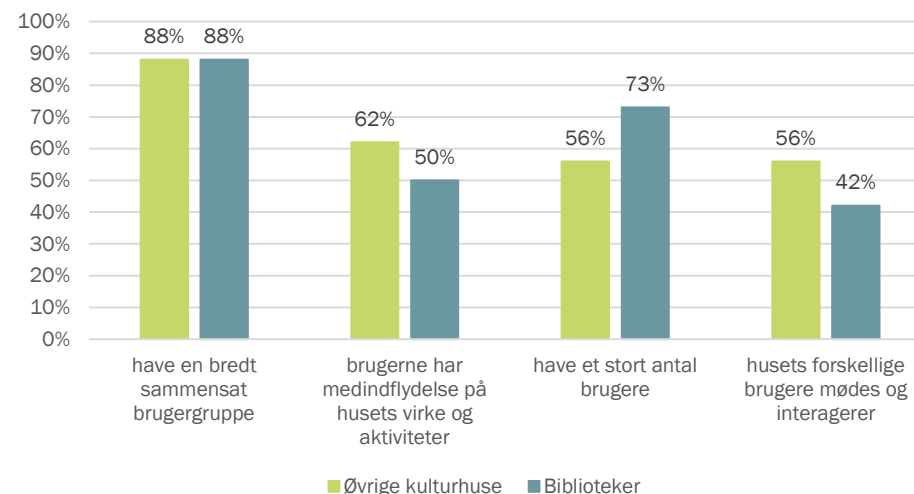
At bibliotekerne generelt er større end de øvrige kulturhuse viser sig blandt andet i forhold til brugere, besøgende og publikummere, hvor næsten alle biblioteker havde mere end 100.000 i 2019, mens dette kun gjaldt 13% af kulturhusene. Næsten halvdelen (46%) af de øvrige kulturhuse havde under 10.000 brugere i 2019.

Da langt de fleste besvarelser fra bibliotekerne er sendt til det samlede biblioteksvæsen i landets kommuner, er det ikke overraskende, at størstedelen af bibliotekerne dækker en hel kommune. Variationen er større blandt de øvrige kulturhuse, hvor størstedelen af de øvrige kulturhuse dækker enten en hel kommune (34%) eller en stor/mindre by inklusiv opland (26%). Herudover dækker i alt 20% en by, mens kun 6% dækker et boligområde og 14% en landsby eller et landområde. Det er værd at bemærke, at til trods for at de øvrige kulturhuse generelt er væsentligt mindre end bibliotekerne, så er der stadig mange af dem, der dækker en hel kommune.

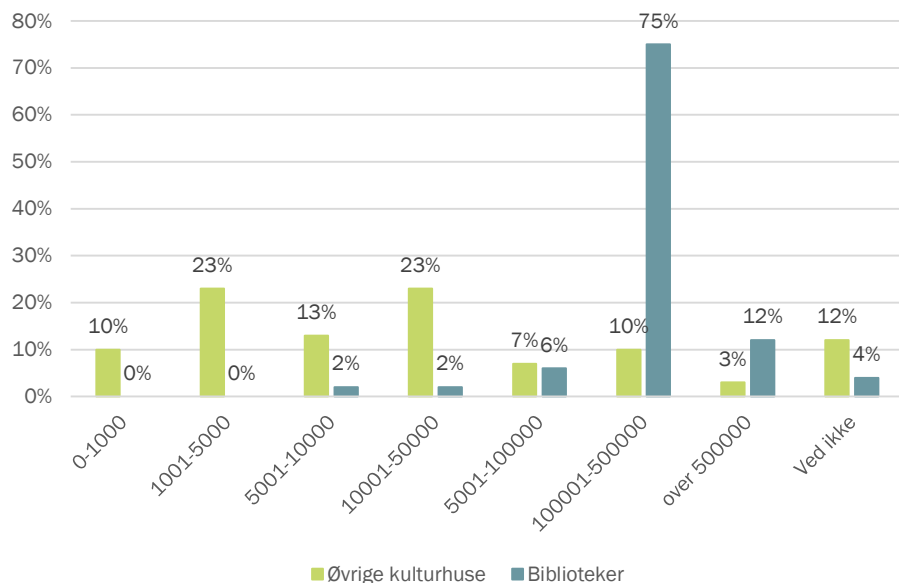
Arrangørgrupper

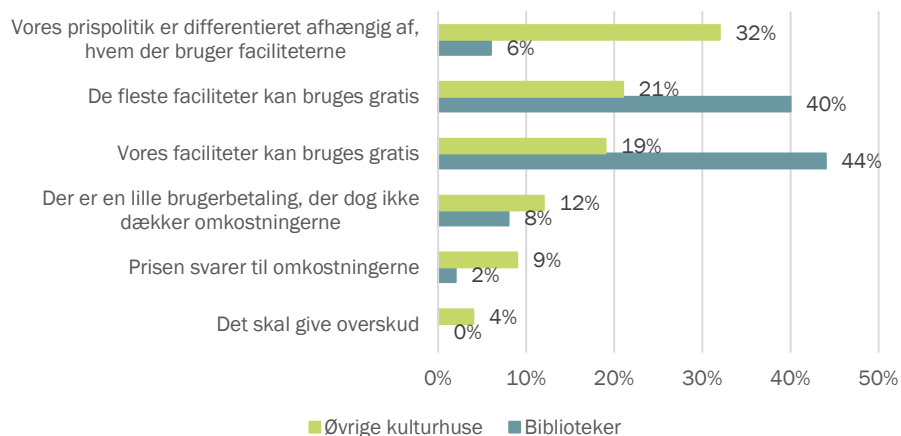
Andel helt enige i "det er vigtigt for os, at..."

Antal brugere, besøgende, publikummer (2019)

Prispolitik

Økonomi

Målt på økonomien er bibliotekerne væsentligt større end de øvrige kulturhuse. Bibliotekerne har en typisk omsætning på mere end 10 mio. kr., mens det kun er 4% af de øvrige kulturhuse, der har så høj en omsætning. De øvrige kulturhuse fordeler sig relativt jævnt i alle kategorier op til 5 mio. kr., og hele 23% har en omsætning på under 100.000 kr. I denne sammenligning er det vigtigt at holde fast i nogle af de forskelle, der er på bibliotekerne og de øvrige kulturhuse, både hvad angår de opgaver, de skal varetage og i forhold til, at alle biblioteker har udgifter til et lønnet personale.

Også i forhold til økonomisk afhængighed er der væsentlige forskelle. Ikke overraskende er en langt større del af bibliotekerne meget afhængige af det kommunale driftstilskud, som alle biblioteker modtager. 92% af bibliotekerne afrapporterer således, at de er meget afhængige heraf. Blandt de øvrige kulturhuse er 53% meget afhængige af kommunale driftsmidler. Der er dobbelt så mange af de øvrige kulturhuse (40%), der slet ikke er afhængige af projektstøtte fra kommune, region og stat, end der er biblioteker (19%). Der er til gengæld en større del af bibliotekerne (67%), der slet ikke er afhængige af sponsorindtægter end de øvrige kulturhuse (45%). De øvrige kulturhuse er i højere grad afhængige af egenindtægter (45% i meget høj grad) end bibliotekerne. Her viser forskellene i rammebetingelserne sin betydning, for bibliotekerne er lovgivningsmæssigt forpligtet til at stille deres kerneydelse, udlån af materialer, gratis til rådighed.

Denne forskel viser sig også i prispolitikkerne. Bibliotekerne stiller i langt højere grad enten alle (44%) eller en del (40%) af deres faciliteter gratis til rådighed, og her er en differentieret prispolitik langt mindre udbredt end den er blandt de øvrige kulturhuse.

Opsummering

I dette kapitel har vi sammenlignet bibliotekerne og de øvrige kulturhuse. Derigennem har vi både kunnet tegne et billede af forskelle og ligheder mellem de to typer kulturinstitutioner, men vi har også i forhold til analysen i kapitel 2 tegnet et billede af de øvrige kulturhuse som en særskilt type kulturinstitution, der adskiller sig fra bibliotekerne på afgørende punkter, ikke mindst når det kommer til organisatoriske og økonomiske forhold. Det skyldes først og fremmest, at de to institutionstyper har forskellige kulturpolitiske rammevilkår og opdrag. I forhold til deltagelse, så danner både biblioteker og de øvrige kulturhuse rammer om en bred vifte af kulturaktiviteter, som borgerne kan deltage i som publikum og som udøvende. Her viser undersøgelsen, at de aktiviteter, borgerne selv kan praktisere, er mere udbredte i de øvrige kulturhuse. Når det kommer til ramme om borgernes deltagelse i beslutningsprocesser og i at organisere og initiere kulturaktiviteter, er der væsentligt forskel, idet brugerne har større indflydelse på og ansvar for både drift og aktiviteter i de øvrige kulturhuse.

Kapitel 4: Organisatoriske forskelle og deres betydning

I denne del af rapporten ser vi på, hvilken betydning organisatoriske vilkår har for kulturhusene. Vi ser på de tre mest udbredte organisationsformer: kommunal institution, selv-ejende institution og forening, på hvad antallet af henholdsvis professionelle ansatte og frivillige har af betydning samt på økonomisk volumen.

I denne analyse ser vi på de øvrige kulturhuse, det vil sige, at vi ikke medtager bibliotekerne. Det gør vi ikke, fordi bibliotekernes organisatoriske forhold er beskrevet i det foregående kapitel. Herudover ville netop det, at bibliotekerne har nogle

særlige vilkår som store, kommunale institutioner, sætte sit tydelige præg på analysen af disse parametre og dermed gøre det sværere at få øje på variationen i feltet af øvrige kulturhuse. I kapitel 3 så vi, hvordan bibliotekerne adskiller sig fra de øvrige kulturhuse samtidig med, at de på en række parametre indbyrdes er forholdsvis ens.

Når vi laver analyser af de forskellige organisationsparametre enkeltvis, får vi også til dels overlappende undersøgelser. Det er fx forventeligt, at der er et væsentligt sammenfald mellem

antal professionelle ansatte og økonomiens størrelse. Når vi alligevel har valgt at lave en analyse af alle de fire organisatoriske parametre er det fordi vi kan se, at de alle bidrager til at tegne et komplekst og mangfoldigt billede af øvrige kulturhuse. For at skabe overblik over de forskellige delanalyser og de forskelle, der kommer frem i dem, har vi udarbejdet tabeller, der for hver enkelt delanalyse præsenterer de væsentligste forskelle.

Organiseringsform

Det første parameter, vi ser på, er organiseringsform. Vi ser her på forskellen mellem de tre klart mest udbredte organisationsformer: Kommunale institutioner, selvejende institutioner og foreninger. I undersøgelsen indgår

- 88 kommunale institutioner
- 84 foreninger
- 54 selvejende institutioner

Organisering og rammer

De forskellige organisationsformer betyder ikke det store for, hvilke faciliteter der er mest udbredte i kulturhusene. Flest huse, 93-94%, har scene/udstillingsrum til præsentation af forskellige kunstneriske udtryksformer i alle tre organisatoriske kategorier. Der er en lille forskel i forhold til værksteder (fx stof, træ, medier(it), 'maker space', maling, keramik), idet de

finde i flere af de kommunale huse (59%) end i de selvejende (48%) og foreningerne (42%). Herudover er der en mindre forskel ift. åbne rum, som er mindst udbredte i selvejende institutioner (67%), noget mere i de foreningsdrevne huse (70%) og mest i de kommunale huse (76%).

På tværs af organisationsform ligner husene generelt hinanden i forhold til de betegnelser, de bruger om sig selv udadtil. Dog er der enkelte markante forskelle: Der er langt flere forsamlingshuse blandt foreningerne og de selvejende institutioner (hhv. 30 og 20%), end der er blandt de kommunale institutioner (7%). En lige så markant forskel ser vi, når det gælder 'spillested, teater, galleri, biograf'. Denne betegnelse bruges af omkring fire ud af ti selvejende institutioner, men kun af hhv. 21% og 28% af foreningerne og de kommunale huse. Endelig skiller de kommunale institutioner sig ud, idet flere af disse (13%) betegner sig som biblioteker. Det kan ved første øjekast undre, når nu vi netop har udeladt bibliotekerne i denne del af vores analyse, men brugen af betegnelsen er ganske givet

et udslag af fusioner af kulturhuse og biblioteker, fysisk og evt. organisatorisk.¹

Forskellene i etableringsår er ikke store, men det er et meget lille antal kommunale institutioner, der er etableret før 1970'erne, og en større andel af de foreningsdrevne huse er etableret i 2010'erne.

Til gengæld er der væsentlige forskelle, når det kommer til lønnet personale. Hele 2/3 af de foreningsdrevne huse og en væsentlig del (1/4) af de selvejende har ikke lønnet personale. Til sammenligning er det under 10% af de kommunale huse, som slet ikke har lønnet personale. Langt de fleste (samlet 70%) af de selvejende institutioner har således 0, 1 eller 2-3 ansatte. Til gengæld er det også blandt de selvejende insti-

1) Dette underbygger det indtryk, vi får gennem undersøgelsen, især i kortlægnings- og kvalitetssikringsfasen, nemlig at skellet mellem kulturhus og bibliotek i en del tilfælde er uklart, hvad enten det skyldes, at kulturhuse hører under bibliotekerne, at der er et bygningsfællesskab eller andet.

Tabel 2: Sammenligning mellem organisationsformer

Foreninger	Kommunale institutioner	Selvejende institutioner
<ul style="list-style-type: none"> • Generelt flere nye huse (etableret efter 2010) • 2/3 har ikke lønnet personale • Omkring halvdelen har 11-50 frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse med værksteder • Færre der kalder sig forsamlingshuse • Hvert tiende har ikke lønnet personale • 22% har ingen frivillige • 1/4 har 21-50 frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Færre huse med åbne rum • 1/4 har ikke lønnet personale • Flest huse med 50+ ansatte • 3/4 har 11-100 frivillige
<ul style="list-style-type: none"> • Koncerter mest udbredt • Musikudøvelse mest udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Bredden i publikumsaktiviteter og aktiviteter, brugerne kan udøve, er størst 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiviteterne træ- og metalarbejde, reparationer og dyrehold m.m. er mindst udbredt her
<ul style="list-style-type: none"> • Brugerindflydelse vigtigst • Flest huse med lave brugertal • Færre huse for børn, unge og børnefamilier • De frivillige arrangerer mest her • Brugere har størst indflydelse, især formel indflydelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Udsatte borgere og minoritetsetniske brugere hyppigere målgruppe • Færre brugerdrevne huse • Mest opbakning til brugerinitierede aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Brugerindflydelse mindst vigtig • Mange med mulighed for formel indflydelse
<ul style="list-style-type: none"> • Mere afhængig af egenindtægter, private fonde og sponsorer 	<ul style="list-style-type: none"> • Mest afhængig af kommunal støtte • Gratis brug af faciliteterne mest udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommercielle aktører og professionelle kunstnere arrangerer mere (men stadig ikke meget) • Mere afhængig af egenindtægter, private fonde og sponsorer

tutioner, vi finder alle de kulturhuse, der har over 50 ansatte. De udgør 6%. Blandt de kommunale institutioner er der en jævnere fordeling mellem de forskellige kategorier af antallet af ansatte.

Et betydeligt mindretal på 22% af kommunale institutioner skiller sig ud ved slet ikke at have tilknyttet frivillige. De fleste kommunale institutioner (25%) har dog 21-50 frivillige, hvilket også cirka er det antal, der er mest udbredt blandt foreningerne (27%). Herudover har hver fjerde forening tilknyttet 11-20 frivillige. Trefjerdedele af de selvejende institutioner har et sted mellem 11 og 100 frivillige tilknyttet.

Aktiviteter

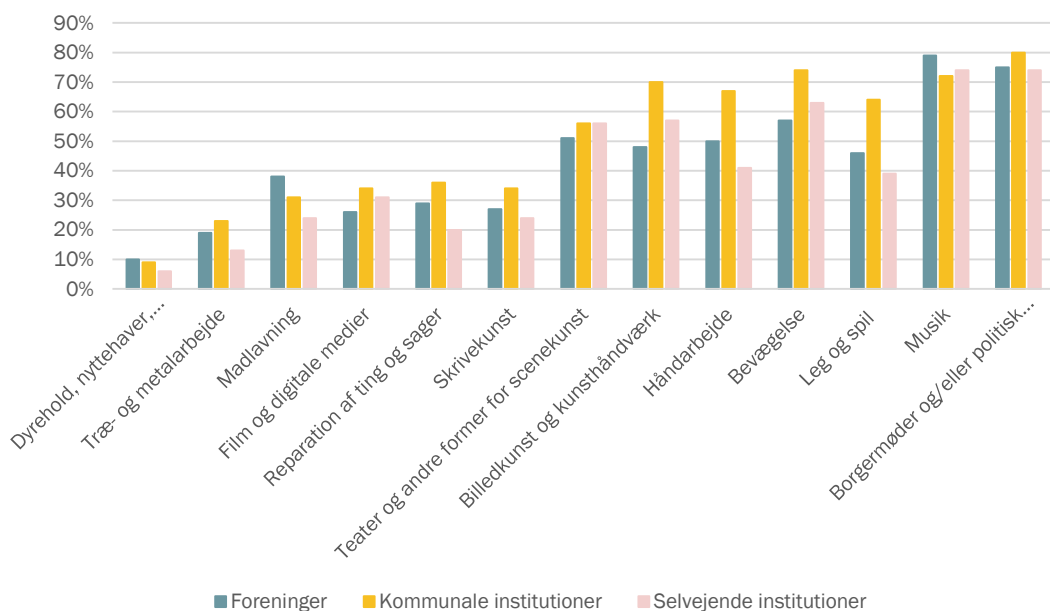
De selvejende institutioner prioriterer et stort antal brugere højere end de andre huse, men alle tre typer prioriterer en bred sammensat brugergruppe højere. Hvad angår bruger-

indflydelse på aktiviteter, er der væsentlige forskelle. Den er klart vigtigst for foreningshusene og mindst vigtig for de selvejende institutioner. Forskellen er ikke overraskende, fordi foreninger netop er kendetegnet ved at være vokset ud af initiativer i et civilsamfund og har en formaliseret demokratisk struktur med årlige generalforsamlinger og valg til bestyrelser m.v. Sammen med de kommunale institutioner prioriterer foreningerne også det, at brugere mødes og interagerer, højest.

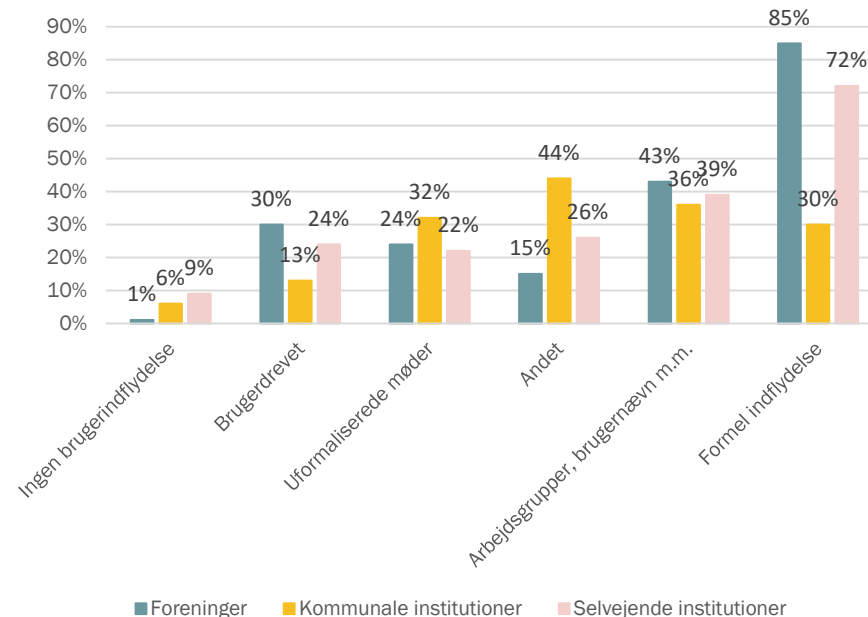
Når vi ser på publikumsaktiviteter, er der ikke de store forskelle på de forskellige hustyper. Generelt ligger de kommunale huse lidt højere for en række aktiviteter så som teater, litteratur og film, hvilket peger på, at de har den bredeste vifte af. Foreningerne skiller sig ud ved at have koncerter i flere huse, men også ved at færre huse har debatter og billedkunst/kunsthåndværk.

Også hvad angår hvilke aktiviteter, man kan praktisere i huse, er det overordnede mønster det samme i de forskellige huse. Det, der er lidt af i den ene organisationstype, er der stort set også lidt af i de andre og det samme gælder, hvad der er mere og mest af. Men de kommunale institutioner topper igen ift. udbredelsen af de forskellige typer aktiviteter. Syv af aktiviteterne (borgermøder, musik, teater, billedkunst, håndarbejde, leg og spil samt bevægelse) kan praktiseres i mere end 50% af de kommunale institutioner. Til sammenligning gælder det fem aktiviteter hos de selvejende institutioner og fire hos foreningerne. Udøvelse af musik skiller sig dog ud: Her ligger foreningerne i top, men de er tæt efterfulgt af de øvrige organisationstyper. En yderligere forskel er, at i forhold til de to andre organisationsformer, så har de selvejende institutioner mindre vægt på de mere håndværksprægede aktiviteter.

Aktiviteter, brugerne kan udøve

Brugerens indflydelse på husets virke

Brugergrupper og brugertal

Når vi ser på antallet af brugere, besøgende og publikummer skiller de foreningsdrevne huse sig ud med det laveste antal brugere. Lidt over hvert femte af de foreningsdrevne havde i 2019 0-1.000 brugere, mens det kun gælder 3-4% af de kommunale og selvejende institutioner. De selvejende institutioner har et lidt lavere antal brugere end de kommunale, dog er der dobbelt så mange selvejende institutioner som kommunale institutioner, der har over 500.000 brugere (6% mod 2%).

Mens voksne og ældre topper som målgrupper, der kommer regelmæssigt i huse med alle tre organisationstyper (80-98%), er der tydeligvis færre af de foreningsdrevne huse, der tiltrækker børn, unge og børnefamilier som målgrupper. En anden tydelig forskel er, at langt flere kommunale institutioner har minoritetsetniske borgere som regelmæssige målgrupper. Det samme gælder udsatte borgere. Her ser vi måske forskellen på at være en offentlig institution, forpligtet på at yde velfærd i form af sociale indsatser, i kontrast til at være et selvdefinerende fællesskab som en forening. Forskellen kan dog også skyldes, at der er flere foreningsdrevne huse på landet og i mindre byer og der er flere minoritetsetniske borgere i landets tættest befolkede områder. Det forholder sig nemlig sådan, at flere af foreningshusene end de øvrige dækker en mindre by eller en landsby. Andelen af kulturhuse, der dækker en hel kommune er væsentligt højere blandt de kommunale institutioner.

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Den større andel af foreninger uden lønnet personale afspejler sig også i, hvem der arrangerer husets kulturaktiviteter. I hele 64% af de foreningsdrevne huse arrangerer frivillige kulturaktiviteter i meget høj grad. 71% af foreningshusene svarer også, at husets lønede personale slet ikke arrangerer kulturaktiviteter. Af samme grund er det ikke underligt, at det er blandt de kommunale institutioner og de selvejende, at der er flere, hvor lønnet personale i meget høj grad arrangerer kulturaktiviteter. Men sammenlignet med de kommunale institutioner

er der en større andel af de selvejende institutioner, hvor det lønede personale slet ikke arrangerer kulturaktiviteter. Hos disse er det som i foreningerne mest faste frivillige (41%), der arrangerer. I de kommunale kulturhuse står offentlige myndigheder såvel som offentligt støttede organisationer i højere grad for at arrangere aktiviteter. De kommercielle aktører er en lille arrangørgruppe i alle typer af kulturhuse, dog med lidt større forekomst i de selvejende institutioner. Det samme gælder professionelle kunstnere.

På spørgsmålet om hvordan brugerne kan udøve indflydelse på husets virke, skiller foreningerne sig ikke overraskende ud. Blandt disse er topscoren naturligvis – foreningsvedtægter in mente – via generalforsamling, plads i bestyrelsen eller tilsvarende beslutningsdygtige fora. Relativt mange af foreningerne giver desuden brugerne mulighed for indflydelse på andre måder, og foreningshusene er i det hele taget de huse, hvoriblandt muligheden for indflydelse på flest måder er mest udbredt. Tre fjerdedele af de selvejende institutioner giver også brugerne mulighed for at få formaliseret indflydelse (dvs. generalforsamling, bestyrelsesplads osv.), men væsentligt nok giver næsten hver tiende af dem slet ikke brugerne mulighed for indflydelse. Blandt de kommunale institutioner er det under 1/3, som muliggør formaliseret indflydelse, og det er også blandt disse huse, at der er færrest, som er decideret bruger-drevne. Der tegner sig dermed et billede af, at foreningerne og en del af de selvejende institutioner i højere grad fungerer som arenaer for demokratiske fællesskaber og beslutningsprocesser, mens den demokratiske styring af de kommunale institutioner i højere grad sker via det formelle, repræsentative demokrati i byrådet.

Mønsteret i hvordan husene på forskellig vis bakker op om aktiviteter, som sker på initiativ fra brugere, er stort set det samme på tværs af organisationstyperne, men der er mest opbakning og flere forskellige måder, der bakkes op på, i de kommunale huse og mindst i de foreningsdrevne huse. Vores undersøgelse viser altså en forskel på brugerinvolveringen i de kommunale institutioner i kontrast til især foreningerne men også i en vis grad til de selvejende institutioner: Hvor de kommunale institutioner er gode til at give brugerne mu-

lighed for at igangsætte og gennemføre kulturaktiviteter, er foreningerne og de selvejende institutioner bedre til at give brugerne indflydelse på kulturhusets virke og drift.

Økonomi

Foreningerne har samlet set det laveste omsætningstal, de kommunale institutioner ligger i midten og de selvejende institutioner har samlet set det højeste. I alle tre kategorier er der ret stor spredning, dvs. både kulturhuse med lav og høj omsætning.

De kommunale institutioner er generelt mere afhængige af offentlig støtte, både når det gælder kommunal driftsstøtte og adgang til gratis/billige kommunale lokaler og når det gælder offentlig projektstøtte. Foreningerne og de selvejende institutioner er væsentligt mere afhængige af såvel egenindtægter som privat fondsstøtte og sponsorater ift. de kommunale institutioner.

Det er forventeligt at den lavere afhængighed af egenindtægter blandt de kommunale institutioner afspejler sig i prispolitikken. Blandt de kommunale institutioner er det næsten en tredjedel, der stiller faciliteter gratis til rådighed, mens det kun gælder hhv. 9 og 12% af de selvejende og foreningsdrevne huse. Modsat har 25% af foreningerne og 22% af de selvejende institutioner en prispolitik, der er omkostningsdækkende eller giver overskud. Den mest udbredte prispolitik er på tværs af husene den brugerdifferentierede prispolitik, og den er aller mest udbredt hos de selvejende institutioner (44%).

Antal ansatte

I denne delanalyse ser vi på betydningen af antal professionelle årsværk på kulturhusene. Vi har opdelt dem i fire kategorier:

- Kulturhuse med 0 professionelle årsværk (91 kulturhuse)
- Huse med 1-5 årsværk (114)
- Huse med 6-20 årsværk (41)
- Huse med over 20 årsværk (13).

Kulturhusene med flest årsværk kalder vi i det følgende ofte for de største og så fremdeles ud fra antal årsværk. Men det er vigtigt at notere, at denne brug af en målestok for kulturhuses størrelse kun går på årsværk og kun bruges pragmatisk i dette underkapitel.

Organisering og rammer

Hvad angår faciliteter er der ikke store forskelle på baggrund af kulturhusenes årsværk, men der er tendens til at jo flere årsværk, et hus har, jo mere udbredt er værksteder samt mad og drikke. I forhold til værkstedsfaciliteter er det dog i de mellemstore huse, at det er mest udbredt. Hvad angår scene/udstillingsrum findes de i alle store huse og mere end ni af ti af de tre øvrige typer huse. Husene uden ansatte skiller sig ud ved en lavere andel med ansatte eller frivillige, der kan hjælpe brugerne med at igangsætte eller gennemføre aktiviteter. Her ligger disse huse med en andel på 76%, mens de øvrige huse har en andel på 91-92%. Det bemærkelsesværdige i denne sammenhæng er dog måske, at husene uden ansatte årsværk ikke skiller sig mere ud.

Når vi ser på, hvordan husene selv betegner sig, er der en lidt større andel blandt de store og mellemstore huse, der betegner sig kulturhus, ligesom det er her betegnelsen spillested/galleri/teater/biograf er mest udbredt. Det er blandt de største huse, vi finder flest børnekulturhuse, ungdomshuse og iværksætter- eller værkstedsfællesskaber. Blandt husene med 0 årsværk finder vi flest forsamlingshuse og beboerhuse.

To tredjedele af husene med 0 årsværk er organiseret som en forening, mens ingen af de store huse er foreninger. Lidt over halvdelen af de mellemstore og store huse er kommunale institutioner, mens det gælder for næsten lige så mange af de mellemstore (44%). Der er klart flest selvejende institutioner blandt de store kulturhuse, og næstflest blandt dem med 1-5 årsværk. Blandt de små kulturhuse med 0 professionelle årsværk er selvejende institution den næstmest udbredte organisationsform. De samlet set få private kulturhuse har enten 1-5 eller 6-20 professionelle årsværk.

Tabel 3: Antal ansatte

0 årsværk	1-5 årsværk	6-20 årsværk	>20 årsværk
<ul style="list-style-type: none"> • Lidt færre der hjælper borgerne med at igangsætte og gennemføre aktiviteter • Flere beboerhuse og forsamlingshuse • Foreninger mere udbredte • Flere nye huse 	<ul style="list-style-type: none"> • Næstflest selvejende institutioner • Stor variation i antallet af frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse med værksteder • Prioriterer at brugerne interagerer lavest 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse med mad og drikke • Flere børnekulturhuse • Flest selvejende institutioner • Større andel uden frivillige • Flere ældre huse
<ul style="list-style-type: none"> • Mindst vigtigt at engagere sig i civilsamfundet • Musikudøvelse mest udbredt • Prioriterer brugerinddragelse højest • Flere voksne 	<ul style="list-style-type: none"> • Litteraturoplæsning og filmfremvisning mindst udbredt • Håndarbejde mest udbredt • Flere udsatte borgere • Dækker oftere en landsby, mindre by eller et landområde 	<ul style="list-style-type: none"> • Foredrag mest udbredt • Reparationer af ting og sager mest udbredt som aktivitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Vigtigst at opleve andres kunst og udfolde sig praktisk kreativt • Teater og billedkunst/kunsthåndværk og digitale medier mest udbredt
<ul style="list-style-type: none"> • Dækker oftere en landsby, mindre by eller et landområde • Faste frivillige arrangerer mest • Mest formel indflydelse • Yder mindst støtte til brugerinitierede aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Foreninger arrangerer mest • Yder oftest økonomisk støtte til honorarer 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere børn og unge • Flere udsatte borgere • Dækker oftest et boligområde • Yder oftest anden økonomisk støtte 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere børn og unge • Dækker oftest en hel kommune eller stor by eller by med opland • Frivillige arrangerer i meget lille grad
<ul style="list-style-type: none"> • Mere afhængig af egenindtægter • Flest huse der skal have omkostningerne dækket eller overskud 	<ul style="list-style-type: none"> • Mere afhængig af gratis eller billige kommunale lokaler 	<ul style="list-style-type: none"> • Mest afhængige af honorar- og spillestedsstøtte • Færrest med gratis brug af faciliteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindst afhængig af kommunal støtte i form af gratis/billige lokaler

Billedet af hvad antallet af ansatte betyder for antallet af frivillige er komplekst, men det er tydeligt, at husene med mange ansatte skiller sig ud. Der er en væsentligt større andel af kulturhusene med over 20 årsværk, der har ingen eller meget få frivillige tilknyttet, og der er ingen af disse huse, der har mere end 200 frivillige tilknyttet. Blandt de øvrige tre kategorier tegner der sig det mønster, at jo flere professionelle årsværk, jo flere frivillige er der også tilknyttet. Dog er det bemærkelsesværdigt, at andelen af huse med over 200 frivillige er stort set lige stor i disse tre kategorier af huse (5-7%).

Det er en lidt større andel af husene uden professionelle årsværk, der er etableret i løbet af de sidste 10 år, mens der er flere af husene blandt dem med over 20 årsværk, der er etableret før 1960 eller i 60'erne. Det peger på, at stabiliteten er størst blandt de store kulturhuse og lavest blandt de huse, der alene drives af frivillige kræfter.

Aktiviteter

Når vi ser på, hvad kulturhusene prioriterer i forhold til deres brugere, så skiller de store huse sig markant ud ved at prioritere både det at opleve andres kunst og at udfolde sig praktisk og kreativt højere end kulturhuse i de andre kategorier. At udvikle sig og lære nyt er vigtigere jo større huset er. Huse uden professionelle årsværk skiller sig ud ved at det at engagere sig i samfundsspørgsmål/bidrage til civilsamfundet fylder mindre her end i de øvrige huse.

Hvad angår de forskellige publikumsaktiviteter, så er der ikke meget stor variation mellem de forskellige kategorier af huse. Koncerter er lige udbredt i alle størrelser huse. For scenekunst, udstillinger og debatarrangementer gælder, at jo flere årsværk, jo mere udbredte er disse publikumsaktiviteter. Litteraturoplæsninger og filmforevisninger er mest udbredt i kulturhusene med mere end 20 årsværk og mindst i husene med 1-5 årsværk. Fællesspisning er stort set lige udbredt i alle størrelser huse, mens filmforelæsninger er sjældneste i de næstmindste huse og foredrag er mest udbredt i de næststørste huse.

Der er heller ikke store forskelle hvad angår aktiviteter, som brugerne selv kan praktisere. Dog fylder teater og billedkunst/kunsthåndværk og digitale medier mere i de store huse, og musikudøvelse fylder mest i de små. Skrivekunst fylder markant mere i de mellemstore og store huse. Træ- og metalarbejde fylder mindst i husene med 1-5 årsværk mens det er i disse huse, at håndarbejde er mest udbredt, som til gengæld fylder mindst i de store huse. Reparationer fylder mest i de mellemstore og mindst i de små. Også bevægelse er mindst udbredt i husene med 0 årsværk. Madlavning er mest udbredt i de små og mellemstore huse, mens dyrehold, nyttehaver m.m. er mest udbredt i de mellemstore og mellemstore huse. Borgermøder og politisk aktivisme er nogenlunde lige udbredt i alle husstørrelserne.

Brugergrupper og brugertal

Det er mindst vigtigt for husene med 1-5 årsværk at have et stort antal brugere, mens det er vigtigst for husene med 6-20 og over 20. Det er mest vigtigt for de store huse at have en bredt sammensat brugergruppe. Jo mindre huset er, jo højere prioriteres brugernes medindflydelse. Huse med 0 og mere end 20 årsværk prioriterer det højest, at deres forskellige brugere mødes og interagerer. Dette prioriteres lavest af husene med 6-20 årsværk.

Hvad angår antallet af brugere, så er det ikke overraskende sådan, at jo større antal professionelle årsværk, jo højere antal brugere. Ser vi på de målgrupper, der kommer ofte i husene, så er børn, børnefamilier og unge mere udbredte, jo flere årsværk huset har. Voksne fylder til gengæld lidt mere i husene med 0 professionelle årsværk, mens ældre er en nogenlunde lige stor målgruppe i alle typer huse (85-92%). Borgere med minoritetsetnisk baggrund er mest udbredte i husene med mere end 20 årsværk og mindst i husene med 0 årsværk. Udsatte borgere er mest udbredt i husene med 1-5 og 6-20 årsværk. Både antallet af og bredden i brugergruppen er dermed afhængigt af antallet årsværk og det peger øjensynligt på, at det kræver personaleressourcer og vedholdende indsats at både ramme bredt og tiltrække og rumme mange. Men

årsagssammenhængen er nok også delvist den anden vej rundt, at mange brugere medfører et behov for og økonomisk grundlag for flere ansættelser.

Over halvdelen af de store kulturhuse dækker en hel kommune, og resten dækker enten en stor by eller en by med opland. Blandt de mellemstore huse finder vi den største andel af huse, der dækker et bestemt boligområde. Det er især de små og mellemstore kulturhuse, der dækker en mindre by, en landsby eller et landområde. Vi ser altså her en væsentlig forskel på antallet af årsværk i kulturhusene mellem land, små byer og store byer.

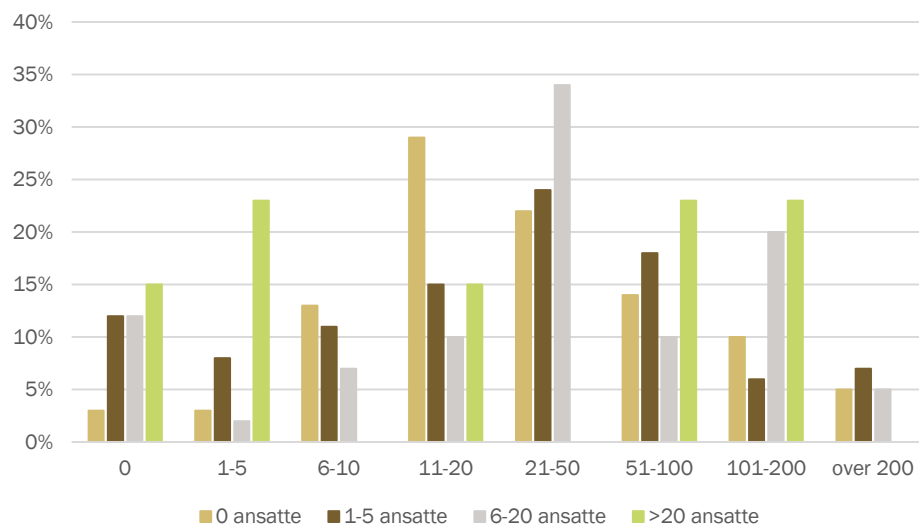
Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Hvis vi ser på, hvem der arrangerer kulturaktiviteterne i husene, så gælder det, at jo flere professionelle årsværk, jo mere står det lønnede personale også for aktiviteterne. Omvendt gælder, at de faste frivillige løfter den største arrangørbyrde i husene med 0 årsværk. Denne andel falder jo flere professionelle årsværk, huset har og blandt de store huse er der 0%, hvor de faste frivillige i væsentlig grad står for at arrangere.

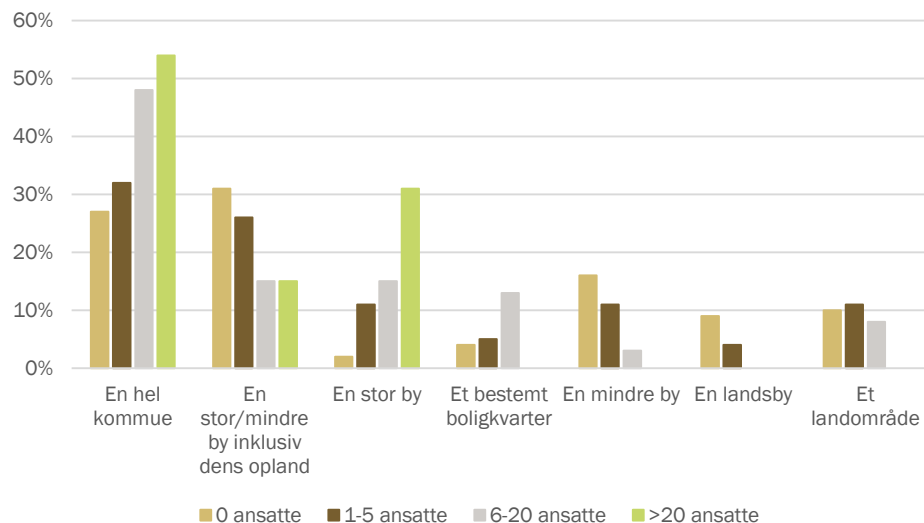
Husets øvrige brugere står for aktiviteterne i nogenlunde lige stort omfang i alle hustyperne, dog lidt mere i de mellemstore og store huse. Foreninger i lokaleområdet arrangerer i størst omfang i husene med 1-5 ansatte. Offentlige myndigheder arrangerer mere, jo større kulturhuset er.

Når det kommer til offentlige og offentligt støttede institutioner, så arrangerer de mere, jo flere årsværk, huset har, men det er ikke en arrangørgruppe, der fylder ret meget i nogen af husene. Det gør professionelle kunstnere heller ikke, men disse arrangerer i noget højere grad i husene med 6-20 årsværk, og der er ingen af de store huse, hvor denne gruppe slet ikke arrangerer. I kontrast hertil gælder det blandt de små huse, at de professionelle kunstnere slet ikke arrangerer i hele 41% af husene. De kommercielle aktører fylder generelt ikke ret meget i husene, men mindst i de små og mellemstore huse.

Antal frivillige

Geografisk dækningsområde

En større andel af husene uden professionelle årsværk giver brugerne indflydelse gennem formelle fora som generalforsamling og bestyrelse, mens dette er mindst udbredt blandt de store huse. Det er blandt husene med 0 og 1-5 årsværk, vi finder flest brugerdrevne huse. I de mellemstore huse med 6-20 årsværk er det mere udbredt med indflydelse gennem arbejdsgrupper, brugernævn m.m. såvel som uformaliserede møder.

Selvom husene med 0 årsværk generelt bakker op om aktiviteter, der sker på initiativ fra brugerne i mindre omfang end de øvrige huse, så er det bemærkelsesværdigt, at forskellen ikke er større. 66% af disse huse bidrager med rådgivning, en opgave der altså i disse huse løftes af ulønnede. Denne form for opbakning er udbredt i 84-93% af de øvrige huse. Husene med over 20 årsværk yder mest støtte til PR på husets sociale medier og hjemmeside, ligesom de stiller materialer til rådighed i størst omfang. Til gengæld er der blandt disse huse den laveste andel, der stiller lokaler til rådighed. Hvad angår økonomisk støtte, så er det de mellemstore og store huse, der i størst omfang finansierer honorar, og de mellemstore og store, der i størst omfang yder anden økonomisk støtte.

Økonomi

Da udgifter til løn er høje, er det ikke en overraskelse, at omsætningen stiger, jo højere antallet af professionelle årsværk er. Hvor ingen af husene med 0 årsværk og kun 3% af husene med 1-5 årsværk har en omsætning på mere end 5 mio. kr., så har 69% af kulturhusene med mere end 20 årsværk en omsætning på over 10 mio. kr.

Når det kommer til økonomien, så er flest af de mellemstore huse meget afhængige af kommunale driftsmidler, mens det gælder færrest af de små huse. Der er mindre variation i afhængighed af gratis/billige kommunale lokaler, men de mellemstore og mellemstore huse er lidt mere afhængige heraf. Det er de mellemstore og mellemstore huse, der er mest afhængige af offentlig projektstøtte. Afhængigheden af aktivitetstilskud via folkeoplysningsloven er generelt lav og nogenlunde ens for de forskellige kategorier. Der er markant flere af de mellemstore huse, der er meget afhængige af honorar eller spillestøtte. 12% af disse huse er meget afhængige heraf, mens det gælder 2-8% af de øvrige huse. Det er især de små og de store huse, der er meget afhængige af egenindtægter.

Hvad angår prispolitikken, så skiller husene med 6-20 årsværk sig ud ved, at der er en langt lavere andel med gratis faciliteter end alle øvrige huse (5% mod 15-24%). Blandt de store og de mellemstore er der betydeligt flere, der har en differentieret prispolitik. Og blandt husene med 0 årsværk, er der væsentligt flere, der skal have omkostningerne dækket eller skal have overskud. Til gengæld må vi gå ud fra, at den udgift, disse huse skal have dækket, er lavere, fordi der ikke er lønomkostninger inkluderet.

Antal frivillige

Vi tager i denne analyse udgangspunkt i kategorierne: 0 frivillige, 1-20 frivillige, 21-50 frivillige og 51 eller flere frivillige. Der er i alt

- 24 huse uden frivillige tilknyttet
- 92 huse med 1-20 frivillige tilknyttet (heraf over halvdelen 11-20)
- 61 huse med 21-50 frivillige
- 82 huse har mere end 50 frivillige (heraf halvdelen 51-100).

Organisering og rammer

Kulturhusene med mange frivillige har i højere grad værkstedsfaciliteter (67%), ligesom husene med 21-50 og mere end 50 frivillige også i højere grad har mad og drikke.

Der er færre blandt de huse uden frivillige, der betegner sig som et kulturhus, og der er flere blandt de med over 50 frivillige, der kalder sig aktivitetshus/aktivitetscenter. Blandt husene med 1-20 frivillige er der færre, der betegner sig som spillested/teater/galleri/biograf. Dette afspejler sig også ved, at der i denne gruppe er færrest, der præsenterer scenekunst eller har filmforevisninger. Både film og medier og scenekunst er også mindst udbredte som praksisaktiviteter i husene med 1-20 frivillige.

Der er klart flere kommunale institutioner og private blandt husene uden frivillige. Der er færre selvejende institutioner

blandt dem med 0 og 21-50 frivillige. Husene med mere end 50 frivillige skiller sig ud ved i højere grad at falde i kategorien andet, der bl.a. rummer en række kombinationer af forskellige organisationsformer.

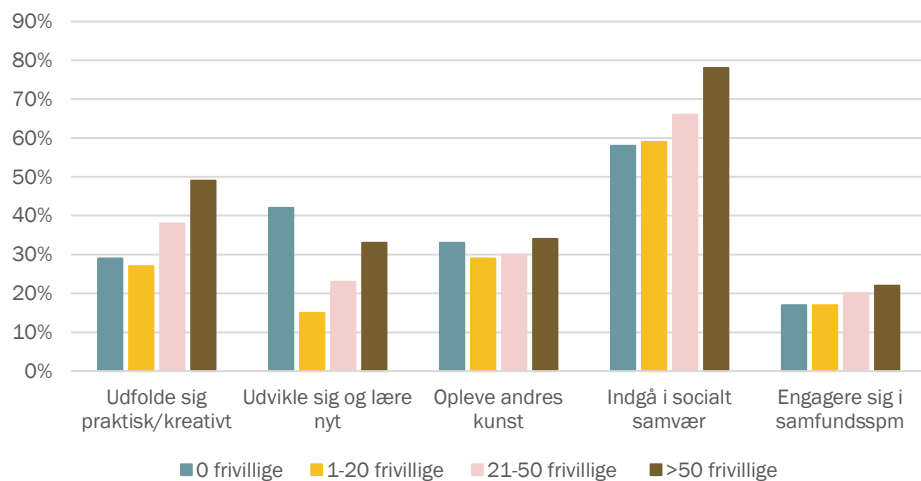
Hvad angår antal professionelle årsværk, så har hvert tredje hus uden frivillige 2-3 årsværk. Næsten halvdelen af husene med 1-20 frivillige har ingen professionelle årsværk, og for de huse, der har 21-50 og mere end 50 frivillige, gælder det for en tredjedel. Der er således samlet set en ret stor andel af husene med mange frivillige, der ikke har professionelt ansatte. Sammenholdt med de huse, der har 1-20 frivillige (13%), er der også samlet set flere af husene med 21-50 og over 50 frivillige (hvh. 22% og 24%), der har mere end 6 professionelle årsværk.

I forhold til etableringsår ligner husene hinanden, dog er der færre huse fra før år 2000 blandt husene uden frivillige og der er lidt flere af husene med 21-50 frivillige, der er fra 2010'erne.

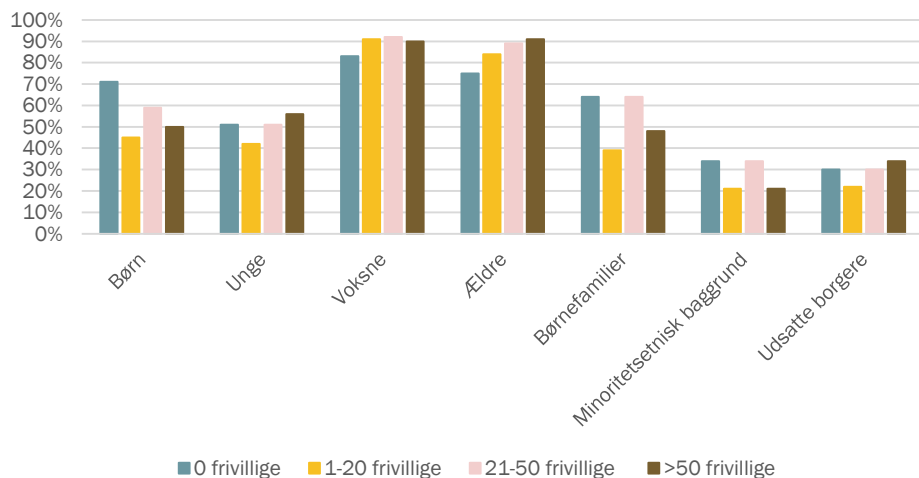
Tabel 4: Antal frivillige

0 frivillige	1-20 frivillige	21-50 frivillige	>50 frivillige
<ul style="list-style-type: none"> • Færrest der kalder sig kulturhus • Flere kommunale og private kulturhuse 	<ul style="list-style-type: none"> • Færre spillesteder/teatre/gallerier/biografer 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere med mad og drikke • Færre selvejende institutioner 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest huse med værkstedsfaciliteter • Flere med mad og drikke
<ul style="list-style-type: none"> • Færrest huse med foredrag og fællesspisninger • Færre huse med borgermøder og madlavning 	<ul style="list-style-type: none"> • Færrest huse hvor brugere kommer for at opleve andres kunst • Film og digitale medier mindst udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse hvor brugerne kommer for socialt samvær 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse hvor brugerne kommer for socialt samvær • Lidt flere huse hvor brugerne kommer for at udfolde sig praktisk/kreativt • Flere huse med håndarbejde, træ- og metal og reparationer
<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse med mere end 100.000 brugere • Markant flere huse hvor det ansatte personale arrangerer • Professionelle kunstnere og kommercielle aktører arrangerer i flest huse • Klart mindre brugerindflydelse • Dækker ikke mindre byer og landsbyer 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioriterer et stort antal brugere lavest • Flest huse med under 1000 brugere • Lidt færre brugerdrevene huse end blandt huse med flere frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioriterer brugerinddragelse højt • Flest huse der tilbyder assistance til brugerinitierede aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioriterer brugerinddragelse højt • Flere huse med mere end 100.000 brugere • Flest huse hvor de faste frivillige i høj grad arrangerer • Flest former for hjælp til brugerinitierede aktiviteter
<ul style="list-style-type: none"> • Mange huse med høj og med lav omsætning • Mere afhængige af kommunal støtte • Større andel der ikke er afhængig af egenindtægter 	<ul style="list-style-type: none"> • Lidt mere afhængige af sponsorstøtte • Flest der skal have dækket omkostninger eller skabe overskud på faciliteter 	<ul style="list-style-type: none"> • I højere grad afhængig af offentlig projektstøtte • Lidt mere afhængige af private fonde 	<ul style="list-style-type: none"> • Størst økonomisk omsætning • I højere grad afhængig af offentlig projektstøtte

Hvor stor en andel af brugerne kommer i høj grad for at ...?

Hvilke målgrupper kommer regelmæssigt i jeres hus?

Aktiviteter

Det er i husene med 1-20 frivillige, at brugerne vurderes til i lavest grad at komme for at opleve andres kunst, hvilket stemmer overens med, at der er færre spillesteder m.m. i denne gruppe. Det er i husene med 21-50 og mere end 50 frivillige, at flest brugere i meget høj grad kommer for socialt samvær. I disse huse kan den store mængde frivillige i sig selv siges at udgøre et socialt fællesskab, og det kan godt være det, der slår igennem her. Det at engagere sig i samfundsspørgsmål og bidrage til civilsamfundet er mest udbredt i husene med over 50 frivillige. Det at udfolde sig praktisk/kreativt er vigtigere jo flere frivillige huset har, mens det at udvikle sig og lære nyt er vigtigst for brugerne i husene uden frivillige.

I forhold til publikumsaktiviteter, så er både foredrag og fællesspisninger mindst udbredte i de huse, hvor der ingen frivillige er. Til gengæld er musik og litteraturoplæsninger mest udbredt i disse huse. Blandt de med 1-20 frivillige er der færre, der præsenterer scenekunst eller har filmforevisninger. Det stemmer godt overens med, at der er færre i denne kategori, der betegner sig som spillested/teater/galleri/biograf.

Når det gælder aktiviteter, som brugerne selv kan praktisere, så er det overordnet samme mønster i alle husene, hvad angår fordelingen af de forskellige aktiviteter. Husene med 0 frivillige skiller sig dog ud ved, at markant færre har borgermøder eller politisk aktivisme og madlavning. I husene med 21-50 og over 50 frivillige er håndarbejde og leg og spil mest udbredt. Husene med over 50 frivillige har desuden en højere andel, der udbyder træ og metal samt reparationer. Film og digitale medier er mindst udbredt i husene med 1-5 frivillige.

Brugergrupper og brugertal

Husene med 1-20 frivillige skiller sig også ud ved i mindre grad at prioritere et stort antal brugere højt (43% helt enig), ligesom de prioriterer en bredt sammensat brugergruppe lavere end især de med 21-50 og over 50 frivillige. Det er husene med 21-50 og over 50 frivillige, der prioriterer brugerindflydelse højest. Der er altså en positiv sammenhæng mellem det at have frivillige og så at tilbyde brugerne indflydelse. Jo flere frivillige huset har, jo højere prioriteres det, at de forskellige brugergrupper mødes og interagerer.

Der er flest af husene med over 50 frivillige og helt uden frivillige, der havde et besøgstal på mere end 100.000 i 2019. Der er flest blandt husene med 1-20 frivillige, der havde under 1.000 besøgende.

Der er klart flest blandt husene uden frivillige, der har børn og unge som målgruppe, og blandt disse huse er der også færre, der har voksne og ældre som målgruppe. Det tyder på, at feltet af huse, der helt eller delvis henvender sig til børn og unge i mindre grad er

baseret på frivillighed. Der er flere huse uden frivillige og med 21-50 frivillige, der henvender sig til borgere med minoritets-etnisk baggrund. Husene med 1-20 frivillige skiller sig ud ved i mindre grad at henvende sig til udsatte borgere.

Husene uden frivillige dækker i meget begrænset omfang mindre byer og landsbyer, men i højere grad en hel kommune og en stor by, mens husene med 1-21 frivillige i højere grad dækker et landområde eller en mindre by. Husene med 21-50 frivillige dækker i højere grad et bestemt boligkvarter.

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Det er ikke overraskende, at det lønnede personale i højere grad står for at arrangere husets kulturaktiviteter i husene uden frivillige. Her skiller disse huse sig markant ud fra alle tre øvrige kategorier. Det træder tydeligst frem ved at se på, hvor stor en andel af husene, hvor det ansatte personale slet ikke arrangerer. Det gælder omkring 40% af alle huse, der har frivillige, mens det kun gælder et enkelt af dem, der ingen frivillige har.

Husets faste frivillige står i meget høj grad for arrangementerne i 61% af husene med mere end 50 frivillige, mens det gælder for omkring 40% af husene med enten 1-20 eller 21-50 frivillige.

Husets øvrige brugere arrangerer mindst i huse med 21-50 frivillige, mens der er mindre forskel på, hvor meget foreninger arrangerer. Offentlige myndigheder arrangerer derudover mere i de huse, der ikke har frivillige og mindst i huse med over 50 frivillige. Husene uden frivillige skiller sig også ud ved, at der er flere blandt disse, hvor offentlige kulturinstitutioner (fx oplysningsforbund) slet ikke arrangerer (42%). Til gengæld er der flere af disse huse, hvor professionelle kunstnere i meget høj eller væsentlig grad arrangerer (8% og 25%), ligesom de kommercielle aktører også fylder mere her (17% i væsentlig grad, 33% slet ikke).

Der er generelt mindst hjælp til brugerinitierede aktiviteter i husene med 1-20 frivillige. Hvad angår de to former for

økonomisk støtte (støtte til honorarer og anden økonomisk støtte) skiller husene med mere end 50 frivillige sig positivt ud. Der er flest blandt husene med 21-50 frivillige, der tilbyder rådgivning og assistance.

Der er klart mindst brugerindflydelse i de huse, der ingen frivillige har. Idet de frivillige tæller med som brugere, er det oplagt, at det at have frivillige, der yder en indsats for at få huset til at fungere, også implicerer, at de skal have en form for indflydelse. En tredjedel af husene uden frivillige giver ikke brugerne mulighed for at deltage i beslutninger om husets virke. Husene med 21-50 og over 50 frivillige giver stort set samme muligheder for indflydelse til deres brugere, mens husene med 1-20 især ligger lavere ift. at være brugerdrevet samt have arbejdsgrupper og/eller idé og planlægningsmøder.

Økonomi

I forhold til omsætning er husene med over 50 frivillige størst. Der er få af disse med meget lav omsætning og en del af dem med meget høj omsætning. Også blandt husene uden frivillige er der en del med meget høj omsætning, men i denne kategori er der også mange med meget lav omsætning. Omsætningsmæssigt ligner husene med 1-20 og 21-50 frivillige hinanden meget.

I og med, at der er flere af husene uden frivillige, der er kommunale institutioner, er det ikke overraskende, at der er flere i denne kategori, der i meget høj grad er afhængig af kommunal driftsstøtte. Til gengæld er der mindre forskel på, hvor afhængige de forskellige kategorier af huse er af gratis eller billige kommunale lokaler, dog er der lidt færre blandt de med 21-50 og mere end 50 frivillige, der slet ikke er afhængig af denne form for økonomisk støtte. Det er især disse to kategorier af huse, der i nogen grad er afhængig af projektstøtte fra kommune, region eller stat.

Der er en direkte sammenhæng mellem i nogen grad at være afhængig af aktivitetstilskud via folkeoplysningsloven og at have frivillige, idet ingen af husene uden frivillige er afhængig af denne form for støtte, mens det er omkring 40% af de

øvrige huse, der på et eller andet niveau er afhængig af denne form for støtte. Hvad angår honorar- eller spillestøtte, er der ikke den store forskel mellem kategorierne; der er enkelte huse i alle fire kategorier, der er afhængige af denne form for støtte.

Husene uden frivillige er i mindre grad afhængige af støtte fra private fonde, mens husene med 21-50 frivillige er lidt mere afhængige af denne type støtte end de øvrige. I forhold til sponsorindtægter, så er husene uden frivillige langt mindre afhængige heraf end de andre tre kategorier, mens der er flest blandt husene med 1-20 frivillige, der i meget høj grad er afhængige heraf. Det er kun blandt husene uden frivillige, at der er en stor andel, som slet ikke er afhængig af egenindtægter (42%), mens tre fjerdedele af de øvrige huse i meget høj grad eller væsentlig grad er afhængig heraf.

Når det kommer til prispolitikken, er der klart flest, der skal have dækket omkostningerne eller tjene penge på brug af faciliteterne blandt kulturhusene med 1-20 frivillige. Det gælder i alt 24%. Næsten halvdelen af husene uden frivillige har en differentieret prispolitik, hvilket også betyder, at denne prispolitik er den mest udbredte i husene uden frivillige. Det samme gælder i forhold til at bruge faciliteterne gratis, hvilket er muligt i 29% af husene uden frivillige. Denne prispolitik er mindst udbredt blandt dem med 1-20 frivillige.

Økonomi

Hvad angår økonomi, har vi delt de øvrige kulturhuse op i tre kategorier:

- Små med en omsætning på op til 250.000 kr. (100 kulturhuse)
- Mellemstore med 250.001-5.000.000 kr. i omsætning (127)
- Store med over 5. mio. kr. i omsætning (29)

Som det fremgår, er der stor forskel på antallet af huse i de forskellige kategorier, herunder klart færrest af de store.

Organisering og rammer

Der er ikke meget store forskelle på, hvor stor en andel af husene i de forskellige størrelser, der råder over de forskellige former for faciliteter. Dog har færre af de mellemstore huse mad og drikke (61% mod 87% små og 93% store).

I forhold til betegnelse, så er der væsentlig flere af de store huse, der kalder sig spillested, teater, galleri eller biograf (52% mod 28% små og 23% mellemstore). Der er også flere børnekulturhuse blandt de store (14% mod hhv. 5 og 7%). Der er færrest forsamlingshuse blandt de små huse (14% mod 22 og 21%).

Når det kommer til organiseringsform, så er der nogenlunde lige mange kommunale (35%), selvejende institutioner (26%)

og foreninger (28%) blandt de mellemstore huse. Ikke overraskende er der blandt de små huse flere foreninger (43%), mens der er færre af disse blandt de store huse (14%).

Mens der naturligvis er væsentligt flere ansatte i de store huse, så er der en større variation i forhold til antal frivillige. De små huse har typisk enten 11-20 eller 21-50 frivillige (i alt 53%), mens 45% af de mellemstore huse har 21-50 eller 51-110. Blandt de store er der 24%, der har ti eller færre frivillige og 27%, der har mere end 100. Det peger på, at det kræver ressourcer, herunder både økonomi og lønnet personale, at have en stor gruppe aktive frivillige.

Der er ikke stor forskel på etableringsåret for de forskellige typer huse.

Tabel 5: Omsætning

Op til 250.000 i omsætning	250.001-5.000.000 i omsætning	> 5 mio. i omsætning
<ul style="list-style-type: none"> • Færrest forsamlingshuse • Flest foreninger • Over halvdelen har enten 11-20 eller 21-50 frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Nogenlunde lige mange foreninger, selvejende og kommunale • Knap halvdelen har 21-50 eller 51-100 frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere spillesteder/teatre/gallerier/ biografer • Flest børnekulturhuse • Færrest foreninger • Flest ansatte • En femtedel har 10 eller færre frivillige og knap en tredjedel har mere end 100
<ul style="list-style-type: none"> • At engagere sig i samfundsforhold er vigtigt i flest huse • Flere huse med træ- og metalarbejde • Færre huse med bevægelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Færrest huse med mad og drikke • At indgå i socialt samvær er vigtigt i flest huse • Fællesspisning mest udbredt • Flere huse med reparationer og dyrehold/nyttehaver/planteværksted 	<ul style="list-style-type: none"> • Opleve andres kunst er vigtigt i flest huse • Størst bredde i publikumsaktiviteter. Musik, teater og film mest udbredt • Flere huse med udøvelse af scene-, billed- og skrivekunst.
<ul style="list-style-type: none"> • Brugerindflydelse vigtigst • Lidt over halvdelen havde under 5000 brugere • Flere huse der dækker en mindre by eller en landsby • Frivillige arrangerer mest • Flere brugerdrevene huse 	<ul style="list-style-type: none"> • Udsatte borgere kommer i flest huse • Dækker primært en hel kommune (36%) eller en stor/mindre by og dens opland (25%). • Flere huse der dækker en mindre by eller en landsby • Flere brugerdrevene huse • Flest giver indflydelse via uformelle møder eller arbejdsgrupper 	<ul style="list-style-type: none"> • Vigtigst med stort antal brugere og bredt sammensat brugergruppe • Lidt over halvdelen havde over 100.000 brugere • Børn, unge og minoritetsetniske borgere kommer i flest huse • Dækker primært en hel kommune eller en stor by • Det lønnede personale arrangerer mere, foreninger mindre • Generelt mindst brugerindflydelse
<ul style="list-style-type: none"> • Flest der er uafhængige af kommunal driftsstøtte • Flest der er afhængige af gratis/billige kommunale lokaler • Flere huse tilbyder gratis adgang til faciliteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Næstflest der tilbyder gratis adgang til aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere afhængige af sponsorindtægter

Aktiviteter

Når vi ser på, hvorfor brugerne kommer i de forskellige størrelser huse, skiller de store sig ud ved, at "opleve andres kunst" spiller en større rolle (59% i meget høj grad mod 26% i de små huse og 29% i de mellemstore huse). Omvendt spiller det at "indgå i socialt samvær" en større rolle i de mellemstore (70% i meget høj grad) og små huse (66%) end i de store (52%). At engagere sig i samfundsspørgsmål og bidrage til civilsamfundet spiller den største rolle i de små huse (21% i meget høj grad mod 17% (mellemstore) og 14% (store)).

Der er helt overordnet en større bredde i de publikumsrettede aktiviteter i de store huse, og det gælder for koncerter, scenekunst og film, at jo større omsætning, jo mere udbredte er disse publikumsaktiviteter. Det er kendetegnet for disse aktiviteter, at de alle er udstyrskrævende, og derfor er det heller ikke mærkeligt, at der er en sammenhæng med økonomisk volumen. Ligeledes er udstillinger af billedkunst og kunsthåndværk samt debatarrangementer mere udbredt i husene med den største omsætning. Litteraturoplæsninger er mest udbredt i de små huse, mens fællesspisning er mest udbredt i de mellemstore huse.

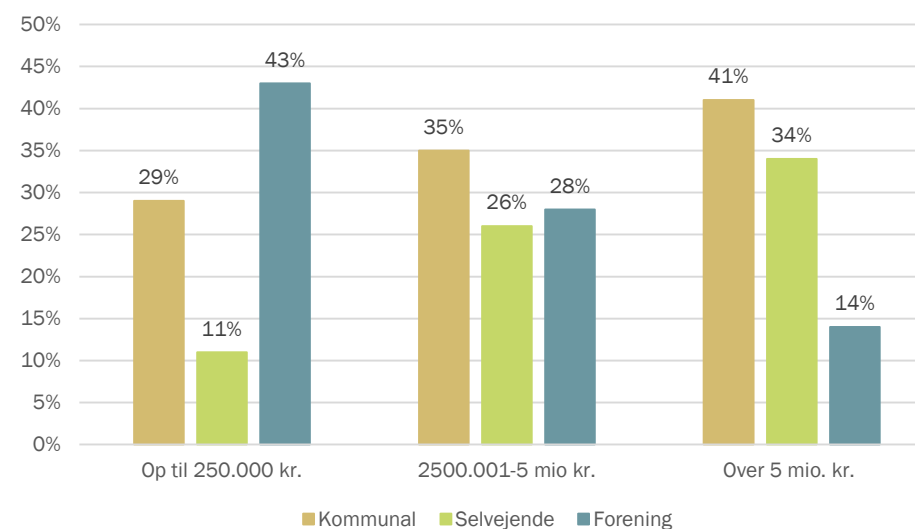
Når det gælder praksisaktiviteter, er billedet mere komplekst. De store skiller sig ud ved i højere grad at tilbyde billed-, skrive- og scenekunst, mens de i mindre grad udbyder håndarbejde og madlavning. Leg og spil, film og dyrehold m.m. er mest udbredt i de mellemstore huse, mens musikudøvelse er mest udbredt i de små huse.

Brugergrupper og brugertal

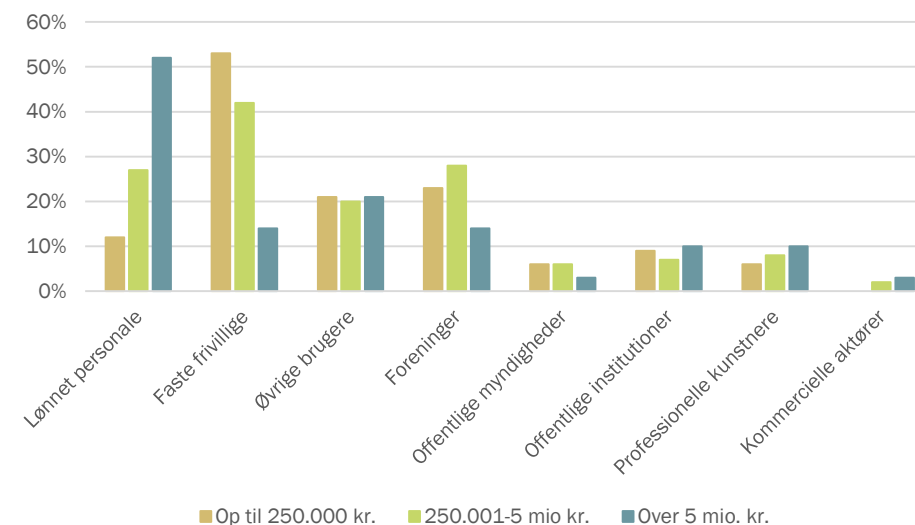
Jo større huset er, jo højere prioriteres det at have et stort antal brugere. 72% af de store huse synes, at det er vigtigt (helt enig), mens det er vigtigt for 61% af de mellemstore og 48% af de små. Samme forskel slår igennem ift. at have en bredt sammensat brugergruppe, der også er mest vigtigt for de store (76%), mindre for de mellemstore (70%) og mindst for de små (65%). Til gengæld er det vigtigst for de små huse, at brugerne har medindflydelse på husets virke og aktiviteter. Det er 71% af de små huse helt enige i, mens det gælder for 60% af de mellemstore og 41% af de store. Der er stort set lige mange i de forskellige størrelser huse, der mener, at det er vigtigt, at de forskellige brugergrupper mødes og interagerer (54-58%).

Også på besøgstallet er der stor forskel, for mens lidt over halvdelen af de små kulturhuse havde under 5.000 brugere, besøgende og publikummer, så var der 26% af de mellemstore og ingen af de store, der havde det.² 4% af de små havde over 100.000 besøgende, mens det gjaldt 10% af de mellemstore og 44% af de store.

Organiseringsform

Hvilke grupper arrangerer i meget høj grad?

I forhold til målgruppe, så er det markant, at børn, unge og børnefamilier kommer regelmæssigt i langt flere af de store huse (79%, 83% og 83%) end i de mellemstore (42, 44 og 38%) og små huse (54, 49 og 49%). Borgere med minoritetsetnisk baggrund kommer mest i de store huse, mens udsatte borgere kommer mest i de mellemstore huse.

De store huse dækker primært en hel kommune (41%) eller en stor by (28%), mens de mellemstore dækker en hel kommune (37%) eller en stor/mindre by og dens opland (24%). Flest blandt små huse dækker en stor/mindre by og dens opland (30%) eller en hel kommune (27%). De store huse dækker hverken en mindre by eller en landsby, mens det gælder for 15% og 7% af de små huse og 10% og 5% af de mellemstore huse.

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Der er markant forskel på, hvem der arrangerer kulturaktiviteterne alt efter husets størrelse. Mens det lønnede personale slet ikke arrangerer i 58% af de små huse, gælder det 31% af de mellemstore huse og slet ingen af de store huse.

Også i forhold til de faste frivillige er der stor forskel. De faste frivillige arrangerer i meget høj grad aktiviteter i 53% af de små huse, 42% af de mellemstore huse og 14% i de store huse. Der er til gengæld ikke den store forskel på, hvor meget de øvrige brugere arrangerer aktiviteterne i de forskellige størrelser huse. Heller ikke hvad angår foreninger adskiller husene sig særligt, dog er der færre af de store huse, hvor foreninger i meget høj grad (14%) arrangerer, mens det gælder 28% af de mellemstore huse og 23% af de små huse.

2) De små kender i væsentligt lavere grad antallet af besøgende. 17% svarer ved ikke, mens det gælder 8% af de mellemstore og 4% af de store.

Offentlige myndigheder arrangerer slet ikke aktiviteter i omkring en tredjedel af de små og mellemstore huse, mens det kun gælder 17% af de store huse. På samme vis er der flere af de små (37%) og mellemstore (26%) kulturhuse, hvor offentlige og offentligt støttede institutioner slet ikke arrangerer (mod 21% af de store). Professionelle kunstnere arrangerer i højere grad i de store huse (7% slet ikke) end i de mellemstore (26%) og små (35%). Kommercielle aktører fylder mere på de store huse, hvor de arrangerer i meget høj eller væsentlig grad i 33% af husene, mens det sker i 7% af de mellemstore og 12% af de små huse.

Når vi ser på brugernes indflydelse på husets virke, så er omkring hvert fjerde lille eller mellemstore hus brugerdrevet, mens det kun er 7% af de store. Flest af de mellemstore huse giver mulighed for medbestemmelse via uformelle møder (35%) arbejdsgrupper m.m. (44%) og lige mange små og mellemstore huse (hhv. 64 og 62%) giver indflydelse via generalforsamling m.m., mens det kun gælder 38% af de store huse.

Det er meget ens, hvilke former for hjælp de forskellige husstørrelser tilbyder, dog skiller de små sig ud ved i mindre grad at tilbyde PR, især pressearbejde, ligesom de i mindre grad stiller materialer til rådighed. De store huse yder i højere grad økonomisk støtte (både honorar og anden økonomisk støtte). Det er dog bemærkelsesværdigt, at 32% af de små huse yder støtte til honorar og 18% anden form for økonomisk støtte, når man tager i betragtning, at de har en årlig omsætning på op til 250.000 kr.

Økonomi

Kommunale driftsmidler, gratis eller billige kommunale lokaler og egenindtægter er de vigtigste indtægtskilder for huse af alle størrelser. Dog er der væsentligt flere af de små huse (26% mod hhv. 14% af de mellemstore og 3% af de store), der slet ikke er afhængige af kommunal driftsstøtte. Omvendt er de små kulturhuse mere afhængige af gratis/billige lokaler (49% i meget høj grad). De er også i højere grad afhængige af offentlig projektstøtte, men mindre af støtte fra private fonde. Kun hvert fjerde af de store huse er slet ikke afhængige af

sponsorindtægter, mens det gælder 56% af de små og 39% af de mellemstore.

Hvad angår prispolitikken, så er alle eller de fleste faciliteter gratis i omkring halvdelen af de små kulturhuse, mens det kun gælder for 36% af de mellemstore og kun 17% af de store. De store har i langt højere grad en differentieret prispolitik, hvor prisen afhænger af, hvem der bruger faciliteterne (62% mod 33% mellemstore og 22% små).

Opsummering

I dette kapitel har vi set på forskelle blandt de øvrige kulturhuse med udgangspunkt i organisatoriske forhold og i parametre, der dels handler om husenes størrelse, dels om hvem, der er de drivende kræfter. Vi har set, at de parametre, vi har undersøgt, organisationstype, størrelse og antal frivillige/ansatte i årsværk er indbyrdes afhængige, men ikke er det i alle henseender. Den tætteste sammenhæng er mellem antal ansatte og økonomi, mens der er en mere kompleks sammenhæng mellem antal ansatte og antal frivillige.

Der er forskelle i både typen af aktiviteter og spændet af dem i forhold til hvor store eller små, husene er. Udbuddet af aktiviteter har naturligvis indflydelse på brugernes bevæggrunde for at komme i husene, men her spiller organisatoriske forskelle også en betydning. For eksempel er socialt samvær vigtigst i de huse, der har flest frivillige.

Desuden har vi vist, at der på baggrund af både husstørrelse og hvem, der er de drivende kræfter, er forskelle i hvilken form for indflydelse og råderum, brugerne har, samt hvor stor en rolle denne indflydelse spiller sammenholdt med andre motivationsfaktorer.

Kapitel 5: Geografiske forskelle og deres betydning

I den næste del af rapporten laver vi en række delanalyser, hvor vi undersøger, hvad geografiske parametre betyder for kulturhusene. Vi undersøger, hvad kommunens størrelse betyder, hvilke forskelle, der er på kulturhuse i de fem regioner og hvad kulturhusets beliggenhed i by, boligområde eller landområde betyder.

Som i kapitel 4 ser vi i dette kapitel på kulturhusene fraregnet bibliotekerne, idet bibliotekerne findes i alle landets kom-

muner og dækker hele kommuner. Hvis vi havde medtaget bibliotekerne i denne analyse, ville deres generelt anderledes vilkår skygge for de forskelle, der er blandt kulturhuse i Danmark ud fra geografiske parametre.

Når vi laver analyserne enkeltvis ud fra de tre parametre, vil der være en del resultater, som uundgåeligt forekommer som gentagelser. Det er de, fordi parametrene er delvist overlappende, fx ligger større byer overvejende i kommuner

med høje indbyggertal. Kommunestørrelse og hvilken type befolkningsområde, et kulturhus dækker, dermed er to forskellige måder, at betragte forskelle blandt kulturhuse på ud fra befolkningstæthed. Vi har medtaget begge, fordi de trods overlap også netop giver nogle forskellige resultater.

Tabel 6: Kommunestørrelse

De små kommuner (op til 25.000 indbyggere)	De mellemstore kommuner (25.000-50.000)	De mellemstore kommuner (50.000-100.000)	De store kommuner (over 100.000 indbyggere)
<ul style="list-style-type: none"> • Har flest huse uden ansatte • Flere ældre huse • Antal frivillige lavere • Foreningsformen mere udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • En stor andel af huse uden eller med få ansatte • Mad og drikke er mindst udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest selvejende institutioner 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunale institutioner mest udbredt • Kun en femtedel af kulturhusene i de store kommuner har nul lønnede årsværk • Flest huse uden frivillige • Flere huse fra 70'erne og 80'erne
<ul style="list-style-type: none"> • Tilbyder publikumsaktiviteter i mindst omfang • Skrivekunst, musik, teater mindre eller markant mindre udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Fællesspisning mindst udbredt • Reparation af ting og sager er mindst udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Håndarbejde mest udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere forskellige publikumsaktiviteter
<ul style="list-style-type: none"> • Foreninger arrangerer aktiviteter i flest huse • Mindst udbredt at brugerne kommer for at opleve andres kunst • Udsatte borgere mere udbredt som målgruppe • Flest huse der dækker et landområde 	<ul style="list-style-type: none"> • Færrest børnekulturhuse • Offentligt støttede kulturinstitutioner er hyppigst arrangørgruppe 	<ul style="list-style-type: none"> • Ungdomshuse mere udbredte • Børn mest udbredt som målgruppe • Mest udbredt at socialt samvær er motivation for at komme i huset • Prioriterer en bredt sammensat målgruppe højest 	<ul style="list-style-type: none"> • Ungdomshuse mere udbredte • Udsatte borgere mere udbredt som målgruppe
<ul style="list-style-type: none"> • Mindre afhængige af kommunal støtte og af støtte fra private fonde 	<ul style="list-style-type: none"> • Færrest huse der i meget høj grad er afhængig af egenindtægter 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindre afhængige af private fonde 	<ul style="list-style-type: none"> • Markant flere huse med en omsætning på over 5 mio. kr.

Kommunestørrelse

Vi har delt landets kommuner op i de fire følgende størrelser baseret på det samlede befolkningstal for at se på, hvilken betydning kommunestørrelsen har for kulturhusene:¹

- **De mindste kommuner:** op til 25.000 indbyggere (22 kulturhuse i 17 kommuner har gennemført spørgeskemaet)
- **De mellem små:** 25.000-50.000 indbyggere (91 kulturhuse i 42 kommuner)
- **De mellem store:** 50.000 til 100.000 indbyggere (90 kulturhuse i 32 kommuner)
- **De store:** Over 100.000 indbyggere (51 kulturhuse i 7 kommuner)

Organisering og rammer

Når vi ser på kulturhusenes faciliteter, så er der fordelt på kommunestørrelse ikke den store forskel på, hvor mange der har scene eller udstillingsrum, mens mad og drikke er mindst udbredt i de næstmindste kommuner. Jo større kommune et kulturhus ligger i, jo mere udbredt er værkstedsfaciliteter og især kulturhusene i de store kommuner skiller sig ud. Når vi ser på antallet af ansatte og frivillige, der kan hjælpe borgerne med at igangsætte og gennemføre aktiviteter skiller især de store kommuner sig ud. De har både flere ansatte og flere frivillige. Der der flest huse uden ansatte i de små og mellem små kommuner (hhv. 45 og 41%).

Hvad angår betegnelse, så skiller de store kommuner sig ud ved, at betegnelsen 'beboerhus' er mere udbredte her, mens 'forsamlingshus' er stort set lige udbredte i alle kommunestørrelser. De mindste kommuner skiller sig ud ved, at færre her bruger betegnelsen 'kulturhus'. 'Ungdomshus' bruges ikke som betegnelse i de mindste kommuner og er dobbelt så udbredte i de store og mellemstore kommuner som i de mellem små (hhv. 11%, 9% og 5%), mens børnekulturhuse er væsentligt mindre udbredte i de mellem små kommuner (3%) end i de øvrige kommuner (8-9%).

Hvad angår organiseringsform, så er de kommunale institutioner mere udbredte i de store kommuner end i samtlige andre kommuner, mens de selvejende institutioner er mest udbredte i de mellemstore kommuner. Foreninger er mest udbredte i de mindste kommuner og mindst i de store kommuner.

Kulturhusene i de store kommuner er mere professionaliserede, hvilket ses af, at det her kun er en femtedel, der har nul lønnede årsværk, mens det gælder for omkring to femtedele af husene i de øvrige kommuner. En større andel af huse i de mellem små og mellemstore kommuner har et lavt antal ansatte. I de store kommuner har i alt 18% af husene mere end 10 ansatte eller derover, hvilket er væsentligt mere end i de øvrige kommuner, hvor det gælder for mellem 5 og 8 % af husene.

Når det kommer til antallet af frivillige, så er det lidt lavere i de mindste kommuner end i de andre. Det typiske antal frivillige i kulturhusene i de mindste kommuner er 11-20, mens det er 21-50 i de øvrige kommuner, og der er ingen af husene i de mindste kommuner, der har over 200 frivillige (det har 5-8% af husene i de øvrige kommuner). Ser vi på, hvilke huse, der ikke har frivillige tilknyttede, så er andelen af disse højest i de store kommuner (14%) og lavest i de næstmindste kommuner (8%).

Aktiviteter

Ifølge respondenterne er brugerne i de store og mellemstore kommuner i højere grad motiveret til at komme i huset pga. muligheden for at udfolde sig praktisk/kreativt (hhv. 54%

og 40% i meget høj grad mod 23-26% i de andre). Andelen af borgere, der slet ikke eller i ringe grad kommer af denne grund, er i de mellem små kommuner på 35%. På samme vis kommer brugerne i højere grad for at udvikle sig og lære noget nyt i de store og mellemstore kommuner (hhv. 38% og 27% i meget høj grad mod 14-19% i de mindre). De mindste kommuner skiller sig desuden ud, idet brugerne her i lavere grad kommer for at opleve andres kunst. I de mindste kommuner er det i alt 41% af husene, hvor borgerne i ringe grad eller slet ikke kommer for dette, sammenlignet med 8-18% i de øvrige kommuner. Socialt samvær som motivation for at komme i kulturhuset er mest udbredt i de mellemstore kommuner (73%) og mindst i de mellem små (57%). At engagere sig i samfundsspørgsmål og bidrage til civilsamfundet er stort set lige udbredt i alle kommuner. Ser vi isoleret på kulturhusene i de mindste og mellem små kommuner, som altså ikke ligger i top i forhold til de andre mht. nogle af bevæggrundene, så er socialt samvær den stærkeste motivationsfaktor.

Helt generelt er det sådan, at de mindste kommuner tilbyder de forskellige slags publikumsaktiviteter i mindre omfang end i de øvrige kommuner og altså typisk har færre forskellige publikumsaktiviteter. Omvendt har kulturhusene i de store kommuner et større omfang af publikumsaktiviteterne og dermed typisk en større palette af publikumsaktiviteter. I modsætning til alle andre publikumsaktiviteter, så er foredrag mest udbredt i de små kommuner. For aktiviteterne koncerter, litteraturoplæsninger og filmforevisninger gælder, at disse er mere hyppige, jo større kommunen er. Også teater er omkring 5% mindre udbredt i de mindste kommuner end i samtlige andre kommuner (68% mod 72-73%). Hvad angår fællesspisning, så er dette mindst udbredt i de mellem små kommuner. Kulturhusene i de mindste kommuner skiller sig desuden ud ved, at de i væsentligt højere grad har andre aktiviteter, hvilket kunne tyde på, at der her er tale om multifunktionelle huse, der ikke kun rummer den ellers brede vifte af kulturaktiviteter, vi har medtaget i vores undersøgelse.

Generelt ses nogenlunde det samme mønster på tværs af kommunestørrelse, hvad angår fordelingen af aktiviteter, som brugerne selv kan praktisere, nemlig at der udbydes flere

¹) Data om kommunestørrelse er baseret på Danmarks Statistiks data om folketal i andet kvartal 2020 (FOLK1A: Folketal den 1. i kvartalet efter område, køn, alder og civilstand).

forskellige aktiviteter i de store kommuner. Dog skiller de mindste kommuner sig igen ud her ved i mindre grad at give borgerne mulighed for at spille musik og teater (hhv. 59% og 45% mod 68-77% og 50-56%). Skrivekunst er væsentligt mere udbredt i de store kommuner end i alle de øvrige kommunestørrelser. Film og digitale medier er lige udbredt i de store og mellemstore kommuner, mens de er mindre hyppige i de mindste og mellem små. Håndarbejde er mest udbredt i de mellemstore kommuner (61% mod 49-52%), og de mellem små kommuner skiller sig ud ved i mindre grad at give mulighed for reparation af ting og sager (23% mod 32-42%). Jo større kommunen er, jo mere hyppig er bevægelse, og samtidigt er dyrehold, nyttehaver, planteværksted e.l. dobbelt så udbredt i de store og mellemstore kommuner som i de mindste og mellem små. Borgermøder og eller politisk aktivisme findes i mere end syv af ti kulturhuse uanset kommunestørrelse.

Der er flere ældre huse i de mindste kommuner. Her er 18% af husene fra før 1960, mens det gælder 5-8% i de øvrige kommuner. Fra 1970'erne og 1980'erne er der flere huse i de store kommuner end i de andre. Når vi ser på de senere år, tyder det på, at de mindste kommuner er kommet lidt senere i gang med kulturhusbyggeriet end de øvrige kommuner. I hvert fald er der markant færre fra 2000'erne, men nogenlunde lige så mange fra 2010'erne.

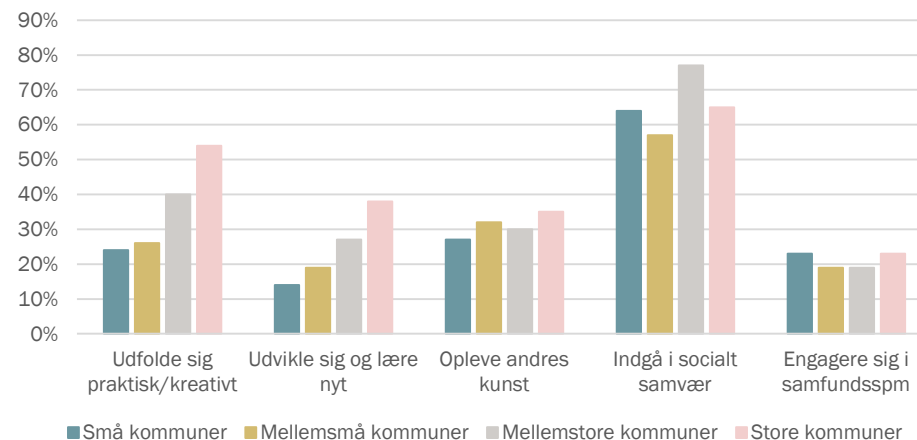
Brugergrupper og brugertal

Det er vigtigst for husene i de små kommuner at have et stort antal brugere, mens det især er husene i de mellemstore kommuner, der prioriterer at have en bredt sammensat brugergruppe. Her ligger de mindste kommuner lavest, fx er 9% af husene i disse kommuner delvist uenige i, at det er vigtigt.

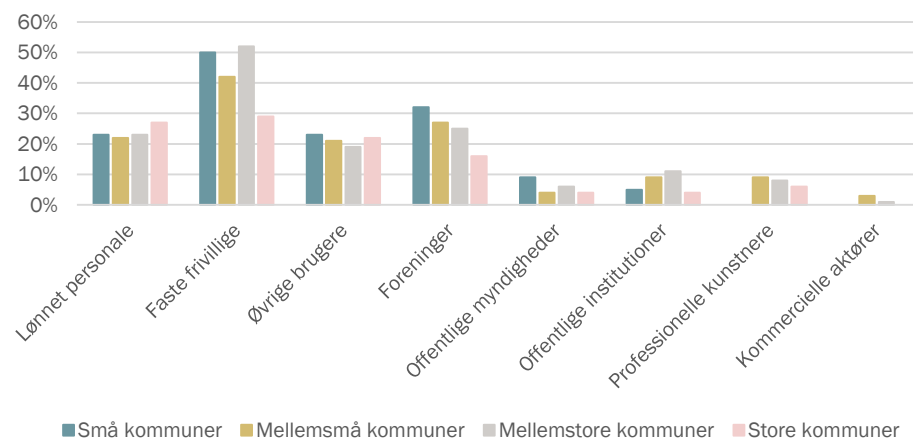
Børn er mest udbredt som målgruppe i kulturhusene i de mellemstore kommuner og mindst i de mindste kommuner. Ungemålgruppen er mest udbredt i de store kommuner og mindst i de mellem små og mindste kommuner. Ældre er mest udbredt som målgruppe i kulturhusene i de mindste kommuner, hvor 100% af husene angiver, at denne målgruppe kommer regelmæssigt, mens det kun er i 69% af husene i de store kommuner. Børnefamilier er mest udbredt som målgruppe i de store kommuner, og det samme gælder borgere med minoritetsetnisk baggrund. Udsatte borgere er hyppigst som målgruppe i de mindste og de største kommuner.

Når det gælder antal brugere, besøgende og publikummer, tegner undersøgelsen et komplekst billede. Der er flest kulturhuse i de mellem små og mellemstore kommuner med et meget lavt antal brugere. De helt store huse med over 500.000 brugere er mest udbredte i de store kommuner. Næsten alle kulturhuse i de mindste kommuner har enten 1000-5000 eller 10.000-50.000 brugere på årsbasis.

Hvor står en andel af brugerne kommer i høj grad for at ...

Hvilke grupper arrangerer i høj grad kulturaktiviteter?

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Når det kommer til brugernes medindflydelse på husets drift prioriterer de mellemstore kommuner det højest (71% helt enige) efterfulgt af de store kommuner (61% helt enige), mens der ikke er stor forskel på de mindste og mellemstore kommuner (56% og 55%). Samme mønster ses i forhold til, hvor vigtigt det er, at husets forskellige brugere mødes og interagerer.

Brugernes mulighed for formel indflydelse er større, jo mindre kommunen er. Her har de indflydelse via generalforsamling e.l. i langt flere huse end i mellemkommunerne, der også ligger væsentligt højere end de store kommuner. Det hænger fint sammen med, at der er flere kommunale institutioner i de store kommuner, og at disse i lavere grad giver brugerne formel indflydelse på husets drift (se kap. 4). Indflydelse i form af uformaliserede idé- og planlægningsmøder og arbejdsgrupper m.m. er mindst udbredt i de små og mellemstore kommuner. Der er flest brugerdrivne kulturhuse i de mellemstore kommuner efterfulgt af de store kommuner.

I de store kommuner arrangerer det lønnede personale husets kulturaktiviteter i højere grad end i alle andre kommuner. Husets faste frivillige arrangerer i høj grad i flest huse i de mindste og mellemstore kommuner og færrest i de store kommuner. Dog er der samtidig en større andel af huse i de mindste og mellemstore kommuner, hvor de faste frivillige slet ikke arrangerer kulturaktiviteter. Jo mindre kommunen er, jo mere arrangerer foreninger, og i de mindste kommuner er den næstmest aktive arrangørgruppe. Professionelle kunstnere er mest udbredt som arrangørgruppe i de mellemstore kommuner og mindst i de mindste kommuner. Kommercielle aktører er en lille arrangørgruppe i alle kommuner, dog er der færre kulturhuse i de store kommuner, hvor denne gruppe slet ikke arrangerer.

Der er samlet set mindst opbakning til brugerinitierede aktiviteter i de kulturhuse, der ligger i de mindste og til dels de mellemstore kommuner. Det svarer godt til, at det er i de

mindste kommuner, at der er færrest huse, som har ansatte eller frivillige tilknyttet huset, der kan hjælpe brugerne med at igangsætte og gennemføre aktiviteter (se ovenfor). Især hvad angår det at stille materiale til rådighed samt tilbyde PR i form af pressearbejde, er der en markant forskel, men husene i de mindste kommuner stiller også i mindre grad udstyr til rådighed. Når det gælder hjælp til PR på sociale medier og hjemmeside samt rådgivning og assistance, skiller de små og mellemstore huse sig negativt ud. Hvad angår lokaler, er de til rådighed i stort set samme omfang i alle størrelser kommuner. Økonomisk støtte både til andet og i form af honorarer til optrædende m.fl. er også i markant større omfang til stede i de store og mellemstore kommuner end i de mindste og til dels de mellemstore kommuner. Det tyder på, at ressourcerne til at bakke op om de brugerinitierede aktiviteter er mindre i de mindste og mellemstore kommuner.

I de mindste kommuner er det over halvdelen af husene, der dækker hele kommunen, mens det kun er tilfældet i omkring en tredjedel af husene i de øvrige kommuner. I mellemkommunerne er der flere huse, der dækker en by inklusiv opland, mens det at dække en stor by er langt mest udbredt i de store kommuner. Det samme gælder det at dække et bestemt boligkvarter, der gælder for hvert femte kulturhus i de store kommuner og næsten hvert tyvende hus i de mellemstore kommuner, mens dette på nær et enkelt hus er fraværende i de mellemstore og mindste kommuner. I mellemkommunerne er det lidt over hvert tiende hus, der dækker en mindre by, mens dette kun gælder en tyvendedel i de mindste og store kommuner. Ingen kulturhuse i de store kommuner dækker en landsby, mens landsbyer dækkes af 5-8% af kulturhusene i de øvrige kommuner. De mindste kommuner skiller sig også ud ved at have dobbelt så mange kulturhuse, der dækker et landområde som de øvrige kommuner.

Nogle af disse forskelle er forventelige. Fx er de mellemstore og største kommuner i landet dem, hvor der ligger store byer. Derfor er det naturligt i disse kommuner, at vi finder flest kulturhuse, der dækker en stor by eller et boligkvarter. Men det peger på nogle forhold omkring fordelingen af kulturhuse mellem og internt i kommuner i Danmark, at nogle af de

andre forskelle er markante: Der er ikke nogen umiddelbart givet grund til, at de store kommuner ikke har kulturhuse, som dækker en landsby, for de store kommuner har typisk et opland, herunder landsbyer. At det forholder sig sådan tyder på en geografisk centralisering af kulturhuse i de store kommuner.

Økonomi

Når vi ser på det økonomiske råderum i kulturhusene er billedet meget ensartet blandt huse i de mindste kommuner, mens der er større variation blandt husene i de øvrige kommuner. Det er i de mindste kommuner, vi finder færrest kulturhuse med en samlet omsætning på under 100.000 kr. Her ligger den typiske omsætning på 250.000-500.000 eller 1-5 mio. kr. Der er ikke nogen huse i disse kommuner med en omsætning højere end 5 mio. kr. Næsten halvdelen af kulturhusene i de mellemstore kommuner har en omsætning på under 250.000 kr. Og i de mellemstore kommuner er der en større variation med en del huse i hele spektret fra under 100.000 kr. op til 5 mio. kr. I de store kommuner er der en væsentligt større andel af huse med en omsætning på 5 mio. kr. og derover. De udgør 28%, mens de udgør 6-7% i mellemkommunerne og slet ikke findes i de mindste kommuner.

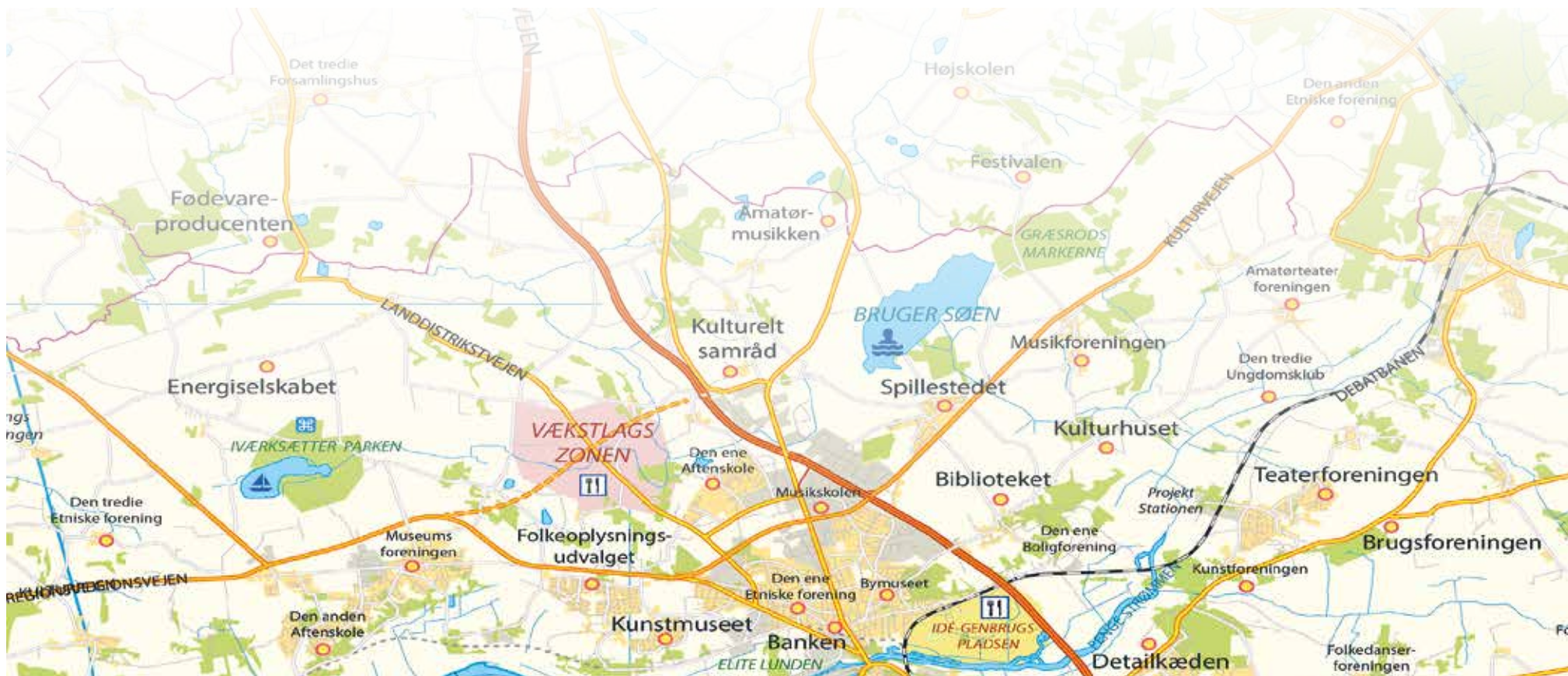
I de store kommuner er omkring to tredjedele af husene i meget høj grad afhængige af kommunale driftsmidler, mens det gælder for omkring halvdelen af husene i mellemkommunerne og godt en tredjedel af husene i de mindste kommuner. Til gengæld er kun en femtedel af kulturhusene i de store kommuner afhængige af kommunal støtte i form af gratis/billige lokaler, mens det gælder for mellem fire og fem af ti huse i de øvrige kommuner. Kulturhusene i de mindste kommuner er i mindst grad afhængige af offentlig projektstøtte såvel som af folkeoplysende aktivitetstilskud. Sidstnævnte er der flest kulturhuse i de store og mellemstore kommuner, der i et eller andet omfang er afhængige af. Samme mønster gælder honorar- eller spillestøtte fra Statens kunstfond: Ingen kulturhuse i de mindste kommuner er i meget høj grad afhængige heraf, mens det gælder for 5-12% af husene i de øvrige kommuner. Ser vi omvendt på ikke-afhængigheden af spillestøtte er det i de store kommuner kun omkring

halvdelen af husene, der slet ikke bruger denne finansieringsform, mens det gælder for næsten tre fjerdedele af husene i de øvrige kommuner.

Der er flest huse i de mellemstore og store kommuner, der i meget høj grad er afhængige af støtte fra private fonde, mens det gælder for ingen eller stort set ingen af husene i de mindste og mellemstore kommuner. I mellemkommunerne er det omkring 4 ud af 10 kulturhuse, der slet ikke er afhængige af denne form for støtte, mens det gælder omkring 3 ud af 10 huse i de mindste og store kommuner. For sponsorindtægter

gælder det, at der er flest huse i de store kommuner, der slet ikke er afhængige heraf, og at der er færrest i de mindste kommuner. Hvad angår egenindtægter er mønstrene på tværs af kommunestørrelse nogenlunde ens. Men der er flest huse i de store kommuner, der i meget høj grad er afhængige af egenindtægt. Det gælder således 55% mod 50% i de mindste, 45% i de mellemstore og 38% i de mellemstore kommuner. Billedet bestyrkes af, at det også i de største og mindste kommuner, at der er færrest huse, som slet ikke er afhængige af egenindtægter.

Hvad angår prispolitikken, skiller de store kommuner sig ud ved at langt færre stiller faciliteterne gratis til rådighed (10% mod 18-22%). Til gengæld har en markant større andel af kulturhusene i de mindste kommuner en pris, der svarer til omkostningerne eller skal give overskud (i alt 41% mod 6% i de store byer og 10-14% i mellemkommunerne). Jo større kommunen er, jo mere udbredt er en differentieret prispolitik.

Regionale forskelle

I den næste delanalyse ser vi på regionale forskelle. Det antal respondenter, vi har med i undersøgelsen fra de respektive regioner er:

- Region Hovedstaden: 73
- Region Sjælland: 34
- Region Syddanmark: 68
- Region Midtjylland: 55
- Region Nordjylland: 24

Organisering og rammer

Der er store regionale forskelle, hvad angår organiseringsformen. De kommunale institutioner er væsentligt mere udbredte i Region Hovedstaden, hvor de udgør omkring halvdelen

af kulturhusene, mens de kun udgør lidt over en femtedel i såvel Region Syddanmark som Region Midtjylland. Kun 7% af kulturhusene i Region Hovedstaden er selvejende institutioner, mens det er 34% i Region Midtjylland. Foreninger er mere ligeligt fordelt mellem regionerne med 38% som den højeste andel i Region Midtjylland og 26% som den laveste andel i Region Hovedstaden. Undersøgelsens få private kulturhuse findes i Region Hovedstaden (3%) og Region Syddanmark (1%).

I forhold til betegnelserne på husene er billedet generelt ret ens i de forskellige regioner. Dog skiller Region Nordjylland sig ud ved slet ikke at have beboerhuse og ved at have færrest forsamlingshuse (11%).

Der er flest huse fra før 1960 i Region Nordjylland (13%) og Region Syddanmark (13%) og flest fra 1970'erne i Region Hovedstaden (16%). De helt nye huse fra de sidste ti år er mest

udbredte i Region Syddanmark (37%), og i alle regioner er mere end halvdelen af husene fra efter årtusindskiftet.

Omkring fire ud af ti kulturhuse i Region Syddanmark, Nordjylland og Midtjylland har intet lønnet personale, mens det gælder for omkring tre af ti i Hovedstaden og Sjælland.

Kulturhusene i Region Hovedstaden og Region Midtjylland har den største andel huse uden frivillige, mens andelen er lavest i Region Nordjylland og Syddanmark. Denne region skiller sig også ud ved at have den største andel af huse med mange frivillige tilknyttede, især er det bemærkelsesværdigt, at 12% af kulturhusene her har over 200 frivillige. Det mest udbredte antal frivillige er også højere i Nordjylland, hvor 28% af husene har 51-100 frivillige, mens husene i Region Hovedstaden, Region Sjælland og Region Midtjylland typisk har 21-50 frivillige og Region Syddanmark typisk har 11-20.

Tabel 7: Regionale forskelle

Region Nordjylland	Region Midtjylland	Region Syddanmark	Region Sjælland	Region Hovedstaden
<ul style="list-style-type: none"> • Flest frivillige • Flere huse uden ansatte 	<ul style="list-style-type: none"> • Størst andel af selvejende institutioner 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse uden ansatte 	<ul style="list-style-type: none"> • Har typisk 21-50 frivillige 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunale institutioner markant mere udbredte
<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse hvor borgerne kommer for at udvikle sig og lære nyt • Træ- og metalarbejde mest udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse hvor borgerne kommer for at udfolde sig praktisk/kreativt • Flere huse hvor borgerne kommer for at udvikle sig og lære nyt 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse hvor borgerne kommer for at udfolde sig praktisk/kreativt • Færre huse med skrivekunst som aktivitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere publikumsaktiviteter • Debatarrangementer mere udbredte • Håndarbejde og billedkunst og kunsthåndværk mest udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere publikumsaktiviteter • Filmforevisninger mere udbredte
<ul style="list-style-type: none"> • Flest huse hvor de frivillige organiserer aktiviteterne • Højeste grad af formel brugerindflydelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest huse med under 1000 brugere • Mere udbredt at de ansatte arrangerer aktiviteterne • De brugerdrevne huse er lidt mindre udbredte 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioriterer en bredt sammensat brugergruppe lavere • Brugerdrevne huse er lidt mere udbredte 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioriterer en bredt sammensat brugergruppe højest • Uformaliserede brugermøder mest udbredt 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioriterer en bredt sammensat brugergruppe lavere • Flest brugere • Mere udbredt at de ansatte arrangerer aktiviteterne • Laveste grad af formel brugerindflydelse
<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse med omsætning på under 100.000 kr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Færre huse der er afhængige af gratis/billige kommunale lokaler • Flest huse hvor brug af husets faciliteter skal generere overskud 	<ul style="list-style-type: none"> • Færre huse der er afhængige af gratis/billige kommunale lokaler 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere huse med omsætning på under 100.000 kr. • Flest huse der er meget afhængige af kommunale driftsmidler 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest huse der stiller faciliteter gratis til rådighed for borgerne

Aktiviteter

Formålet med at komme i kulturhusene i de forskellige regioner adskiller sig. Region Syddanmark og Region Midtjylland skiller sig ud ved at have flere huse, hvor brugerne i meget høj grad kommer for at udfolde sig praktisk/kreativt, mens der i Region Nordjylland er markant flere huse, hvor dette kun i ringe grad eller slet ikke er et formål med at komme i huset. I Region Nordjylland og Region Midtjylland er der en større andel af huse, hvor brugerne i meget høj eller væsentlig grad kommer for at udvikle sig og lære nyt. I Region Syddanmark er der en større andel, der kommer for at opleve andres kunst. Betydningen af socialt samvær vurderes til at have størst betydning i Region Sjælland, mens det at engagere sig i samfundsspørgsmål og bidrage til civilsamfundet vurderes som vigtigst i Region Nordjylland.

Når vi ser på publikumsaktiviteter, så er det samlede billede, at det er de samme aktiviteter, der er hyppige i husene i de forskellige regioner, men husene i Region Hovedstaden og Region Sjælland har generelt lidt flere forskellige aktiviteter at tilbyde. Derudover er der små regionale forskelle ift. enkelte aktiviteter, fx er der færrest kulturhuse i Region Midtjylland og Region Nordjylland, der udbyder fællesspisning (59 og 56%), og filmforevisninger er mest udbredt i Region Hovedstaden. I Region Syddanmark er litteraturoplæsninger mindre udbredt end i de andre regioner, mens debatarrangementer er mere udbredte i Region Sjælland.

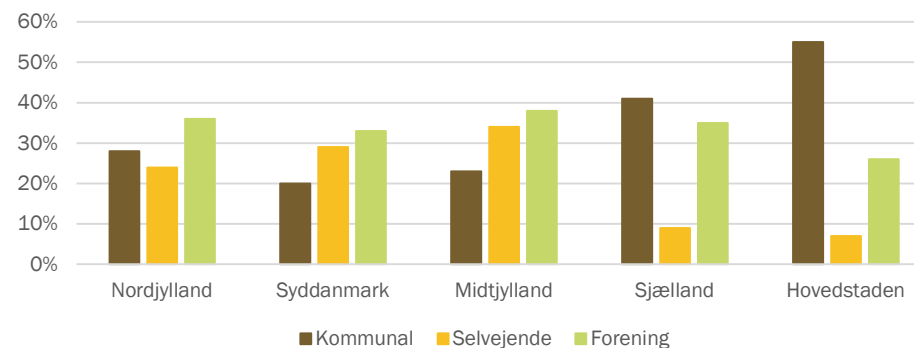
Også hvad angår de aktiviteter, brugerne selv kan praktisere, er det samlede billede relativt ens, dvs. at det er de samme aktivitetstyper, der dominerer i de forskellige regioner. Region Syddanmark skiller sig ud med en lavere andel huse, hvor der er skrivekunst, og ved sammen med Region Nordjylland i mindre grad at have dyrehold, nyttehaver, planteværksteder m.m. I Region Nordjylland er borgermøder og/eller politisk aktivisme e.l. heller ikke nær så udbredt som i de øvrige regioner, ligesom leg og spil heller ikke er det. Til gengæld er træ- og metalarbejde mest udbredt her. Det samme gælder håndarbejde, der også er mere udbredt i Region Sjælland, hvor også madlavning og billedkunst og kunsthåndværk er mere udbredt end i de øvrige regioner. Sammen med Region Hovedstaden er der i Region Sjælland desuden en større udbredelse af film og digitale medier, leg og spil samt bevægelse.

Brugergrupper og brugertal

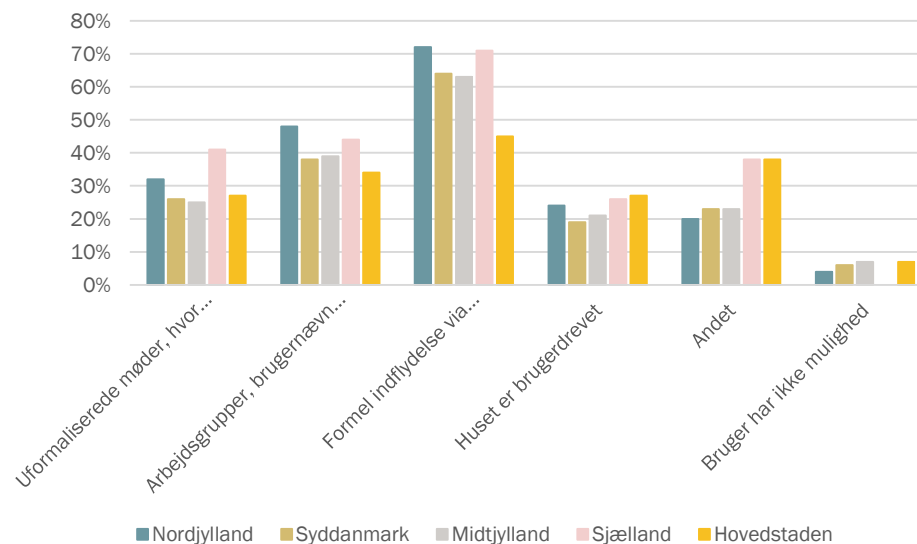
Kulturhusene i Region Sjælland prioriterer det at have et stort antal brugere og en sammenlagt brugergruppe højere end kulturhusene i de øvrige regioner. Brugernes medindflydelse prioriteres højest i Hovedstaden og Sjælland og lavest i Syddanmark og Nordjylland. At brugerne mødes og interagerer prioriteres ligeledes højest i Region Hovedstaden og Region Sjælland.

Når det gælder målgruppe, så kommer børn og børnefamilier regelmæssigt i færrest af husene i Region Nordjylland og Region Sjælland. Også borgere med minoritetsetnisk baggrund kommer regelmæssigt i færre af husene i Region Sjælland (12%), mens de er mest

Organisationsform

Brugernes mulighed for indflydelse på husets virke

udbredte i kulturhusene i Region Midtjylland (39%). De udsatte borgere er en regelmæssig målgruppe i færrest af husene i Region Syddanmark, og unge er mindst hyppig som målgruppe i Region Hovedstaden.

Region Midtjylland og Region Sjælland har den største andel af huse, der havde 0-1.000 brugere i 2019. Region Hovedstaden har markant flere huse med mange brugere, i alt 22% af husene i denne region havde mere end 100.000 brugere i 2019. I såvel Region Syddanmark som Region Nordjylland var det mest udbredte antal 1.001-5.000 brugere, mens det mest udbredte besøgstal i Region Sjælland var på 10.001-50.000.

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Det lønnede personale står i lidt højere grad for at arrangere husets kulturaktiviteter i Region Midtjylland. Region Nordjylland skiller sig ud ved at have flest huse, hvor husets faste frivillige i meget høj grad arrangerer kulturaktiviteterne. Der er flest huse i Region Sjælland, hvor frivillige slet ikke arrangerer kulturaktiviteter.

Husets øvrige brugere står i højere grad for kulturaktiviteterne i Region Hovedstaden, mens denne gruppe slet ikke arrangerer i den største andel af husene i Region Nordjylland. Foreninger i lokalområdet arrangerer i mindst grad i Region Nordjylland. Offentlige myndigheder står i højere grad for at arrangere kulturaktiviteter i Region Midtjylland, mens offentlige og offentligt støttede kulturinstitutioner står for en større andel aktiviteter i Region Sjælland.

Der er færrest huse i Region Nordjylland, hvor professionelle kunstnere i høj eller væsentlig grad står for kulturaktiviteterne, mens der i Region Hovedstaden og Region Syddanmark er den laveste andel af huse, hvor professionelle kunstnere slet ikke arrangerer. Kommercielle aktører står i højere grad for at arrangere i Region Nordjylland og Syddanmark.

Mønstret i forhold til hvilke former for støtte til brugerinitierede aktiviteter, der er mest udbredt, er det samme i alle fem regioner, men Region Sjælland skiller sig positivt ud, idet langt

de fleste former for støtte er mere udbredt her. Undtagelserne er assistance og rådgivning samt anden økonomisk støtte, hvor Region Hovedstaden ligger højest. Husene i Region Syddanmark skiller sig negativt ud i forhold til økonomisk støtte, hvor de ligger lavest ift. både honorar og anden økonomisk støtte.

Mulighederne for at få indflydelse på kulturhusets virke varierer mellem regionerne. Der er flest huse, hvor brugerne har indflydelse via formaliserede beslutningsfora i Region Nordjylland og Region Sjælland, mens den form for indflydelse er lavest i Region Hovedstaden (45%). Uformaliserede møder er mest udbredt i Region Sjælland, mens arbejdsgrupper, brugernævn e.l. er mest udbredte i Region Nordjylland. De brugerdrevne huse er lidt mere udbredte i Region Hovedstaden og Region Sjælland og lidt mindre udbredte i Region Midtjylland. I Region Sjælland er der ingen huse, hvor brugerne ikke har mulighed for indflydelse på husets virke, og der tegner sig et samlet billede af, at det er i denne region, brugerne har mest indflydelse.

Når vi ser på, hvilket geografisk område, husene i de forskellige regioner dækker, er der en forskel i forhold til andelen af huse, der dækker et boligkvarter, idet de er mest udbredte i Region Hovedstaden og Region Midtjylland (9%). Der er den største andel af huse, der dækker et landområde i Region Nordjylland (13%) og i Region Syddanmark (12%). I Region Syddanmark finder vi også den største andel huse, der dækker en mindre by (18%). Som oven for i analysen af forskelle baseret på kommunestørrelse er nogle af disse forskelle forventede.

Økonomi

Det er i Region Nordjylland og Region Sjælland, at vi finder den største andel (hhv 33 og 38%) huse med den laveste omsætning, op til 100.000 kr. Både i disse to regioner og i Region Hovedstaden er dette den mest udbredte omsætningsstørrelse. I Region Syddanmark er den mest udbredte størrelse 250.001-500.000 kr. og i Region Midtjylland er det 1-5 mio. kr. De økonomisk set helt store huse med en omsætning på 5 mio. kr. og derover er mest udbredte i Region Nordjylland.

Vi finder flest huse, der i meget høj grad er afhængige af kommunale driftsmidler i Region Sjælland (71%) og færrest i Region Syddanmark (43%). Det er også her, der er flest huse, der slet ikke er afhængige af kommunale driftsmidler, mens der er færrest af disse huse i Region Hovedstaden. Kulturhusene i Region Sjælland er de mest afhængige af billige/gratis kommunale lokaler (56% i meget høj grad), mens der er flest huse i Region Syddanmark (53%) og Region Midtjylland (46%), der slet ikke er afhængig af denne form for støtte. Det er kulturhusene i Region Hovedstaden og Region Sjælland, der er mest afhængige af offentlig projektstøtte, mens det er husene i Region Midtjylland og Region Nordjylland, der er mindst afhængige heraf.

Der er en ret lille andel af husene i alle regioner, som er afhængige af aktivitetstilskud via Folkeoplysningsloven og det samme gælder honorar- eller spillestøtte. Dog er omkring hvert tredje kulturhus i Region Nordjylland afhængig af denne støtte i minimum nogen grad, hvilket er væsentlig mere end i de andre regioner (mellem 13 og 24%). Der er også en større andel af de nordjyske huse, der mindst i nogen grad er afhængig af private fonde, ligesom det er her, at der er den laveste andel (25%) af huse, som slet ikke er afhængige af denne form for støtte. Det er især i Region Midtjylland, vi finder huse, der er afhængige af sponsorindtægter, og det er også i denne region og i Region Syddanmark, der er færrest huse, der slet ikke er afhængige heraf.

Der er stort set ingen huse i Region Nordjylland, der slet ikke er afhængige af egenindtægter, men det er i Region Midtjylland, vi finder den største andel af huse, som i meget høj grad er afhængige heraf. Den største andel af huse, der slet ikke er afhængige af egenindtægter findes i Region Sjælland (24%).

Der er relativt store forskelle på prispolitikken, fx kan faciliteterne bruges gratis i flest kulturhuse i Region Hovedstaden (29%) og færrest i Region Midtjylland (7%). Her finder vi også flest huse (9%), der skal generere overskud på at stille faciliteterne til rådighed. Den prispolitik findes slet ikke blandt husene i Region Nordjylland og Region Sjælland.

Geografisk dækningsområde

Det sidste geografiske parameter, vi har kigget på for at udforske forskelle blandt kulturhusene i undersøgelsen, er hvilket geografisk område, de primært dækker. For at forenkle sammenligningerne har vi slået nogle af kategorierne fra spørgeskemaet sammen og er endt med følgende kategorier:

- en hel kommune (86 kulturhuse)
- en stor/mindre by med/uden opland (118 kulturhuse)
- et bestemt boligkvarter (15 kulturhuse)
- en landsby/et landområde (37 kulturhuse)

Organisering og rammer

Når vi ser på de forskellige faciliteter, så skiller husene i bestemte boligkvarterer sig ud ved at værkstedsfaciliteter er markant mere udbredte her. Til gengæld har færre af disse huse åbne rum. Mad og drikke er lige udbredt i alle husene, mens husene i landsbyer og landområder i mindre grad stiller hjælp til rådighed.

En interessant forskel er, at der er flest huse i en stor/mindre by med/uden opland, der kalder sig et kulturhus, mens denne betegnelse er mindst udbredt blandt husene, der dækker et boligkvarter. Blandt disse er der flere, der kalder sig beboerhus end kulturhus. I landsbyer/landområder er der langt flest huse, der udover eller i stedet for at kalde sig et kulturhus, bruger betegnelsen 'forsamlingshus'. På landet og i landsbyer er betegnelserne aktivitetshus eller aktivitetscenter også mere udbredte.

Der er tydeligvis flest lønnede årsværk i de kommunedækkende huse, efterfulgt af huse i byer, og færrest i landsby/landområde-husene.

Der er meget få ældre huse blandt de huse, der dækker hele kommuner og/eller byer, og slet ingen blandt kvartershusene. Til gengæld stammer ikke mindre end en femtedel af landsby/landområde-husene fra før 1960, så det er tydeligvis mest i landsbyer og landområder, at vi finder kulturhuse i Danmark, der er mere end tres år gamle. Næsten halvdelen af kvartershusene stammer fra 1970'erne eller 1980'erne. De by-dækkende og kommunedækkende kulturhuse er steget gradvist i antal nyetableringer henover perioden. Modsat springer antallet af nyetableringer af huse i landsby/landområderne i 10'erne. 14% af husene i landsbyer/landområder blev etableret i 00'erne, mens det var hele 30% i 10'erne. Det er altså blandt husene i landsbyer/landområder, at vi finder den største aldersspændvidde.

Tabel 8: Geografisk dækningsområde

En hel kommune	En stor/mindre by m./u. opland	Et bestemt boligkvarter	En landsby/et landområde
<ul style="list-style-type: none"> • Har flest årsværk • Næstflest organiseret som kommunal institution • Flere huse med scene/udstillingsrum 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest huse der kalder sig kulturhus • Flest huse fra 2010'erne 	<ul style="list-style-type: none"> • Næsten alle har værksteder • Flere huse fra enten 70'erne og 80'erne eller 00'erne eller 10'erne • Færrest huse med scene/udstillingsrum • Flest organiseret som kommunal institution 	<ul style="list-style-type: none"> • Færrest årsværk • Ældste huse • Flest huse der betegner sig forsamlingshus • Flest organiseret som forening
<ul style="list-style-type: none"> • Større andel brugere der kommer for at opleve kunst • Flere aktiviteter • Flest hus, hvor borgerne kan lave teater/scenekunst 	<ul style="list-style-type: none"> • Større andel brugere der kommer for at opleve kunst • Flere aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Dobbelt så mange huse med dyrehold, nyttehaver, planteværksted m.m. 	<ul style="list-style-type: none"> • Færre huse der viser film og har litteraturoplæsninger • Flere huse der har borgermøder og madlavning
<ul style="list-style-type: none"> • Mest vigtigt at brugerne har indflydelse på husets virke 	<ul style="list-style-type: none"> • Mest vigtigt at brugere mødes og interagerer 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest med minoritetsetniske og udsatte borgere som brugergruppe 	<ul style="list-style-type: none"> • Laveste besøgstal • Ældre er en mere udbredt målgruppe • Borgere med minoritetsetnisk baggrund er en mindre udbredt målgruppe
<ul style="list-style-type: none"> • Mest afhængig af kommunale driftsmidler og støtte i form af gratis/billige lokaler • Flest med gratis brug af faciliteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Næstmest afhængig af kommunal støtte i form af gratis/billige lokaler 	<ul style="list-style-type: none"> • Flest huse hvor de fleste faciliteter stilles gratis til rådighed 	<ul style="list-style-type: none"> • Laveste omsætning • Mest afhængige af egenindtægter

Aktiviteter

De kommunedækkende huse vurderer i højere grad end alle andre huse, at brugerne i meget høj grad kommer for at udvikle sig og lære nyt, opleve andres kunst, indgå i socialt samvær og engagere sig i samfundsspørgsmål og bidrage til civilsamfundet. I tråd med, at værkstedsfaciliteter er mest udbredte i kvartershusene, er det også her, flest brugere kommer for at udfolde sig praktisk/kreativt.

Paletten af aktiviteter, man kan være publikum til, er den samme uanset geografisk dækningsområde, men udbuddet er lidt mindre i kvartershusene og husene i landsbyer/landområder. Færre huse i en landsby/et landområde har filmforevisninger (27% mod 33% i boligkvartershusene og 43-50% i de øvrige). En lignende forskel er der på udbuddet af litteraturoplæsninger. 30% af huse i en landsby/et landområde byder på litteratur i form af oplæsning mod fx 51% af husene i byer. I de huse, der dækker en hel kommune, er der flere debatarrangementer end i de øvrige huse.

Når vi ser på hvilke aktiviteter, brugerne kan praktisere, ser vi en sammenhæng mellem det, at kvartershusene oftest har værkstedsfaciliteter og at træ- og metalarbejde, reparationer samt billedkunst og kunsthåndværk er mere udbredte her end i de øvrige huse. Blandt kvartershusene, er det også i mere end dobbelt så mange i forhold til de øvrige, at brugere, har mulighed for dyrehold, nyttehaver, planteværksted e.l. Det gælder hvert femte boligkvartershus. Sammen med gruppen af huse, der dækker en landsby/et landområde ligger denne gruppe også højest med hensyn til at facilitere madlavning. Det ses i ca. halvdelen af disse to husgrupper (46% og 51%) mod kun knap en tredjedel af de øvrige.

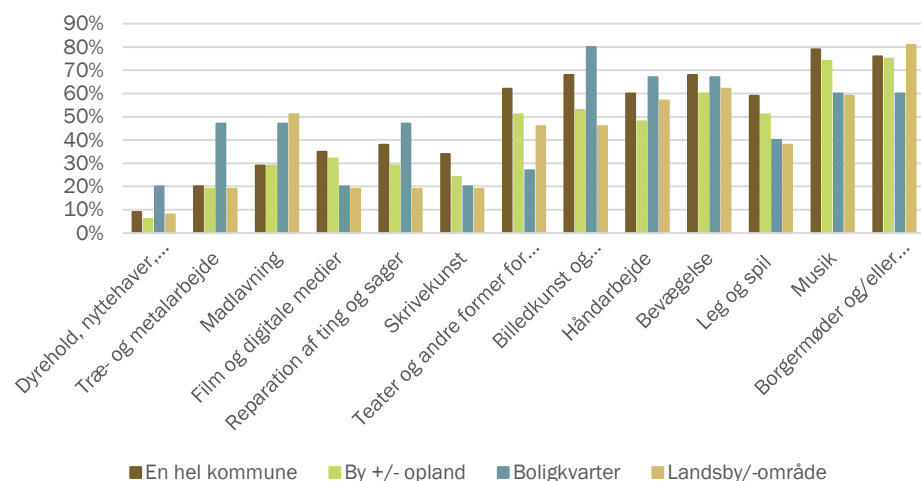
Husene i en landsby/et landområde har generelt lidt færre aktiviteter, som brugerne selv kan praktisere. Dog ligger denne gruppe huse øverst, hvad angår borgermøder og/eller politisk aktivisme. Det kan man praktisere i fire ud af fem huse på landet, mens det er mindst udbredt i kvartershusene.

Husene, der dækker en hel kommune, og de, der dækker en stor/mindre by med/uden opland ligner generelt hinanden mht. hvilke aktiviteter, der udbydes, dog med den forskel, at de klassiske kunstneriske discipliner er mere udbredte i de kommunedækkende huse. Aktiviteterne leg og spil og bevægelse er mest udbredt i de kommunedækkende huse.

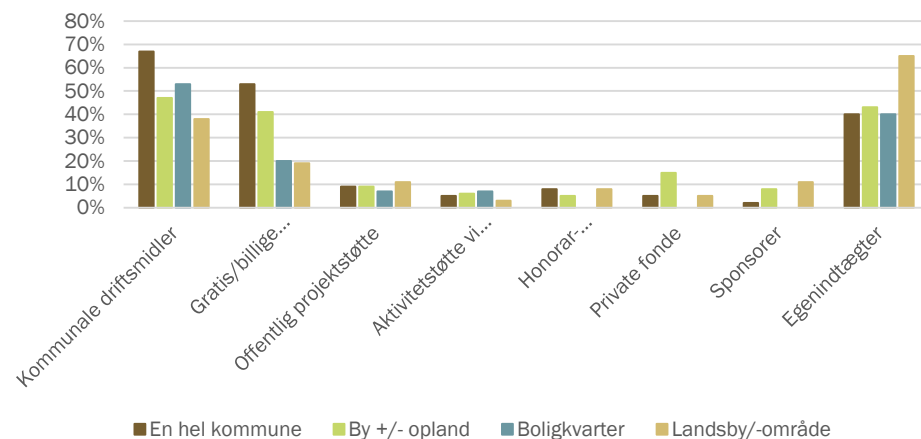
Brugergrupper og brugertal

Brugerfladen ligner meget hinanden på tværs af husene, men et par forskelle er der. Ældre kommer regelmæssigt i 95% af landsby/landområde-husene, mens det kun er i 80-86% af de øvrige huse. En meget markant forskel er, at det kun er i 3% (svarende til ét) af landsby/landområde-husene at borgere med minoritetsetnisk baggrund kommer regel-

Aktiviteter, brugerne selv kan praktisere

Finansieringskilder, huset i meget høj grad er afhængig af

mæssigt. I de øvrige tre kategorier er det i 28-60% af husene, med den højeste andel i kvartershusene. Årsagen til denne variabel er øjensynligt, at minoritetsetniske borgere primært bor i byer, og at det er kvartershuse i almennyttigt boligbyggeri, som både gør meget for at være lokalt forankrede og har stor søgning fra minoritetsetniske borgere, som bor der.

Antallet af brugere varierer meget. Kvartershusene har det lavest antal brugere, idet næsten halvdelen af disse huse har under 5.000 brugere. Blandt de huse, der dækker en hel kommune, er der færrest med et brugerantal på under 1.000, og en tredjedel af disse huse har 10.000-50.000 brugere. Blandt kulturhusene, der dækker en by med eller uden opland har en fjerdedel 1.000-5.000 brugere, omkring en sjettedel har 5.000-10.000 og yderligere en femtedel har 10.000-50.000. Landsbyerne og landområderne har den næststørste andel af huse med under 1.000 brugere, men samtidig har de den største andel af huse med over 500.000 brugere.

Involvering af borgere og forskellige arrangørgrupper

Antallet af ansatte i husene i de forskellige områder slår igenem i svarene om omfanget af aktiviteter, der arrangeres af forskellige grupper. Ikke overraskende er der flest (54%) af husene i landsby/landområder, der svarer, at husets lønnede personale slet ikke arrangerer aktiviteter. Men husene i byer er overraskende tæt på med 42%.

Måden, hvorpå brugere har indflydelse på husenes virke, ligner hinanden, bortset fra, at der er væsentligt flere huse i landsbyer/landområder og i byerne, som muliggør indflydelse via generalforsamlinger og andre formaliserede fora. Det drejer sig om 65-73% mod 33-52% i de to øvrige og stemmer overens med, at der i samme hus-kategorier er en overvægt af henholdsvis foreningsorganiserede huse, henholdsvis huse organiseret som kommunale institutioner.

Lidt overraskende er det blandt kvartershusene, at der er flest som bakker op om brugerinitierede aktiviteter med økonomiske bidrag. 53% af dem svarer, at de giver bidrag i form af ho-

norarer til optrædende, undervisere m.v. og 47% at de bakker op med anden økonomisk støtte til aktiviteterne. Blandt de andre huse er det kun 22-42%, som bakker op på disse måder.

Økonomi

Husenes samlede økonomi varierer men uden at der tegnes et klart billede. Blandt de, der dækker en hel kommune er der to årlige omsætningsbeløb, som mellem hvert tredje og hvert fjerde hus har, nemlig den laveste, 0-100.000 kr., og den relativt høje, 1.000.000-5.000.000. Kvartershusene har en noget jævnere fordeling i beløbskategorierne, men ingen af disse har en omsætning på over 10 mio. kr. Det er kun 16% af landsby/landområde-husene, der har den laveste årlige omsætning (under 100.000 kr.), mens det er 24% eller ca. en fjerdedel af husene, der dækker byområder, som har det. Der er flere (54%) kulturhuse i landsby/landområder, som har omsætninger i de to næstlaveste kategorier, dvs. 100.000-500.000 kr. end husene i byerne, hvor kun en tredjedel har det, og der er tilsvarende flere huse i byerne, som har højere årlige omsætninger.

Forventeligt er de kommunedækkende kulturhuse mest afhængige af kommunale driftsmidler. 67% er det i meget høj grad og kun 8% slet ikke. Det er også disse huse, der er mest afhængige af gratis/billige kommunale lokaler. De huse, der er mindst afhængige af både kommunale driftsmidler og gratis/billige kommunale lokaler, er de, der dækker en landsby eller et landområde. Derfor er det heller ikke overraskende, at kulturhusene, der dækker en landsby/et landområde, er mest økonomisk afhængige af egenindtægter. Her er 42% af husene i meget høj grad afhængige af gratis/billige lokaler, mens 43% slet ikke er.

Generelt er kulturhuse i Danmark ikke afhængige af sponsorindtægter, men det gælder især kvartershusene. Her svarer samtlige, at de enten i ringe grad eller slet ikke er afhængige af sponsorer, mens der er 21-33pct. af de øvrige, som er det i nogen grad. Det samme billede tegner sig – dog ikke helt så markant – når vi ser på afhængighed af støtte fra private fonde.

Prispolitikkerne varierer en del. Husene i landsbyer/landsområder skiller sig ud ved i væsentlig større omfang at have skulde have omkostningerne dækket eller skulle have overskud (i alt 32%). Til gengæld er der en større andel af disse huse, der ingen ansatte har, og dermed ikke lønudgifter. Der er den største andel af de kommunedækkende huse, der stiller faciliteterne gratis til rådighed. Husene i beboerkvarterne har typisk en prispolitik, hvor det meste er gratis, men med en lille brugerbetaling på enkelte faciliteter. I de bydækkende huse er prispolitikken typisk differentieret.

Opsummering

Når vi ser på de geografiske forskelle, så tegner analysen først og fremmest et billede af, at geografi betyder noget, uanset om det er kommunestørrelse, region eller hvilket område, et kulturhus dækker. Vores analyse heraf kratter kun i overfladen af disse forskelle, som er ret afgørende i forhold til en geografisk decentralisering af kulturlivet. Hvad der er årsagen til, at kulturhusene i Region Nordjylland er mere afhængige af frivillige, og at der er flest kommunale kulturhuse i de store kommuner og mange af de øvrige forskelle, vi har påvist i denne geografiske analyse, kan vi ikke umiddelbart give svar på, for der er givetvis komplekse forhold på spil. Men vores analyse giver i hvert fald et indblik i, at der er geografiske forskelle, som det vil være vigtigt at forstå for at kunne arbejde kulturpolitisk med kulturhuse i hele landet.

Konklusion

Ud fra vores undersøgelse af kulturhuse i Danmark tegner der sig to overordnede konklusioner. Den første er, at der er et stort antal kulturhuse fordelt over hele landet, og at kulturhuse dermed er en vigtig del af den kulturelle infrastruktur, der sikrer, at alle borgere i Danmark har adgang til at praktisere og opleve kultur. Derfor er kulturhusene en central brik i en national kulturpolitisk diskussion om adgang til kultur.

Samtidig tegner der sig et billede af, at mange kulturhuse ikke alene tilbyder borgerne at deltage i kulturaktiviteter som publikum eller som udøvende, men også danner ramme for, at borgerne selv kan arrangere kulturaktiviteter, være frivillige og være med til at tage beslutninger gennem enten et formelt medlemsdemokrati eller andre borgerinddragende fora. Det betyder, at der i kulturhusene udspiller sig demokratiske processer, som i et samfundsperspektiv er væsentlige for vores demokrati.

Den anden overordnede konklusion er, at der er en stor mangfoldighed af kulturhuse i Danmark. Netop mangfoldigheden gør det imidlertid yderst vanskeligt at konkludere på analysen, og vi kan derfor ikke tegne billedet af 'det typiske kulturhus' eller 'det gennemsnitlige kulturhus'. Især når det kommer til økonomi, organisering og størrelse er der en stor variation. Men helt overordnet viser vores undersøgelse, at kulturhusene råder over en række faciliteter, herunder åbne rum og scene/udstillingsrum, der danner rammen om en bred vifte af kulturaktiviteter. Desuden er kulturhusene kendetegnet ved at kombinere forskellige aktiviteter, både hvad angår genrer og på tværs af publikumsaktiviteter og aktiviteter, hvor brugerne selv er udøvende. Såvel lønnede ansatte som frivillige spiller en afgørende rolle for kulturhusene som primære arrangører af kulturaktiviteterne, men også andre grupper fra især civilsamfundet er vigtige aktører, mens offentlige og kommercielle aktører spiller en væsentligt mindre rolle.

Når vi sammenligner bibliotekerne med de øvrige kulturhuse kommer der vigtige forskelle frem. Her tegner der sig et billede af, at de øvrige kulturhuse og bibliotekerne er relativt ens, når det kommer til faciliteter og til udbuddet af aktiviteter. Dog er vægten i de øvrige kulturhuse i højere grad på aktiviteter, borgerne selv kan praktisere. Organisatorisk og økonomisk er der til gengæld store forskelle. Bibliotekerne er væsentligt større, når det gælder økonomi, besøgstal og antal ansatte. Desuden er det mere udbredt på bibliotekerne at stille faciliteter gratis til rådighed for aktiviteter, som sker på initiativ af borgerne. Omvendt står frivilligheden stærkere i de øvrige kulturhuse, hvor brugerne også har en højere grad af indflydelse.

Gennem de organisatoriske og geografiske delanalyser har vi fået øje på vigtige forskelle. På tværs af de forskellige analyser tegner der sig et billede af, at foreningsformen er mere udbredt i kulturhusene i de små kommuner, og at brugersegmentet er smallere jo mindre et samfund, et kulturhus ligger i. Tilsvarende har det vist sig, at de kommunale kulturhuse primært ligger i byområder og de store kommuner, og at disse i højere grad er drevet af et større antal ansatte og rummer mange forskellige aktiviteter. Der er dermed en fortætning i både byer og større kommuner af kulturhuse med flere ressourcer og en bredere vifte af aktivitetsmuligheder for brugere. I og med, at undersøgelsen inkluderer et så stort antal kulturhuse har det været muligt at få øje på en lang række af disse forskelle, men der er ingen tvivl om, at vi her mangler supplerende data fra kvalitative undersøgelser for at tegne et mere nuanceret billede af de forskellige kulturhustyper. Samtidigt vil vi også understrege, at når vi har set på geografiske forskelle, har vi ikke foretaget beregninger af samlet kulturhuseøkonomi per kommune eller region og sammenholdt det med befolkningstal. En sådan analyse har ligget uden for vores undersøgelse.

Undervejs i arbejdet med rapporten har vi drøftet resultaterne med forskellige kulturhusrepræsentanter. Nogle af disse har udtrykt bekymring for, at vores rapport kan spændes for en politisk vogn, måske især lokalt. Man kunne for eksempel forestille sig, at kommunalpolitikere ville læse rapporten som et belæg for, at der er for mange kulturhuse i deres kommune, eller at der kan spares på bibliotekerne, når nu kulturhusene kan det samme for det halve. Vi mener ikke, at vores rapport kan bruges som et sagligt argument for den form for besparelser. Det er tydeligt i analysen, at de forskellige former for kulturhuse, herunder bibliotekerne, har hver deres styrker. Vi håber derfor, at vores rapport i stedet bliver anvendt til at kvalificere den kulturpolitiske debat – til at forstå de lokale forskelle og de forskellige værdier bag og kvaliteter ved de forskellige former for kulturhuse. Som sådan kan rapporten

være med til at stille spørgsmål som: Hvor vigtigt er det for os, at kulturhusene danner rammen om borgernes egne kulturaktiviteter? Hvilke værdier bidrager frivillige med? Hvad betyder det for os, at borgerne selv deltager i beslutningsprocesserne? Hvordan kan vi sikre forskellige borgeres adgang til kulturhusene?

DELTAGs formål

Denne undersøgelse indgår i det samlede DELTAG-projekt, der har tre overordnede mål:

- **at skabe lokal opkvalificering og dermed styrke udviklingsmulighederne for kulturhuse og andre borgerinvolverende kulturinstitutioner.**
- **at skabe øget viden om borgerinddragelse og deltagelsesprocesser i kulturhusene/institutionerne samt om disses betydning for kreativ udfoldelse, sociale fællesskaber og uformelle lære- og demokratiprocesser.**
- **at udvikle en borgerinvolverende forskningsmetode, der kan bruges i fremtidige samarbejder mellem forskere og kulturhuse/-institutioner**

Det er vigtigt at pointere, at denne rapport ikke opfylder alle tre mål. Ser vi på dem ét for ét, så er det klart vores håb, at denne rapport bidrager til det første mål om en opkvalificering lokalt (men også nationalt). Rapporten tilbyder et solidt vidensgrundlag til såvel kulturpolitiske diskussioner om prioriteringer som kulturhusenes egne strategiske udviklinger. Rapporten kan understøtte kulturhusenes egenforståelse af deres placering i et lokalt og nationalt kulturlandskab. Det enkelte kulturhus kan sammenholde det overordnede billede med dets egne specifikke vilkår og måden, hvorpå det danner ramme for borgernes kulturaktiviteter og aktive engagement i at organisere kulturaktiviteter i for eksempel frivillige fællesskaber. Den øgede indsigt kan anvendes i det enkelte kulturhus til at diskutere faciliteter, borgernes muligheder, husets værdier og organisering – i ledelsen, i bestyrelsen eller i frivilligruppen, med borgerne, med andre kulturhuse, med lokalpolitikere, fonde osv. Den store mangfoldighed, som

rapporten præsenterer, giver også det enkelte kulturhus lejlighed til at spejle sig i et mulighedsfelt og tydeligere kommunikere internt og eksternt, hvad der er dets særlige profil og værdigrundlag. Alt dette afhænger naturligvis af, at rapporten bliver læst og anvendt. I kraft af DELTAG-projektet har vi gennem udarbejdelsen af rapporten haft en dialog med mange kulturhuse og ledelsen i KHiD om, hvad der var interessant for dem ift. vores analyser. Denne dialog med kulturhusene som aftagere af rapportens resultater er et vigtigt aspekt af DELTAG fremadrettet.

Rapporten bidrager i høj grad også til det andet mål om at skabe øget viden om borgerinddragelse og deltagelsesprocesser i kulturhusene/institutionerne. Rapporten har fokuseret på både deltagelse i kulturaktiviteter, herunder forskellige former for kulturaktiviteter, målgrupper m.m. og på deltagelse i beslutningsprocesser og organisering af kulturaktiviteter. Gennem de forskellige delanalyser er der også skabt viden om, hvad organisatoriske og geografiske forskelle har af betydning for, hvordan kulturhusene er ramme om de to former for deltagelse, beslutningstagning og arrangement af aktiviteter. Det omfattende og systematiske overblik skal i de næste faser af DELTAG suppleres med kvalitative undersøgelser, der i højere grad bliver i stand til at tilføje nuancer, give bud på årsagssammenhænge og svare på spørgsmål om, hvorfor deltagelse og borgerinddragelse er vigtig, herunder hvad brugerne selv oplever og værdsætter.

Det sidste mål om at udvikle en borgerinvolverende forskningsmetode bidrager denne undersøgelse ikke til. Men i tråd med DELTAGs ambition om at være et projekt om deltagelse, der benytter deltagelse som metode, har vi undervejs i udarbejdelsen af analysen diskuteret foreløbige versioner af rapporten. I juni 2020 præsenterede vi en meget tidlig version for de af vores Aktive Deltagere, dvs. kulturhusmedarbejdere tilknyttet DELTAG, der havde tid og lyst. I september 2020 præsenterede vi den næsten færdige analyse for kulturhusmedarbejdere m.fl. under Kulturhusene i Danmarks Hustræf i Huset:KBH og for den såkaldte analyseenhed, der selv arbejder med at udvikle og gennemføre analyser af kulturhusområdet. Disse dialoger har kvalificeret vores analyse, og vi er taknemmelige for de input, vi har fået undervejs.

Videre forskning

Denne rapport tegner et nuanceret billede af et bredt felt af kulturhuse. Imens vi har arbejdet med kortlægning, spørgeskema og analyse er der udkommet to andre rapporter om kulturhuse fra dels Kulturværftet/Epinion i 2019, dels Region Midtjylland/Urban Goods og Art Hack 2020. Sammenlignet med disse, tager vores undersøgelse væsentligt flere kulturhuse med, hvad angår antal og geografi. Vores datagrundlag er dermed markant større og vi er også gået langt mere systematisk til værks i den forudgående kortlægning. Tilsammen peger de tre rapporter på, at der aktuelt er en interesse for et øget vidensgrundlag for kulturhusenes virke og den kulturpolitik, der danner ramme for kulturhusene. Og der er stadig en række temaer, der kan belyses bedre.

Et af de behov, vi ser, er en systematisk monitorering af feltet over tid. Vi kan se, at der er mange kulturhuse, der er oprettet i de sidste ti år. Er det et udtryk for, at der er kommet mange flere til eller for, at gamle nedlægges og nye opstår? Vi har i vores undersøgelse spurgt lederne af kulturhusene, hvem der kommer i husene og hvorfor. En egentlig bruger- eller borgerundersøgelse kunne være et vigtigt supplement hertil. Også de økonomiske forhold kunne belyses bedre, hvilket efter vores vurdering ville kunne gøres mest kvalificeret ved en analyse af (et repræsentativt udvalg af) årsregnskaber for kulturhusene. Et aspekt af kulturhusene, vi ikke i denne undersøgelse har set nærmere på, er de fysiske rammer. Vi undrede os undervejs over kulturhuse, der har angivet, at de ikke har værkstedsfaciliteter, men som alligevel tilbyder såvel træ- og metalarbejde samt billedkunst. Det tyder på en kreativ udnyttelse af de lokaler, der er til rådighed, men her kan vi kun gætte, hvilket er utilfredsstillende som vidensgrundlag.

DELTAG-projektet arbejder videre med forskellige kvalitative metoder, der både kommer til at se på betydningen af de kulturpolitiske rammer og på brugerdimensionen. Her er det vores ambition, at vi med de kvalitative data i højere grad får mulighed for at komme med forklaringer på dele af det overordnede billede, vi har tegnet i denne rapport. Men DELTAG-projektet kommer ikke til at besvare alle relevante spørgsmål om kulturhusene.

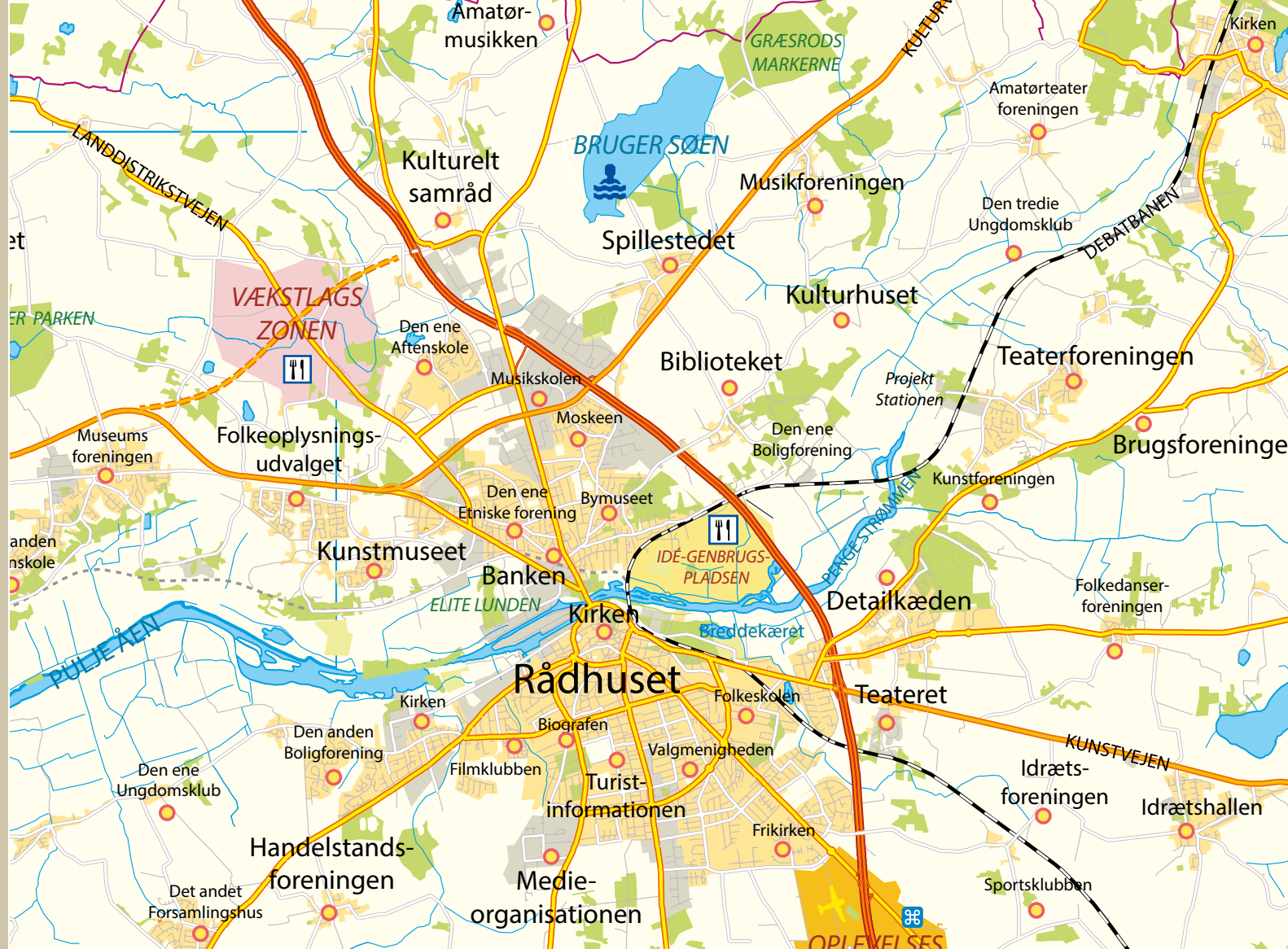
DELTA

Om deltagerkultur i Danmark

DELTA kombinerer kvalitativ og kvantitativ forskning og er forankret på Aarhus Universitet ved Institut for Kultur og Kommunikation og Center for Kulturevaluering.

I denne rapport præsenteres resultaterne af den første delundersøgelse: En spørgeskemaundersøgelse baseret på en omfattende kortlægning af kulturhuse i hele Danmark.

For yderligere information se www.kulturhusene.dk eller skriv til soren@kulturhusene.dk.

**NORDEA
FONDEN**

Vi støtter gode liv

**AARHUS
UNIVERSITET**

kultur husene

